

VAPAA-AJANKALASTAJIEN SLANGISANASTON TARKASTELUA

Suomen kielen
pro gradu -tutkielma
Oulun yliopisto
14.3.2020

Mikko Saajoranta

SISÄLLYS

1. JOHDANTO 1

1.1. Tutkimuksen aihe, lähtökohdat ja tutkimuskysymykset	1
1.2. Vapaa-ajankalastus ja sen muodot	2
1.3. Tutkimuksen aineisto	5
1.4. Kyselytutkimus aineistonkeruumenetelmänä	6
1.5. Kyselylomake vapaa-ajankalastajien slangisanastosta	8
1.6. Aiempi tutkimus	9
1.6.1. Slangintutkimus Suomessa	9
1.6.2. Slangintutkimus oululaisissa opinnäytteissä	10
1.6.3. Kalastusaiheiset lingvistiset tutkimukset	12

2. TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN TAUSTA JA METODI 13

2.1. Slangintutkimus	13
2.1.1. Slangin määrittelyä	13
2.1.2. Stadin Slangi	15
2.1.3. Harrasteryhmän erikoisslangi	16
2.2. Sosiolingvistiikka käsitteenä ja tutkimusalana	16
2.3. Sanastontutkimus slangissa	19
2.4. Sanastolähteet	21

3. AINEISTON JAOTTELU SANASTOLÄHTEISIIN 26

3.1. Yleiskielen sanat tai vanhat slangisanat uusissa merkityksissä	26
3.1.1. Metaforat	27
3.1.2. Metonyymit ja synekdokeet	35
3.1.3. Paronyymit	38
3.2. Yleiskielen sanat tai vanhat slangisanat uusissa äänneasuisissa	40
3.2.1. Johdokset	40
3.2.2. Äänteellisesti muunnellut kantasanat	46
3.2.3. Johdosten ja äänteellisesti muunneltujen kantasanojen yhdistelmät	48
3.2.4. Typisteet	50
3.3. Uudet, kieleen aiemmin kuulumattomat sanat	51

3.4. Vieraista kielistä lainatut sanat	54
3.5. Vanhakantaiset sanat ja murreperäiset sanat	57
3.6. Pohdintaa ja yhteenvetoa aineiston sanastolähdejaottelusta	60
4. VAPAA-AJANKALASTAJIEN IDENTITEETTI SLANGIN HEIJASTAMANA	63
5. VERTAILUA MUIHIN KOTIMAISIIN SLANGEIHIN	67
6. PÄÄTÄNTÖ	73
LÄHTEET JA LYHENTEET	77
LIITE	
TUTKIMUKSEN AINEISTO	

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimuksen aihe, lähtökohdat ja tutkimuskysymykset

Tutkin pro gradu -tutkielmassani vapaa-ajankalastajien käyttämää slangia. Idea kalastajien käyttämän puhekielisen slangisanaston tutkimiseen perustuu kandidaatintutkielmaani, jossa tutkin rullalautailijoiden käyttämää slangisanastoa (ks. Saajoranta 2016). Olen ajatellut, että koska kalastuksella on Suomessa sekä ammattina että vapaa-ajan harrastuksena pitkät perinteet, on kalastajien käyttämän puhekielisen sanaston oltava laaja ja monimuotoinen. Tämä tutkimus keskittyy kielitieteellisestä näkökulmasta kalastukseen kuitenkin ainoastaan vapaa-ajan harrastuksena ja rajaa pois ammattikalastuksessa käytetävän puhekielen, sillä aineisto olisi muutoin liian laaja. Olen itse harrastanut vapaa-ajankalastusta satunnaisesti, enkä siis ole aktiivinen harrastaja; olen kuitenkin kiinnostunut siitä, miten harrasteryhmän käyttämä kieli syntyy ja elää ryhmän sisällä sekä millä tavoin se mahdollisesti kuvastaa ryhmänsä identiteettiä.

Slangi on osa yleisesti käytettyä puhekieltä, mutta sen erottaa puhekielestä erityisesti sen sanasto sekä äännerakenne (Karttunen 1979: 7). Vapaa-ajankalastajien slangia kiinnostaa minua juuri sanastonsa vuoksi: haluan tutkia, millä tavoin kalastajien slangisanaston sanat ovat muodostuneet. Pyrin löytämään vastauksia kysymyksiin, kuten millaisia uusia merkityksiä slangissa on keksitty vanhoille, jo kielessä oleville sanoille, kuinka paljon sanastossa on nykyaikaisempia, slangijohtimilla muodostuneita slangijohdoksia sekä sisältääkö sanasto lainattuja tai peräti täysin uusia, kieleen aiemmin kuulumattomia sanoja. Minua kiinnostaa myös, näkyykö kalastus vuosisatojen tai jopa -tuhansien ikäisenä elinkeinona ja harrastuksena kalastusharrastajien nykyslangissa esimerkiksi vanhoina murre-sanoina.

Eräs keino muodostaa slangisanoja on kielessä olevien sanojen muuntelu erilaisten johdinten ja äännteellisten muutosten avulla, ja tällaisessa sananmuodostusprosessissa slangisanat saavat samalla usein myös uusia merkityksiä (esim. Saanilahti & Nahkola 2000: 88–91). Tutkimukseni tarkoituksena on siis analysoida aineistoni avulla vapaa-ajankalastajien käyttämän sanaston sanojen muodostumista sekä niiden merkityksiä.

Sanojen muodostumisen tutkimisessa hyödynnän Kari Nahkolan (1999) tutkimuksessaan määrittelemiä **sanastolähteitä** eli erilaisia tapoja, miten slangiin syntyy uusia sanoja (ks. luku 2.4.). Sanojen merkitykset ovat slangissa oleellisia, sillä slangisanat syntyvät usein kuvaamaan sellaisia merkityksiä, joita on yleiskielellä hankala selittää (Karttunen 1979: 7–8). Sanastolähteisiin jaottelun jälkeen tutkin vielä, heijastavatko slangisanat harrasteryhmänsä identiteettiä jollain tavoin, ja tarkastelen, miten vapaa-ajankalastajien slangit vertautuu muutamaa muuhun Oulun yliopistossa viimeisen 15 vuoden aikana tutkittuun slangiin.

Pro gradu -tutkielmani tutkimuskysymykset ovat

1. Millä tavoilla vapaa-ajankalastajien slangisanat ovat muodostuneet?
2. Miten slangit heijastaa vapaa-ajankalastajien harrasteryhmän identiteettiä?
3. Miten kalastajien slangisanasto vertautuu muihin Oulussa viime vuosina tutkittuihin kotimaisiin slangeihin?

1.2. Vapaa-ajankalastus ja sen muodot

Vapaa-ajankalastajien puhekielistä slangisanastoa tutkittaessa on olennaista ymmärtää, mitä vapaa-ajankalastuksella tarkoitetaan ja millaisia osa-alueita harrastustoimintaan kuuluu. Vapaa-ajankalastus on erittäin yleinen harrastus Suomessa. Niin kaupunkilaiset kuin haja-asutusalueilla asuvat, nuoret kuin vanhat ja miehet kuin naisetkin harrastavat vapaa-ajallaan kalastusta eri muodoissaan. Nykyaikana ihmisten henkilökohtaisen vapaa-ajan lisääntyminen on sytyttänyt mielenkiinnon luontoa ja kalastusta kohtaan. Harrastus on monipuolinen juuri sen vuoksi, että siinä yhdistyvät virkistys- sekä urheilutoiminta, minkä lisäksi kalastuksen hyötyihin voi lukea myös luonnonvarojen hyötykäytön: erinomainen motiivi harrastukselle onkin myös itse saaliin eli kalojen pyytäminen, mikä tekee harrastuksesta usein myös tuottavan. Nykyään Suomessa lasketaan olevan lähes kaksi miljoonaa kalastuksen harrastajaa, joiden harrastusaktiivisuus vaihtelee muutamasta kerasta useisiin kymmeneen vuodessa. (Aulio 2010: 13, 383.)

Aktiivinen kalastuksen harrastaminen on synnyttänyt myös seuratoimintaa, jonka tehtävänä on kehittää ja ylläpitää harrastusmahdollisuuksia sekä koota kalastajia yhteen. Suo-

men Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön piiriin kuuluvien kalastusseurojen keskimääräinen jäsenmäärä on noin sata, joskin suurimmissa seuroissa on noin tuhat jäsentä. Seuratoiminnan puitteissa esimerkiksi hankitaan oikeuksia kalavesien käyttöön ja niistä huolehtimiseen, hoidetaan ja kartutetaan harrastajien kalastustietoja ja -taitoja sekä järjestetään erilaisia kilpailuja ja koulutuksia. Seuratoiminnan avulla pidetään yllä myös yleistä tietoisuutta kalastusharrastuksen tilanteesta ja kalastusolosuhteista Suomessa, mikä näkyy omien henkilökohtaisten kalavesien ohella myös kokonaisten vesistöjen yhteisestä huolenpidosta. (Aulio 2010: 383–385.)

Vapaa-ajankalastus on harrastusmuotona suosionsa lisäksi myös erittäin laaja-alainen erilaisine kalanpyyntimenetelmineen. Keskeisimpiä ja yleisimpiä menetelmiä eli kalastusmuotoja ovat esimerkiksi heittokalastus ja sen piiriin kuuluva perhokalastus, onginta, pilkintä, vetouistelu sekä verkkokalastus. Koska muodot eroavat toisistaan esimerkiksi tekniikoiltaan ja välineistöltään, ja koska tutkimukseni kohdistuu useisiin eri vapaa-ajankalastusmuotoihin, on syytä esitellä lyhyesti yleisimpiä muotoja sekä niiden eroavaisuuksia.

Heittokalastus, joka tunnetaan kansanomaisemmin nimellä *virvelöinti*, on suosittu ja yleinen kesäkalastusmuoto Suomessa. (<http://www.vapaa-ajankalastaja.fi/kirjasto> = VK) Suosio perustuu osaltaan siihen, että heittokalastuksella on mahdollisuus pyydystää suurinta osaa Suomen tärkeimmistä kalalajeista (Manninen 2017: 132). Heittokalastajan välineisiin kuuluvat vapa, kela, siima ja vieheet. Kela kiinnitetään vapaan, ja kelassa olevaan siimaan solmitaan kiinni käytettävä viehe. Sen jälkeen viehe lingotaan vavan avulla siiman varassa veteen ja kelataan takaisin. Välineet vaihtelevat sen mukaan, millaista kalaa halutaan pyytää: raskaammilla vavoilla ja siimoilla pyydetään suurempaa saalista esimerkiksi suurilla joilla ja merellä, kun taas kevyillä vavoilla ja ohuilla siimoilla puolestaan pienempiä kaloja. Pääasia on, että välineet sopivat toisiinsa painon suhteen. (VK)

Perhokalastus on perinteisestä heittokalastuksesta eroava kalastusmuoto, jossa välineinä käytetään perhokalastukseen erikseen suunniteltua perhokelaa, perhosiimaa sekä vieheinä itse perhoja. Perhot ovat sidottuja syöttejä, joilla jäljitellään usein vesihyönteisiä tai kalanpoikasia. Myös pelkkään kalan ärsykkeeseen perustuvia, mitään ravintoa jäljittelemättömiä perhoja käytetään paljon. Monet perhokalastajat sitovat perhoja myös itse. Perhosiimat puolestaan luokitellaan ja valitaan käyttöön painonsa ja ominaisuuksiensa mukaan. Perhokalastus on monipuolinen kalastusmuoto, jolla voidaan pyytää lähes kaikkia

Suomessa tavattavia kalalajeja. Perhoilla kalastaminen vaatii kuitenkin omaa tekniikkaansa ja tietoa esimerkiksi vesiluonnosta ja -hyönteisistä. (VK; Manninen 2017: 200.)

Onginta eroaa heittokalastuksesta siten, että onginnassa käytetään veden pinnalla kelluvaa kohoja, joka houkuttelee kaloja pitämällä syöttiä paikallaan vedessä oikealla korkeudella. Onkivavat ovat yleensä pitkiä, noin 3–6 metrisiä, ja niiden päähän sidotaan onginnassa käytettävä siima. Kohon alapuolella on paino, joka pitää sen alla olevaa koukkua paikoillaan. Koukkuun puolestaan asetetaan syötti, joita ovat esimerkiksi luonnonsyötit, kuten madot tai toukat. Kun kohon liike viestii kalan tarttuneen syöttiin, siima vedetään ylös. Onkimalla kalastaja saa yleensä runsaasti kalaa, eikä onkijan tarvitse jatkuvasti miettiä, mitä vieheitä minkäkin kalalajin pyyntiin käytetään. Näennäisestä yksinkertaisuudestaan huolimatta ongintakin on kuitenkin monipuolinen kalastusmuoto sekä pyydettävien kalojen että kalastustekniikoiden osalta. (VK; Manninen 2017: 86.)

Pilkkiminen on perinteinen talvikalastusmuoto, jonka välineisiin kuuluvat vavan ja siiman lisäksi pilkki, jääkaira sekä istuin. Pilkki on koukullinen houkutin, johon ripustetaan syötti ja jonka tehtävänä on houkutella kaloja uinnillaan ja värinällään. Jääkairaa käytetään reiän kairaamiseen jäähän. Muut välineet määräytyvät sen suhteen, mitä kalalajeja halutaan pyytää. Pilkkivavat ovat perinteistä heittokalastusvapaa lyhyempiä, ja siimojen paksuus vaihtelee pilkkitavasta ja -tekniikasta riippuen. Pilkkien koot ja värit vaihtelevat tässäkin kalastusmuodossa sen mukaan, millaista saalista halutaan sekä kuinka syvässä ja minkä värisessä vedessä kalastetaan. Pilkkiminen on Suomessa suosittu talviulkoiluharrastus jo ihanteellisten olosuhteiden vuoksi: Suomen vesistöjen runsaus tarjoaa erinomaiset puitteet talvikalastukselle. Pilkinällä voi pyytää useita eri kalalajeja, joista kuitenkin erityisen suosittu on ahven. (VK)

Vetouistelu eroaa edellä mainituista kalanpyyntimenetelmistä siten, että pakollisena välineenä kalastuksessa on vene. Vähintään viimeiset sata vuotta soutuveneellä ja viime vuosikymmeninä myös moottoriveneellä tapahtuvassa vetouistelussa yhtä tai useampaa viehettä vedetään veneen perässä erilaisten vapojen avulla. Vetouistelu on kalastusmuotona laaja, ja kalastustavat muuttuvat vapamäärän vaihdellessa yhden ja kymmenen välillä ja kalavesien vaihdellessa mökkijärvestä avomereen. Heittokalastuksessa käytettävien vapojen lisäksi vetouisteluun onkin suunniteltu myös omia, tarkoitukseen paremmin

sopivia vapoja, jotka asetetaan pystyyn telineisiin. (Rannisto 2017: 14, 21–22.) Vetouisteluun liittyy joitakin välineitä, joita ei muissa kalastuksen muodoissa käytetä. Esimerkiksi plaanarit ovat vetouistelussa käytettäviä kelkkoja, joiden tehtävä on ohjata vedettävää viehettä ja siimaa ulommas veneestä, jotta useat siimat eivät sotkeudu keskenään. (VK)

Vapaa-ajankalastus harrastuksena sisältää edellä mainittujen yleisten muotojen lisäksi myös hieman harvinaisempia ja vähemmän harrastettuja kalastuksen muotoja. Tällaisia kalastusmenetelmiä ovat esimerkiksi tuulastus ja sukelluskalastus. (VK) Koska jokaisella mainitulla kalastusmuodolla on omat välineistönsä sekä toimintatapansa, oletan vapaa-ajankalastuksen yhteisen slangisanaston olevan laaja ja monimuotoinen.

1.3. Tutkimuksen aineisto

Olen kerännyt tutkimukseni aineiston internetin sosiaalisessa mediassa – tässä tapauksessa useissa Facebookin kalastusharrastajien ryhmissä – levitettävän kyselytutkimuksen avulla. Tutkimuksen aineistossa on yhteensä **572** vapaa-ajankalastuksen harrastajien slangisanaa. Aineisto koostuu kategorioittain ryhmitellyistä sanoista, jotka ovat syntyneet kuvaamaan erilaisia harrastuksen sisäisiä tarkoituksia ja aihepiirejä. Kyselytutkimuksen kyselylomakkeen olen laatinut *Survey Monkey* -nimisellä kyselytutkimustyökalulla. Kyselylomake löytyy tutkielman liitteistä (ks. Liite 1).

Tässä tutkimuksessa kyselytutkimus on ainoa aineistonkeruumenetelmä, ja olen kerännyt sen avulla laaja-alaisesti sanastoa Suomen eri alueilta, sillä tavoitteenani on ollut kerätä mahdollisimman monimuotoinen sana-aineisto. Tässä tapauksessa sähköisesti levitettävä kyselytutkimus on menetelmänä siis tehokas ja sopii oivallisesti tutkimukseni luonteeseen. Tarpeeksi suuren sana-aineiston kerääminen esimerkiksi haastatteluilla olisi haasteellista haastateltavien lukumäärän ja toisaalta myös maantieteellisen laajuuden vuoksi. Tällä tavoin laaditulla kyselylomakkeella on mahdollista kerätä tutkimukseen suuri määrä aineistoa, mutta toisaalta näin kerätystä aineistosta ei voi nähdä, mitkä vapaa-ajankalastuksessa käytettävistä nimityksistä ovat vakiintuneet ryhmän sisäiseen kielenkäyttöön ja mitkä puolestaan ovat nimityksinä kertaluontoisia.

Olen laatinut tutkimuksen kyselylomakkeen useiden vapaa-ajankalastuksen aihepiirien eli **attraktiokeskusten** pohjalta (ks. luku 1.5). Olen valinnut sellaisia vapaa-ajankalastuksessa käytettäviä tarkoituksia, kuten vapoja, vieheitä, vaatteita ja veneitä ja niiden välineitä, joiden olen ajatellut vetävän paljon slanginimityksiä puoleensa. Tavoitteenani on ollut kerätä tällä tavalla vapaa-ajankalastajien slangista useiden harrastuksen sisäisten aihepiirien avulla mahdollisimman runsas määrä nimityksiä. Kerron kyselylomakkeesta ja tarkoitteista esimerkkeineen alaluvussa 1.5.

1.4. Kyselytutkimus aineistonkeruumenetelmänä

Tutkimukseni on luonteeltaan laadullista, ja siihen vaadittavan tiedonhaun piirissä kyselytutkimus on eräs käytetyimmistä aineistonkeruumenetelmistä. Kysely ei kuitenkaan välttämättä rajoitu ainoastaan laadullisen tutkimuksen alueeseen, vaan sitä voidaan käyttää myös määrällisen tutkimuksen aineistoja kerätessä sekä yhdessä muiden aineistonkeruumenetelmien, kuten vaikkapa haastattelun tai havainnoinnin kanssa. (Tuomi & Sarajärvi 2002: 73.)

Kyselytutkimus on menetelmänä monipuolinen, ja sitä voidaan käyttää useisiin eri tarkoituksiin (Alanen 2011: 146). Etenkin sähköisesti levitettävä kyselytutkimus on nykypäivänä yleinen tapa kerätä aineistoa nopeutensa ja helppoutensa vuoksi: lomaketta voi levittää nopeasti verkkolinkin avulla, ja myös sen palauttaminen on vastaajalta vaivatonta. Muita hyötyjä sähköisessä kyselyssä ovat esimerkiksi visuaalisten elementtien helppokäyttöisyys sekä taloudellisuus. Tässä aineistonkeruutavassa etuna on myös se, että aineisto on valmiiksi sähköisessä muodossa, mikä helpottaa sen analysointia. Tutkijan on kuitenkin arvioitava keräämänsä aineiston konteksti luotettavuuden kannalta, sillä sosiaalisesta mediasta löytyy julkaisemisen helppouden ja median käytön arkipäiväistymisen vuoksi runsaasti myös tutkimuksen kannalta epäoleellista tietoa. (Valli & Perkkilä 2015: 109–110, 119.)

Sosiaalista mediaa voidaan käyttää tutkimuksen välineenä, lähteenä tai paikkana, ja tässä tutkimuksessa sosiaalinen media on väline. Sosiaalinen media voidaan määritellä tutkimuksen välineeksi silloin, kun sitä käytetään aineistojen keräämiseen – esimerkiksi tutkimusaihetta varten perustettujen suljettujen keskustelualustojen tai ryhmien muodossa

(Valli & Perkkilä 2015: 116). Tämän tutkimuksen aineisto on kerätty Facebookin sulje-
tuissa harrasteryhmissä, mutta en ole itse perustanut ryhmiä enkä analysoinut itse ryhmän
sisäistä keskustelua, vaan olen ainoastaan levittänyt niissä laatimaani kyselylomaketta il-
moitustyyllillä. Tällä tavoin kyselyyn vastaaminen on ollut vapaaehtoista, ja vastaajat ovat
tehneet sen tietoisesti, mikä on tutkimuksen etiikan kannalta oleellista (Valli & Perkkilä
2015: 118).

On tärkeää, että kyselytutkimuksen jokainen kohta liittyy tutkijan oman tutkimuksen tut-
kimuskysymyksiin, sillä jokaisen kohdan avulla voidaan kerätä keskiestä tietoa vastaajien
kokemuksista, käsityksistä ja esimerkiksi asenteista (Alanen 2011: 149–150). Kyselyissä
hyödynnetään usein sekä suljettuja että avoimia kysymyksiä. Suljetut kysymykset antavat
vastaajalle joukon valmiita vastauksia, joista vastaaja valitsee itselleen sopivimman.
(Alanen 2011: 150–151.) Avokysymyksissä vastaajalla on puolestaan mahdollisuus muo-
toilla vastauksensa itse, ja niiden vastauksia voidaan analysoida laadullisen sisällönana-
lyysin tavoin, kuten luokittelemalla ja lajittelemalla. Avokysymyksiä voidaan myös käyt-
tää avaamaan suljettujen kysymyksen vastauksia lisätiedon vuoksi. Avoimen kysymyk-
sen hyviin puoliin kuuluukin, että esiin voi nousta uutta tietoa, jota tutkija ei ole osannut
etukäteen odottaa. Toisaalta koska avokysymysten vastaustyyli on vapaa, on vastauksia
joskus myös haastavampi analysoida. (Alanen 2011: 151.)

Tutkimusten erilaisten päämäärien vuoksi kyselytutkimukset voivat olla hyvinkin moni-
muotoisia esimerkiksi avokysymysten ja suljettujen kysymysten suhteen. Esimerkiksi
tuntemattomammista ja uudemmista ilmiöistä voidaan usein kerätä paremmin tietoa ensin
avokysymysten avulla. Tutummissa tutkimuskohteissa taas voidaan hyödyntää suljettuja
kysymyksiä tarkempaa ja määritellympää tietoa varten. (Alanen 2011: 148.)

Koska kyselytutkimukseni tavoitteena on kerätä vielä tuntematonta sana-aineistoa, on ky-
selytutkimuksen kysymysten muotoilutavaksi järkevää asettaa avokysymykset, jotta ky-
selyyn voi vastata mahdollisimman avoimesti ja omin sanoin. Pyrin muotoilemaan kyse-
lylomakkeen kysymykset siten, että vastaaja ymmärtää vaivatta kysymyksen tarkoituksen
eli kategorisen sanastonkeruun ja voi tarvittaessa selittää nimitysten merkitykset, jotta
omalle tulkinnalleni jää analysoinnissa mahdollisimman vähän tilaa. Lomakkeessa on
myös suljettuja kysymyksiä, jotka kohdistuvat kuitenkin vain vastaajien perustietoihin,
kuten ikään ja asuinpaikkaan.

1.5. Kyselylomake vapaa-ajankalastuksen slangisanastosta

Kyselylomake koostuu yhteensä yhdeksästä vastauskohdasta. Ensimmäiset kolme kohtaa keskittyvät vastaajan perustietoihin. Näistä ensimmäinen kohta keskittyy vastaajan ikään ja sukupuoleen, ja toinen kohta vastaajan asuinpaikkaan, kotipaikkaan sekä mahdolliseen muuhun aiempaan ja edellisistä eroavaan asuinpaikkaan. Näillä kahdella kohdalla pyrin selvittämään, minkä ikäisiä tutkimukseen vastanneet vapaa-ajankalastajat ovat, mitä sukupuolta he edustavat sekä mistä päin Suomea he ovat kotoisin. Asuinpaikkojen tiedustelusta huolimatta en analysoi aineiston sanojen alueellista variaatiota. Kolmas kohta keskittyy vastaajan harrastamiin kalastusmuotoihin, joista annan esimerkeiksi heittokalastuksen, perhokalastuksen, verkkokalastuksen ja vetouistelun.

Kyselylomakkeen kohdat neljästä yhdeksään käsittelevät tutkimuksen varsinaista aihetta eli vapaa-ajankalastuksessa käytettäviä puhekielisiä slangisanoja. Kyselytutkimukseni lomakkeessa vastaukset kirjoitetaan kysymysten alapuolella oleville riveille vapaasti, mutta koska kyselyn tavoitteena on mahdollisimman laajan sanaston kerääminen, vastaukset on pyydetty luettelonomaisina eli ei kokonaisina virkkeinä. Olen pyrkinyt laatimaan kyselylomakkeen siten, että kysymysten järjestys olisi selkeä, jotta siihen vastaaminen olisi vaivatonta ja vastaajan mielenkiinto vastaamiseen pysyisi yllä.

Jokainen kysymys keskittyy yhteen kalastuksen sellaiseen aihepiiriin, joiden oletan vetävän paljon slangisanoja puoleensa. Tällaisia aihepiirejä kutsutaan attraktiokeskuksiksi. Attraktiokeskuksella tarkoitetaan sellaista kiinnostavaa ja kielenkäyttäjryhmän sisällä keskeistä aihepiiriä, jotka vetävät puoleen useita synonyymisiä sanoja. Tällaisia aihepiirejä ovat yleisesti esimerkiksi kuolema, kipu, sota, viha, sukupuoliseikat ja juopumus. (Hakulinen & Ojanen 1976: 31). Olen etsinyt ennen kyselytutkimuksen laatimista www.kalastus.com-internetsivuston keskustelufoorumilta joitakin kalastuksessa käytettäviä puhekielisiä slangisanoja, joita olen käyttänyt kyselylomakkeessa esimerkivastauksina.

Lomakkeen neljännessä kohdassa pyydän vastaajaa luettelemaan nimityksiä, joita hän itse käyttää tai on kuullut käytettävän kalastuksessa käytettävistä välineistä ja varusteista. Näistä olen antanut esimerkiksi nimitykset *skeba* ja *keppi* 'vapa', *Orkku* 'Rapala Original -viehe' sekä *Jammu* 'Yamaha'. Kysymys sisältää alle listattuja valmiita kategorioita,

joissa on jokaisessa oma vastauslaatikkonsa. Tarkoittekatgoriat ovat **vavat, vieheet, veneet ja niiden välineet** sekä **vaatteet ja asusteet**. Lomakkeen viides kohta on tyyliltään avoimempi ja liittyy neljänteen siten, että siinä vastaajalla on mahdollisuus lisätä **muita** mainittuihin kategorioihin kuulumattomia **välineiden ja varusteiden** slanginimityksiä omalle vastausalueelleen.

Kuudennessa vastauskohdassa haetaan nimityksiä erilaisille **vapaa-ajankalastuspaikoille**. Olen luetellut kalastuspaikoista johdatteleviksi esimerkeiksi matalikot, kosket ja kaislikot, sillä varsinaisia slanginimityksiä ei tähän kohtaan esimerkeiksi löytynyt. Kyse-lylomakkeen seitsemäs kohta puolestaan kohdistuu **kaloihin** ja niiden lajeihin, joista on annettu esimerkeiksi nimitykset *tauno* ja *tanttu* 'taimen' sekä nimitykset *järväri* sekä *loh-nake* 'järvilohi'.

Kahdeksas kohta keskittyy kalastuksessa esiintyvien **verbien** eli tekemistä kuvaavien sanojen puhekielisiin slanginimityksiin. Verbeistä esimerkkinä on annettu *jigata* 'kalastaa jigillä'. Yhdeksäs ja lomakkeen viimeinen kohta on niin ikään avoin ja varattu sellaisille muille vapaa-ajankalastuksessa käytettäville, tavalliseen yleiskieleen kuulumattomille slangisanoille, jotka eivät vastaajan mielestä kuulu mihinkään lomakkeessa mainittuun aihepiiriin.

1.6. Aiempi tutkimus

1.6.1. Slangintutkimus Suomessa

Pirkko Nuolijärven mukaan slangin käsite on esiintynyt suomen kieltä koskevassa kirjallisuudessa lähes sadan vuoden ajan. Varsinaista slangintutkimusta on suomalaisen kielentutkimuksen piirissä harjoitettu noin 70 vuotta: ensimmäiset slangin ja muiden kielimuotojen suhdetta käsittelevät tutkimukset julkaistiin 1940- ja 1950-luvuilla. Slangi on kielimuotona havaittu ja sitä on kommentoitu alan kirjallisuudessa kuitenkin jo paljon aiemmin, minkä lisäksi slangisanoja on kerätty talteen eri tavoin. (Nuolijärvi 1999: 1, 4.)

Ensimmäisiä merkittäviä tutkijoita suomalaisen slangintutkimuksen piirissä ovat olleet esimerkiksi Simo Hämäläinen sekä Matti Leiwo. Hämäläinen käsittelee slangia vuoden

1946 Virittäjän artikkelissaan *Suomalaisesta sotilasslangista*. Jo Hämmäläisen tutkimuksessa (1946: 257–258) korostuu – myös tähän pro gradu -tutkielmaan liittyvä – se kieli­muodon piirre, että eri harrasteryhmien ja ammattialojen, kuten sotilaiden, rakennusmie­sten ja metsästäjien, käyttämät erikoiskielet ja slangit ovat eroavaisia keskenään ja siten myös pidettävä erillään toisistaan. Hämmäläinen käsittelee toisessa Virittäjän artikkelissaan *Kirjain- ja typistesanoista* (1955: 24) slangisanaston sanojen muodostustapoina sanasto­lähteitä, joiden avulla luokittelen itsekin aineiston sanoja tässä tutkimuksessa.

Hämmäläinen on koonnut myös ensimmäisen suomalaisen slangitutkimuksen ensimmäi­sen slangisanakirjan, *Suomalaisen sotilasslangin*, joka ilmestyi vuonna 1963 (Nuolijärvi 1999: 2–5.). Teos edustaa **erikoisslangin** tutkimusta (ks. luku 2.1.3.) Muita tutkimuksia sotilasslangista edustavat esimerkiksi Antti Penttisen *Sotilasslangin sanakirja* (1984) sekä Marja-Riitta Paltemaan *Sotilasslangi sotakoulussa* (2009), ja muita erikoisalojen slangisanakirjoja ovat esimerkiksi Lipsosen *Vankilasslangin sanakirja* (1990) sekä Leski­sen ja Toivosen *Lekuri suorittaa nesteensiirron – lääkintäalan slangisanasto* (1995).

Stadin slangia puolestaan ovat koonneet Kivi Kallio teoksessa *Stadin slangit ja puhekie­len sanasto* (1996) sekä Heikki Paunonen teoksessa *Tsennaks Stadii, bonjaaks slangii. Stadin slangin suursanakirja* (2000). Kaarina Karttusen *Nykyslangin sanakirja* (1979) on edellisistä poiketen ensimmäinen **yleisslangia** (ks. luku 2.1.2.) käsittelevä teos. Esimer­kiksi näiden tutkimusten perusteella voidaan huomata, että slangitutkimuksen ala on siis säilynyt jo useita vuosikymmeniä suhteellisen samankaltaisena nykytutkimukseen näh­den.

1.6.2. Slangitutkimus oululaisissa opinnäytteissä

Slangitutkimusta on esiintynyt opinnäytteissä kansallisella tasolla suhteellisen paljon. Suosittuja tutkimuskohteita myös tällä tasolla ovat olleet niin armeijaslangi, koulu­laisslangi kuin Stadin slangikin. Opinnäytteissä on tutkittu myös eri ammatti- ja harras­tusryhmien slangeja. Tässä alaluvussa esittelen lyhyesti muutamia esimerkkejä Oulun yli­opiston slangia käsittelevistä pro gradu -tutkielmista, joista kaikissa on ainakin yhtenä tutkimusmetodina slangisanojen jaottelu Nahkolan slangitutkimuksessaan käyttämiin

sanastolähteisiin. Vertailen pääluvussa 5 vapaa-ajankalastajien slangin sananmuodostustapoja tässä alaluvussa mainituissa opinnäytteissä tutkittuihin slangeihin.

Satu Paakki (2005) on käsitellyt pro gradu -tutkielmassaan vanhoillislestadiolaisten nuorten slangia. Tutkielman tutkimuskohteina ovat slangin sanastolähteet sekä slangin käytön funktiot. Paakin analyysi kohdistuu slangissa esiintyviin nimityksiin ja fraaseihin sekä siihen, miten ne vaikuttavat nuorten identiteettiin. Paakin tutkielma on suomalaisessa slangintutkimuksessa ainoa laatuaan, sillä se käsittelee vanhoillislestadiolaisten sosiaalisen yhteisön erikoisslangin piirteitä sisältävää *kaanaan kieltä* (Paakki 2005: 1).

Martta Oinas-Panuma (2011) on puolestaan tarkastellut pro gradussaan neljän harrasteryhmän – tutkijan mukaan laajemmin alakulttuurin – slangisanastoja. Nämä neljä ryhmää ovat lintuharrastajat, pokeriharrastajat, jenkkiautoharrastajat sekä raviharrastajat. Oinas-Panuma tutkii kunkin ryhmän slangisanastoja sekä rakenteellisesti että sisällöllisesti, minkä lisäksi hän tutkii niiden sanastolähteitä. (Oinas-Panuma 2011) Tässä tutkielmassa lähestymistapa on hyvin samankaltainen kuin Oinas-Panuman tutkielmassa, sillä myös hän käsittelee slangin attraktiokeskuksia – erona on kuitenkin se, että Oinas-Panuma pyrkii selvittämään attraktiokeskuksia harrastajien kokoaman slangisanaston pohjalta, kun taas tässä tutkielmassa itse määrittämäni attraktiokeskukset ovat yksi aineistonkeruun ja analyysin lähtökohdista.

Sohvi Heikkilä (2016) on tutkinut pro gradussaan Japani-harrastajien slangia. Myös Heikkilä lähestyy slangisanaston muodostumista sanastolähdejaottelun avulla, minkä lisäksi hän tutkii ryhmähaastattelun avulla slangin käyttöä sekä uusiutumista. (Heikkilä 2016) Minna Lämsän ja Laura Mikkosen (2015) pro gradu taas keskittyy asiakaspalvelualan slangeihin. Näistä vertailussa ovat vartijoiden sekä McDonald'sin työntekijöiden käyttämät slangit. Tutkijat keskittyvät slangisanojen muodostumiseen sanastolähteiden avulla, eri sanatyyppeihin, slangisanojen tunnettuuteen ja käyttöön sekä slangien käyttäjien käsityksiin slangeistaan. (Lämsä & Mikkonen 2015)

1.6.3. Kalastusaiheiset lingvistiset tutkimukset

Kalastusaiheisia sanastontutkimuksia – kalastusslangista puhumattakaan – on suomalaisen lingvistisen tutkimuksen piirissä vähän, ja löytämäni tutkimuksetkin ovat pääosin useita vuosikymmeniä vanhoja. Tuorein kalastussanastoa koskeva opinnäyte on Margarita Kukushkinan pro gradu -tutkielma Helsingin yliopistosta vuodelta 2017. Kukushkinan tutkimuksen tavoitteena on kaksikielisen (suomi–venäjä) sanaston laatiminen vapaa-ajankalastuksessa käytettäville vieheille. (Kukushkina 2017)

Muut kalastusaiheiset sanastontutkimukset ajoittuvat 1930- ja 40-luvuille. Näiden vuosikymmenten kalastusaiheinen tutkimus on selkeästi painottunut Suomen eri alueiden kalastusolojen kartoittamiseen ja kalastussanaston keruuseen. Lauri Hiivala on tutkinut vuonna 1931 Raahen seudun kalastusta ja kalastussanastoa, ja Toini Lyytikäinen samaa aihetta Ristiinan pitäjässä vuonna 1934. Anna-Liisa Lauri puolestaan on tarkastellut opinnäytteessään Rauman saariston kesäkalastusta ja siihen liittyvää sanastoa vuonna 1937, ja Mirjam Sipilä kalastusta ja sen sanastoa Seiskarissa 1948.

Kalastusslangia ei tietojeni mukaan edellä mainituissa tutkimuksissa juuri käsitellä, eikä kalastajien slangia käsitteleviä opinnäytteitä tai tutkimuksia ole ainakaan vielä valmistunut. Kalastussanastoihin liittyvät tutkimukset ovat myös hyvin aluekohtaisia, kun taas oman tutkimukseni kielialueena sen sijaan on koko Suomi. Tämän vuoksi toivonkin tutkimukseni olevan tervetullut lisä suomalaisen slangintutkimuksen kentälle.

2. TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN TAUSTA JA METODI

Tutkimukseni vapaa-ajankalastajien käyttämästä puhekielisestä slangista perustuu slangintutkimukseen, jonka luen tämän tutkielman näkökulmasta sosiolingvistiikan osa-alueeksi. Kuitenkin, koska tutkimukseni keskeinen kohde on kalastajien käyttämien slangisanojen muodostuminen, kuuluu tutkimukseni osaltaan myös sanastontutkimuksen piiriin. Avaan molempia lingvistiikan tutkimusaloja tässä pääluvussa: ensin slangintutkimusta sekä sosiolingvistiikan tutkimusalaa sen taustalla alaluvuissa 2.1. ja 2.2. ja sen jälkeen sanastontutkimusta alaluvussa 2.3. Slangintutkimus voidaan nähdä sosiolingvistiikan ja sanastontutkimuksen lisäksi myös tyylintutkijoiden tutkimuskohteena tutkittavan kielentutkimuksen osa-alueen mukaan (Saanihahti & Nahkola 2000: 87–88). Tutkimukseni analyysissä jaottelen slangisanoja sanastolähteiden eli niiden syntymis- tai muodostustavan mukaan. Alaluvussa 2.4. esittelen tarkemmin tutkimuksessa tätä käyttämäni metodia eli slangisanojen jaottelumallia, joka siis perustuu suurelta osin Kari Nahkolan slangintutkimustyöhön (ks. Nahkola 1999a & 1999b).

2.1. Slangintutkimus

2.1.1. Slangin määrittelyä

Slangia tutkittaessa on olennaista ymmärtää, mitä slangilla tarkoitetaan. Perinteisesti slangia on määritelty tietyn puhujaryhmän käyttämäksi, etenkin sanastoltaan ja äännerakenteeltaan yleiskielestä poikkeavaksi puhekielen muodoksi, mutta lopulta slangin määrittää sen sanasto: puhekieli voi olla slangimaista, kun se sisältää slangisanoja. Slangia tarkastellessa voidaan kuitenkin huomata, että varsinaisen slangin ja normaalin puhekielen erottaminen toisistaan voi olla hankalaa, sillä sosiolingvistiikan tutkimusalalle tyypillisesti myös slangin määritelmät vaihtelevat. (Saanihahti & Nahkola 2000: 87.)

Slangin käyttö on usein yhteydessä rentoon arkikieleen, minkä vuoksi näitä kahta kielimuotoa on joskus hankala erottaa toisistaan. Aiemmin slangin yhdistettiin lähinnä kaupungissa käytettävään kieleen ja nuorisoon; nykyisin se on kuitenkin yleistynyt lähes kaikkia ikäryhmiä ja Suomen alueita käsittäväksi kielimuodoksi. Slangi ei kuitenkaan ole täysin erillinen kielensä, vaan se sitä käytetään muun puhutun kielen ohessa sijoittamalla

slangisanoja yleisen arkisen puhekielen joukkoon. Slangisanoja käytetään usein muuttamaan puhekielen tyyliä, sillä slangi on monipuolista ja sisältää tyyllillisesti erilaisia elementtejä. Tyyllillisesti slangissa on olennaista sen kielellinen vapaus. Puhutun muotonsa vuoksi esimerkiksi oikeinkirjoitusohjeita slangille ei aina ole saatavilla. (Saanihahti & Nahkola 2000: 87–88; Karttunen 1979: 7.) Tärkeää sanojen sijoittamisessa on konteksti: slangi ei ole oma kielensä, vaan se muodostuu slanginomaisista sanoista tietyissä puhujayhteisönsä liittyvissä konteksteissa (Coleman 2012: 22–23).

Slangit elävät kielenkäytössä rinnakkain esimerkiksi ammattikielen kanssa ja jopa samoissa puhujaryhmissä, mutta sanasto vaihtaa näiden kahden kielimuodon välillä funktiotaan. Ammattikieli on sanastoltaan usein muodollisempaa ja rajattavissa tiettyyn ammatilliseen asiayhteyteen tai tilanteeseen, kun taas slangin käyttö ohjautuu useimmiten jokapäiväisen puhekielen ja käytännöllisyyden mukaan. (Leiwo 1969: 147–148.) Puhujaryhmänsä yhteisen kielen voi sanoa syntyvän ja pyrkivän edistämään ryhmän jäsenten yhteisymmärrystä ja yhteenkuuluvuutta. Samalla se on yksi ryhmäänsä kokonaisuutena hahmottavista tekijöistä. (Coleman 2012: 3, 6.) Slangi on myös keino erottautua ryhmänä muista: esimerkiksi Englannissa slangi on erottanut aikanaan jopa sukupolvet, kansat ja yhteiskuntaluokat toisistaan (Coleman 2012: 8).

Slangilla on sellaisia erityispiirteitä, jotka erottavat sen kansanomaisesta arkityylisestä puhekielestä. Tyypillisesti slangi on siis sanastoon liittyvä ilmiö, sillä slangissa käytetään yleiskielen sanoja, joita on muovattu rakenteellisesti tai äänteellisesti tai jotka eroavat merkitykseltään alkuperäisestä. Slangi suosii myös yleiskielelle vieraita sanahahmoja: esimerkiksi foneettiset ja leksikaaliset poikkeavuudet ovat osaltaan merkki slangista. Slangissa käytetään paljon synonyymejä, eli samaa merkitsevät asiat ja ilmiöt saavat slangissa usein suuren joukon vastineita. Näiden lisäksi slangissa käytetään usein eräänlaisia fraaseja eli useampisanaisia ilmauksia sekä pitempiä sanaleikkejä, joiden käyttötarkoitus muovautuu slangissa merkityksen mukaan. Myös lainasanat ovat keskeinen osa useiden slangien sanastoa. (Saanihahti & Nahkola 2000: 88–91; Leiwo 1969: 47–48.) Slangille ja puhekielelle yleensä on myös tyypillistä **affektiiviset sanat** eli tunnelatautuneet sanat, kuten erilaiset alatyyliset ilmaukset ja haukkumasanat (Jarva & Nurmi 2009: 17). Esittelen slangisanojen sananmuodostusta lisää alaluvussa 2.3.

2.1.2. Stadin slangi

Slangi on alun perin kaupunkilainen kielimuoto. Suomessa yleisimmin tunnettu slangi lienee Helsingin vanha slangi eli **Stadin slangi**, jonka voidaan katsoa syntyneen 1800-luvun lopussa. Helsingin työläiskaupunginosissa vallitsevat sosiaaliset olot sekä etenkin suomen ja ruotsin kielen yhteiselo vaikuttivat siihen, että alueiden nuorisokulttuuri alkoi yhdistellä puhekielessään näitä kieliä. Tämän myötä yhteiseksi kielimuodoksi kehittyi slangi, jossa oli sekä suomalais- että ruotsalaisperäisiä sanoja. (Paunonen 2000: 14–15; Paunonen 2006: 336; Saanilahti & Nahkola 2000: 93.)

Stadin slangia puhuttiin tuolloin niin sekakielisissä kuin suomenkielisissäkin ryhmissä. Vuosikymmenten myötä Helsingin kaksikielisten alueiden suomalaistessa slangin merkitys sekä sen ruotsalaisperäiset piirteet vähenivät, ja tilalle tuli äänneasultaan ja sanastoltaan suomalaisperäisempää slangia. Globalisaation, erityisesti amerikkalaisen nuorisokulttuurin, vaikutuksesta slangiin alkoi ilmestyä myös lainasanastoa englannin kielestä. Slangin ominaisuudet ja sen määrittely ovat siis sen yli satavuotisen historian aikana vaihdelleet vanhasta suomalais-ruotsalaisesta sekakielestä uudempaan nuorisokieleen, joka täyttää slangin tyypilliset kielelliset, sosiaaliset ja tyyllilliset kriteerit. (Paunonen 2000: 15–17.) Kielimuodon vaihtelun vuoksi ei ole yksiselitteistä, puhutaanko Stadin slangista murteena vai jopa omana kielenään, sillä myös itse kielessä, murteessa ja slangissakin on määritelmäeroja (Paunonen 2000: 35).

Stadin slangissa ruotsalaisperäisyydet näkyivät suomen kieleen mukautuneina ruotsinkielisinä sanoina, joissa oli suomen kielelle vieraita äännepiirteitä (esim. *broidi* ’veli’, *fudis* ’jalkapallo’ ja *döfis* ’haju’). Äännevariaatio slangissa oli suuri, ja puhutun kielen vapaa tyyli näkyi siten, että Stadin slangin leksemeillä oli myös runsaasti eri äännevariantteja, kuten *glabbi* ~ *klappi* ’jalka’. (Paunonen 2006: 336–337; Saanilahti & Nahkola 2000: 93.)

Ajan myötä slangin käyttö levisi myös muihin Etelä-Suomen kaupunkeihin, ja lopulta slangi on yleistynyt vuosien saatossa ympäri Suomen. Yleistynyttä, laajasti sekä alueellisesti että sosiaalisesti ymmärrettävää slangia kutsutaan yleisslangiksi. Tavallinen kielenkäyttäjä saattaa käyttää tähän yleisslangiin kuuluvia arkisia sanoja ja ilmauksia, jotka kuitenkin poikkeavat normitetusta yleiskielestä. Tällaisia sanoja ovat esimerkiksi *kokis* ’Coca-Cola’ ja *jätski* ’jäätelö’. (Saanilahti & Nahkola 2000: 94–95; Karttunen 1979: 8.)

2.1.3. Harrasteryhmän erikoisslangi

Tämän tutkimuksen kannalta oleellinen slangin muoto on erikoisslangi. Erikoisslangilla tarkoitetaan yleisslangista eroavaa kielimuotoa, jota käytetään erilaisissa ryhmissä, joita yhdistävät esimerkiksi ikä, ammatti, harrastus tai muu sosiaalinen tekijä. Omaperäisten slangii-ilmauksien taustalla on alan erityissanasto, joka muokkautuu arkisessa puhekielessä slangimaiseen asuun: sen vuoksi niin lääkäreillä, urheilijoilla, vangeilla kuin merenkulkijoillakin on oma slanginsa. Harrastuksen vuoksi kokoontuvissa ryhmissä slangii on erikoiskielensä rennoin ja vapain osa-alue. Slangisanasto muodostuu epävirallisista ja pääosin puhutuista sanoista, jotka eivät kuulu normitettuun kieleen. Tämä erottaa slangin ammattikielestä, jota kutsutaan toiselta nimeltä jargoniksi. (Karttunen 1979: 7–8.)

Usein slangisanojen käyttö rajaa sanoman vain kieliyhteisönsä sisälle, mikä on usein myös tarkoituksenmukaista. Tällöin yhteisön ulkopuolisilla voi olla vaikeuksia ymmärtää sitä. Ainakin osan slangisanoista voi sanoa olevan myös aikaansa ja paikkaansa sidonnaisia, mikä tekee joistakin sanoista tilapäisiä ja aiheuttaa sen, että jotkin sanat poistuvat slangista nopeasti. Tämän vuoksi slangii elääkin jatkuvasti. (Pulkinen 1976: 301; Karttunen 1979: 7–8.)

Slangisanat syntyvät usein ilmaisemaan jotain sellaista merkitystä, jota on vaikea selittää normaalikielen ilmauksilla. Tällöin slangisanasta tulee normaalia ilmausta tehokkaampi ja kommunikoiempi asiayhteydessään. (Saanihahti & Nahkola 2000: 106; Karttunen 1979: 7–8.) Slangii on siis erinomainen väline ryhmän sisäisen todellisuuden viestinnässä. (Coleman 2012: 6). Erikoiskieli on myös vapaa-ajankalastajien harrastuksen olennainen osa termeineen ja nimityksineen, joita kuvaamaan oletan kehittyneen omia puhekielisiä slanginimityksiään.

2.2. Sosiolingvistiikka käsitteenä ja tutkimusalana

Slangintutkimus sijoittuu lingvistiikassa sosiolingvistiikan tutkimusalaan. Sosiolingvistiikka on laaja kielentutkimuksen ala, joka keskittyy kieleen sen sosiaalisessa ympäristössä ja tarkastelee lingvistiikan keinoin sosiaalista todellisuutta. Tämä tarkoittaa esimer-

kiksi kielen vaihtelua sosiaalisessa kontekstissaan tai käsityksiä kielestä sekä sen suhteesta käyttäjänsä identiteettiin. (Nuolijärvi 2000: 13.) Vapaa-ajankalastajien harrastuksessaan käyttämä puhekieli siis elää käyttäjiensä mukaan harrasteryhmänsä eli sosiaalisen ympäristönsä sisällä.

Sosiolingvistiikka käsittää kielen sosiaalisena ilmiönä, mikä tarkoittaa syiden ja seurausten etsimistä kielenkäytön sekä yhteiskunnallisen ja sosiaalisen todellisuuden välillä. Tutkimusalana sosiolingvistiikka tarkastelee kielen vaihtelua ja sen muuttumista eri näkökulmista. Tästä johtuukin, että ala on laaja ja osaltaan myös hajanainen, sillä se voidaan määritellä lukuisin eri tavoin, ja tuo määritelmä voi vaihdella myös tutkimuksen näkökulman mukaan. (Nuolijärvi 2000: 14–15.) Erilaisten kielimuotojen tutkimisen ja tallentamisen lisäksi sosiolingvistikot pyrkivät vastaamaan tutkimusalan yleisongelmaan, eli siihen, millä tavoin kieli muuttuu ja miksi. Tarkempina kysymyksinä tutkijat voivat esittää esimerkiksi, kuinka yksilö käyttää kieltä ja vaihtelee se alueittain, ketkä tiettyjä kielimuotoja käyttävät ja kenen kanssa, tiedostavatko puhujat itse kielimuotojen vaihtelun tai voivatko he kontrolloida sitä tietoisesti. Tällaisiin kysymyksiin pyritään vastaamaan laajalla tutkimuskentällä eri metodein. (Meyerhoff 2006: 1–3.)

Sosiolingvistiikkaa – tutkimusalana, jona se nykyisin käsitetään – on tutkittu Suomessa 1970-luvulta lähtien. Sen juuret ovat pääosin anglosaksisessa ja pohjoismaisessa kielen tutkimuksessa (Paunonen 2009: 557.) Ensimmäiset suomalaiset sosiolingvistiset tutkimukset olivat Terho Itkosen aloittama Helsingin puhekielen tutkimus vuodelta 1972 sekä sitä seuraava Nykysuomalaisen puhekielen murroksen tutkimus vuonna 1976. Tuolloin keskeisenä tavoitteena oli tutkia suomen kielen variointia, jotta voitaisiin paremmin ymmärtää kielen rakennetta ja sen muutoksia (Paunonen 2009: 559).

Kielenpuhujat kuuluvat useisiin erilaisiin sosiaalisiin ryhmiin, joissa tapahtuvia vaihtelevia tilanteita kielenkäyttö seuraa: voidaan siis havaita, ettei kieli ole kaikissa ryhmissä ja tilanteissa samanlaista. Kun puhtaasti kielellisiä selityksiä vaihtelulle ei ole, täytyy variaation johtua kielenulkoisista muuttujista. (Suojanen 1982: 12.) Ensimmäisissä sosiolingvistisissä tutkimuksissa kielenulkoisina muuttujina olivat tavallisesti puhujien ikä, sukupuoli ja koulutus tai ammatti. Myöhemmin on tutkittu myös kieleen liittyviä asenteita sekä identiteettiä. (Paunonen 2009: 560.)

Tutkimuksessa havaittiin, että kielenulkoiset muuttajat, sosiaaliset tekijät, aiheuttivat kielellisissä muodoissa vaihtelua, mistä pääteltiin kielen kytkeytyvän sitä käyttävään yhteisöön. Vaihtelun huomattiin olevan säännöllistä, ja samojen muotopiirteiden havaittiin esiintyvän muuttujien mukaan. Kielen vaihtelu kuuluu siten olennaisena ja luonnollisena osana kieleen, ja siten sen selittäminen on sosiolingvistiikan alan ilmiö; kielen vaihtelu ja muuttuminen ovat siis osa samaa ilmiötä, vaikka kaikki vaihtelu ei johtaisikaan pysyviin kielellisiin muutoksiin. (Nieminen 1999: 3.) Tässä tutkimuksessa kielenulkoisena muuttujana voidaan pitää vapaa-ajankalastusta harrastuksena sekä harrasteryhmää, joka sisältää eri ikäisiä harrastajia eri taustoista: oletuksena on, että kalastus itsessään sekä sen kirjava harrastajajoukko tuovat harrasteryhmän kieleen oman vaihtelunsa.

Sosiolingvistiikka voidaan jakaa mikro- ja makrososiolingvistiikkaan. Mikrososiolingvistiikka käsittelee esimerkiksi ihmisen puhettavan ja sosiaalisten rakenteiden välisiä vaikutuksia sekä kielen muuttumista erilaisten sosiaalisten muuttujien, kuten iän, sukupuolen tai sosiaalisen ryhmän mukaan. Makrososiolingvistiikka puolestaan tarkastelee kieltä laajemmassa kehyksessä. Tämä tarkoittaa esimerkiksi kielen asemaa yhteisössä sekä siihen kohdistuvia asenteita, tehtäviä ja tulevaisuuden näkymiä. (Hämäläinen 1982: 133; Nuolijärvi 2000: 14–15.) Sosiolingvistiikan mikro- ja makrotasoilla on perinteisesti painotettu kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusta. Kuitenkin, koska sosiolingvistiikka on tutkimusalana niin monimuotoinen ja -käsitteinen, on tutkimuksessa usein mukana sekä kvantitatiivinen että kvalitatiivinen osa-alueensa. (Nuolijärvi 2000: 15.) Tämä tutkimus on ensisijaisesti luonteeltaan laadullista.

Sosiolingvistisin menetelmin tutkitaan siis usein kielen muuttumista, joten tutkimuksen kohteena on usein puhuttu kieli (Nuolijärvi 2000: 14). Puhekieli ei ole kirjoitetun yleis-kielen tapaan normitettu kielimuoto muodollisine ja äänteellisine sääntöineen, vaan puhetilanteessa kieli vaihtelee käyttäjänsä mukaan. Tämä näkyy esimerkiksi sanojen murteellisena variaationa ja kieliopin normien sivuuttamisena. (Jarva & Nurmi 2009: 10–13.) Tämän vuoksi slangintutkimus sopii sosiolingvistiikan tutkimusalaan siis oikein hyvin.

Sosiolingvistiikka ei kuitenkaan ole kielentutkimuksen kentällä ainoa ala, joka keskittyy puhuttuun kieleen: muita tapoja käsitellä puhekieltä ovat esimerkiksi keskusteluanalyysi, diskurssianalyysi ja dialektologia, jotka kaikki lähestyvät kieltä eri näkökulmista. Kes-

kusteluanalyysi tarkastelee yksityiskohtaisesti kielellisen vuorovaikutuksen rakentamista, diskurssianalyysi puheakteja sekä dialektologia puolestaan kielen alueellista variaatiota. Sosiolingvistiikan menetelmät käsittelevät usein mainituille aloille läheisiä aiheita, mikä saattaa joskus sekoittaa aloja keskenään, mutta tarjoaa samalla sosiolingvistiikalle uusia haasteita. Koko kielentutkimuksen kentälle onkin tyypillistä, että eri alat ruokkivat toisiaan ja tarjoavat toisilleen uusia näkökulmia. (Nuolijärvi 2000: 14, 16.)

2.3. Sanastontutkimus slangissa

Tutkielmani pohjautuu sosiolingvistiikan lisäksi myös sanastontutkimukseen, sillä tutkin puhekielisen slangisanaston sananmuodostusta. Eräs tapa luokitella sanoja on niiden muodostustapa. Sanaston perusyksiköt, lekseemit, voidaan jakaa rakenteellisesti kolmeen pääryhmään, jotka ovat jakamattomat perussanat, johdokset sekä yhdyssanat. (Häkkinen 1997: 38.)

Yksimorfeemiset perussanat muodostavat sanaston rakenteellisen ytimen, ja niillä on keskeinen vaikutus uusien sanojen syntymiselle. Perussanoista voidaan muodostaa johdoksia lisäämällä niihin sananmuodostusmorfeemeja. Yhdyssanoja puolestaan muodostetaan nimensä mukaisesti yhdistämällä joko perussanoja, johdoksia tai toisia yhdyssanoja keskenään. (Häkkinen 1997: 83–84.)

Sanojen johtaminen on suomen kielelle ominainen sananmuodostuskeino, jonka periaatteet toimivat osittain myös slangin sananmuodostuksessa. Yleisesti johtamisesta puhuttaessa tarkoitetaan prosessia, jossa uusia johdoksia muodostetaan liittämällä kantasanaan sananmuodostusmorfeemeja. Kyseistä prosessia kutsutaan **suffiksaatioksi**. Johtaminen sisältää kuitenkin myös muita johtamisen lajeja: tällaisia ovat esimerkiksi kantasanan tyypistäminen sekä äänteelliset modifikaatiot. (Häkkinen 1997: 101.) Mainitut johtamisen lajit ovat tässä tutkielmassa oleellisia, sillä kalastuksen slangisanoja on aineiston perusteella muodostunut edellä mainittujen johtamisen sääntöjen mukaan.

Sanojen johtamisen lähtökohta on uuden nimityksen tai uuden syntaktisen käyttöyhteyden tarve. Johdettu sana on yleensä kantasanaansa morfologialtaan kompleksisempi sekä fonologisesti raskaampi, sillä johdos koostuu kantasansa sanavartalosta sekä yhdestä

tai useammasta johtimesta. Johdokset voivat kuulua eri sanaluokkiin, kuten substantiiveihin, adjektiiveihin ja verbeihin, mutta numeraaleissa ja partikkeleissa niitä ei juuri esiinny. Johdos voi kuulua myös eri sanaluokkaan kuin kantasansa, vaikka sen merkitys perustuukin kantasansa merkitykseen. Muodostuneet johdokset voivat lisäksi toimia uusien johdosten kantasoina. (VISK §155)

Myös slangisanojen muodostaminen noudattaa suurilta osin näitä sääntöjä, vaikka eroavaisuuksiakin perinteiseen johtamiseen on. Oleellista slangisanan johtamisessa on se, että varsinaisesta suomen kielen sananjohtamisesta poiketen sanan merkitys slangijohtamisessa ei muutu. Tässä tulee esiin slangin tyylillinen ominaispiirre: uusi sananloppu eli slangijohdin ei tuo sanaan uutta semanttisesta ainesta vaan ainoastaan muuttaa sitä tyylillisesti uuteen äänneasuun. (Nahkola 1999a: 195.)

Slangisanan johtaminen on kolmivaiheinen prosessi. Ensimmäisessä vaiheessa yleiskielen sana katkaistaan ensi tavun ja toisen tavun vokaaliainesten välistä – katkaistavaa sanaa kutsutaan **kantasaksi**. Kantasana katkaistaan ensi tavun ja toisen tavun vokaaliainesten välistä, jossa on aina konsonanttiaines. Sana voidaan kuitenkin katkaista useasta kohdasta sen mukaan, kuinka monta konsonanttia tässä ns. katkaisukohdassa on. (Nahkola 1999a: 196.)

Toisessa vaiheessa kantasanan konsonanttiainesta modifioidaan äänteellisesti. Kyseisessä vaiheessa valitaan se konsonanttiaines, joka sijoitetaan ensimmäisen ja toisen tavun vokaaliaineksen väliin. Tässä muokkausvaiheessa kantasanan kannan perään lisätään usein konsonanttiainesta, mikä ei kuitenkaan ole pakollista: lisääminen riippuu konsonantin fonotaktisista ominaisuuksista. (Nahkola 1999a: 196.)

Viimeisessä eli kolmannessa vaiheessa kantasanaan lisätään uusi sananloppu – slangijohdin tai -suffiksi – tavunrajaisen konsonanttiaineksen perään. Tämän ns. suffiksaation avulla slangijohdos saa uuden sananloppunsa ja lopullisen sanahahmonsä. Slangisuffiksi sisältää aina vähintään yhden vokaalin. (Nahkola 1999a: 196–197.)

Sanastontutkimukseen keskeisesti liittyvä osa on sanojen johtamisen lisäksi vieraista kielistä lainatut sanat. Vieraiden kielten kielen vaikutusta näkee alkuaan suomenkielissä

tekstiyhteyksissä – niin puhutussa kuin kirjoitetussakin kielessä – hyvinkin paljon. Vierassanat jaetaan tyypillisesti kolmeen ryhmään: **yleislainat**, **erikoislainat**, **sitaattilainat**. (Itkonen 1990: 11.) Yleislainat ovat suomen kielen äännerakenteeseen ja taivutusparadigmaan jo mukautuneita sanoja, kun taas erikoislainojen ratkaiseva tuntomerkki on niiden ei-kotoperäinen äännerakenne: esimerkeiksi erikoislainoista sopivat sanat *bakteeri*, *demokratia* ja *farmaseutti*. Sitaattilainat puolestaan kirjoitetaan ja äännetään samalla tavalla kuin lähtökielellään (esim. *show*, *controlling-tehtävät*). Lainattu sana voidaan myös kääntää merkitykseltään suomen kielelle: näitä sanoja kutsutaan käännöslainoiksi. (Hiidenmaa 2003: 92–96; Itkonen: 1990: 11–13.)

Kieleen mukautetun vierassanan eli erikoislainan syntyminen on kielessä yleistynvä ilmiö, ja sanan mukauttaminen suomalaiselle ominaiseen asuun helpottaa sanojen ääntämistä ja taivuttamista. Tähän ryhmään kuuluvat myös lainasanojen edelleenjohdokset: *softa* (< *software*), *softis* (< *soft ice*), *liisaus* (< *leasing*), *lobbaus* (< *lobbing*). Uudet lainat muodostavat uusia sanavartaloita, joista aikanaan syntyy suomalaisia johdoksia – siis omaperäisiä sanoja niillä johtimilla, joita suomessa on vanhastaan käytetty. (Hiidenmaa 2003: 92–98.)

Vierassanoilla ja slangilla on se yhteys, että molemmissa esiintyy usein vieraita konsonantteja ja äänneyhtymiä, joita ei yleiskielessä esiinny. Slangissa käytetään yleiskieltä runsaammin vieraita konsonantteja *b*:tä, *d*:tä, *g*:tä ja *f*:ää sekä yleiskielelle vieraita äänneyhtymiä. Näistä *d*-konsonantti kuuluu tosin suomen yleiskielen äänteistöön esimerkiksi *t*:n astevaihteluparina (*pata* : *padan*), mutta kotoperäisten sanojen alussa *d*:tä ei juurikaan tavata. *B*, *g* ja *f* puolestaan ovat selkeästi suomalaisille vieraita mutta slangissa erittäin yleisiä äänneitä. (Paunonen 2000: 17–18).

2.4. Sanastolähteet

Slangi eroaa siis yleiskielestä erityisesti sanastoltaan ja äännerakenteeltaan. Tutkimusmetodini tässä tutkimuksessa perustuu Nahkolan sanastolähdejaotteluun: slangiin syntyy siis sanoja erilaisilla sananmuodostustavoilla, joita kutsutaan sanastolähteiksi. Nahkola (1999b: 619–621) jaottelee sanastolähteet neljään alatyypin:

1. Yleiskielen sanat tai vanhat slangisanat uusissa merkityksissä
2. Yleiskielen sanat tai vanhat slangisanat uusissa äänneasuisissa
3. Uudet, kieleen aiemmin kuulumattomat sanat
4. Vieraasta kielestä lainatut sanat

Ensimmäinen sanastolähdetyyppi koostuu yleiskieleen jo kuuluvista tai vanhoista slangisanoista, jotka saavat uuteen slangiin mukautuessaan uuden merkityksen. Kantasanan merkityksen muuttamisessa on kyse **metaforista**, **metonyymeistä** ja niihin läheisesti liittyvistä **synekdokeista** tai **paronyymeistä** (Nahkola 1999b: 619). Tieteen termipankki määrittelee metaforan kahden asian osittaiseen samankaltaisuuteen perustuvaksi kielikuvaksi, metonyymin kosketusassosiaatioon perustuvaksi merkitykseksi sekä synekdokeen retoriseksi kuvioksi, jossa esine tai käsite ilmaistaan käyttämällä osaa kokonaisuuden asemesta tai päinvastoin (Tieteen termipankki: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:metafora>).

Metaforalla eli kansankielisesti kielikuvalla tarkoitetaan lyhyesti kahden toisiinsa liittymättömän sanan samaistamista ilman *kuin*-sanaa. Jo yhden selkeästi määriteltävissä olevan ja samankaltaisen piirteen perusteella voi muodostaa metaforan, mutta usein metafora muodostuu myös ilmiöstä saatavan kokonaisvaltaisen mielleyhtymän mukaan. (Koski 1992: 14–15.) Metafora perustuu siis eri ilmiöiden tietynasteiseen yhdenmukaisuuteen: yhdistävä samankaltainen tekijä voi olla joko yksittäinen tai kokonaisvaltainen piirre. Oleellinen ehto metaforan onnistuneessa muodostumisessa on, että metaforan kohde sisältää tarpeeksi monta yhdistävää analogiaa alkuperäisen merkityksen kanssa (Nikanne 1992: 63).

Metonymia on metaforaan läheisesti liittyvä käsite, jolla tarkoitetaan assosiaatioon perustuvaa merkityksenlaajentumaa. Metonyymi on johonkin käsitteeseen tai ilmiöön jollain tavalla – esimerkiksi ajallisesti, paikallisesti tai kausaalisesti – liittyvä toinen käsite. Metonyymi voi siis kuvata jonkin ilmiön yhtä ominaisuutta. (Kauppinen 1992: 195–196.) Esimerkiksi *kumi* on kumista valmistetun vieheen metonyyminen nimitys, sillä *kumi* ilmaisee vieheen valmistusmateriaalia.

Tapauksessa, jossa ilmiön yhdellä osalla kuvataan kyseistä ilmiötä kokonaisuudessaan, kutsutaan synekdokeeksi. Samalla tavalla kuin metonymiassa yleisesti, yhdellä käsitteellä

viitataan toiseen, kyseisen käsitteen läheiseen toiseen käsitteeseen, ja juuri tuo ilmiön osa kuvaa ilmiötä tietystä ja tarkoituksenmukaisesta näkökulmasta. Synekdokee merkitsee osaa kokonaisuudesta (tai päinvastoin) tai esimerkiksi yksikköä monikon sijasta. (Krikmann 1992: 81). Synekdokeesta esimerkiksi sopii virke ”*Lounas maksaa viisi euroa päätä kohti*”. Tässä *päällä* tarkoitetaan yhtä henkilöä kokonaisuudessaan. Metonyymien ja synekdokeen raja on usein häilyvä, ja molempien katsotaankin kuuluvan metonymian piiriin. (Fass 1997: 32.)

Metaforan ja metonymian sekä synekdokeen yhteydestä toisiinsa on alan tutkimuksissa useita näkemyksiä. Jotkut näkevät metonymian ja synekdokeen osana metaforaa, kun taas toisten mielestä ne ovat kaksi erillistä mutta toisiinsa sekoittuvaa käsitettä, sillä molemmissa on kyse kahden eri asian tai ilmiön jonkinasteisesta yhteydestä toisiinsa. Lopullisena erottavana tekijänä voidaan nähdä se, että metafora liittää kaksi toisiinsa kuulumatonta merkitystä yhteen, kun taas metonymia ja synekdokee liittävät merkityksen alkupe räisen sanansa merkityksestä. Metafora on siis keino ymmärtää jokin käsite toisen käsitteen piirteiden avulla, kun taas metonyymien tai synekdokeen funktio on mahdollisuus korvata kokonaisuus viittaamalla johonkin sen osaan tai läheiseen käsitteeseen. (Lakoff & Johnson 1980: 35–37; Fass 1997: 47.) Metonymia on siis ilmiönä hyvin metaforan kaltainen ja palvelee osittain samoja tarkoituspäitä, mutta sen avulla voi keskittyä kuvattavan käsitteen tiettyihin piirteisiin metaforaa tarkemmin. (Lakoff & Johnson 1980: 35–37). Käsitteiden erottamisen haastavuus on metaforan ja metonymian tutkimuksessa yleistä, sillä virkkeiden ja sanojen tulkintoja voi olla useita (esim. Fass 1997: 47; Radden 2000: 93). Tällaisten tilanteiden erääksi ratkaisuksi on esitetty metonymiaan pohjautuvan metaforan käsite, jonka avulla tulkinnallisesti epäselvät merkitykset voidaan sitoa yhteen (Radden 2000: 93).

Paronyymit puolestaan on kolmas merkityksiin liittyvä alaryhmä. Paronymia perustuu kahden ilmiön tai käsitteen äänteelliseen samankaltaisuuteen: esimerkiksi *lasse* on paronyyminen nimitys sanasta *lahna*. Paronyymien on siis kuitenkin oltava äänteellisen samankaltaisuuden lisäksi jokin toinen kielessä jo valmiiksi oleva sana, kuten esimerkin tapauksessa suomalainen erisnimi. (Kauppinen 1992: 196; Nahkola 1999b: 619.)

Toinen sanastolähdetyyppi on äänteellisesti muunnellut sanat. Myös nämä sanat voivat olla yleiskieleen kuuluvia sanoja tai jo olemassa olevia slangisanoja. Sanoja muutetaan

äänteellisesti neljällä tavalla: muodostamalla kantasanasta slangijohdos, muuntelemalla kantasanaa vartalonsisäisesti, yhdistämällä edellä mainitut tavat sekä typistämällä kantasana. (Nahkola 1999b: 619.) Näistä yleisin ja produktiivisin tapa on slangijohdosten muodostaminen. Johdoksia muodostetaan slangijohtimilla, joita onkin vakiintunut jo Stadin slangista yleisslangiin laaja joukko (Paunonen 2000: 25).

Slangisanojen johtamisessa slangijohdin liitetään alaluvussa 2.3. esitellyn prosessin mukaan alkuperäisen kantasanan loppuun, minkä vuoksi kantasanalla ja siitä muodostetulla slangijohdoksella on siis yleensä identtiset alkuosat ja erilaiset loppuosat. Keskeinen tunnusmerkki slangijohdoksessa onkin kantasanan ja siitä muodostetun slangijohdoksen sananalkuinen yhteneväisyys. (Nahkola 1999b: 619–620.) Slangijohdoksille ominainen piirre on kantasanan lyheneminen, eikä slangisanan kantavartalona ole yleensä sama kuin kantasansa sanavartalo. (VISK § 215) Slangijohtimilla voidaan myös korvata yhdyssanojen kokonaisia loppuosia tai muodostaa jo muunnelluista slangisanoista edelleen uusia johdoksia (Karttunen 1979: 9).

Slangijohtimista produktiivisimpia eli sellaisia johtimia, joista muodostetaan hyvin paljon slangijohdoksia, ovat *-is* (esim. *roskis* 'roskakori' tai tässä aineistossa *roskakala*' ja *-ari* (esim. *levari* 'levyperho'). *Ari*-johtimia edeltää joskus *kka-*, *ppa-* tai *tta-*aines, joiden myötä syntyy paljon *kkari-*, *ttari-* ja *ppari-*johtimellisia slangijohdoksia, kuten myös *sk-*, *ts-* sekä *tsk-*ainekset, joilla syntyy *skari-*, *tsari-* ja *tskari-*johdoksia. (Paunonen 2000: 25–27.) Näistä esimerkkeinä mainittakoon *Merkkari* 'Merimetso-niminen vaappu' sekä *mertsari* 'meritaimen'. Näiden johdinten lisäksi slangisanoja muodostuu usein esimerkiksi *-kka*, *-kku*, *-kky*, *-skA*, *-ski*, *-sku*, *-tsA*, *-tsu*, *-tse* ja *-de*-johtimien avulla (Karttunen 1979: 8–9; Paunonen 2000: 27). Slangiin voidaan myös lisätä muita tilapäisempiä johtimia kuten *-daali* tai *-ssoni* (esim. *gunnarssoni* 'kuha') (Karttunen 1979: 9).

Slangille on tunnusomaista käytettyjen johdosten kerrallisuus ja vakiintumattomuus. Slangisanasto on nopeasti uudistuvaa, ja eri johdinainesten ja lekseemien suosio vaihtelee eri aikoina ja eri-ikäisillä puhujilla. Samasta kantasanasta muodostettujen slangivarianttien määrä voi olla suurikin (esim. Karttunen 1979: 9.), kuten esimerkiksi slanginimitykset *tami* ~ *tamu* ~ *tane* ~ *tanttu* ~ *tapsa* ~ *tameli* ~ *tamuli* 'taimen'.

Vartalonsisäisessä muuntelussa kantasanan sisäisiä konsonantteja tai vokaaleita muute-
taan: esimerkiksi *ruudana* on äänteellisesti muunneltu *ruutana*-kantasana. Myös slan-
gijohdoksia ja vartalonsisäisesti muunneltuja sanoja yhdistämällä saadaan uusia slangi-
sanoja, kuten *odari* 'ootto-onki'. Neljäs äänteellisesti muunneltujen sanojen alatyyp-
pi on typistetut sanat. Sanoja voidaan typistää sekä lopusta että sisältä: typistetystä slangisa-
nasta esimerkiksi sopii lopusta lyhennetty nimitys *navi* 'navigaattori'. (Nahkola 1999b:
619–620.)

Kolmas sanastolähdetyyppi on slangiin keksityt, uudet ja kieleen aiemmin kuulumatto-
mat sanat, jotka voidaan jakaa pitkiin ja lyhyisiin sanoihin. Tässä jaossa pitkiin ilmauksiin
kuuluvat kaksi painohuippua sisältävät yhdyssanat, sanaliitot sekä vähintään nelitavuiset
yhdistämättömät sanat. Lyhyet sanat puolestaan ovat korkeintaan kolmitavuisia ja yhdis-
tämättömiä, ja sisältävät vain yhden painohuipun. Nämä uudet ja kieleen aiemmin kuulu-
mattomat sanat muodostetaan jo olemassa olevien sanavartaloiden ja johtimien avulla.
(Nahkola 1999b: 620.)

Neljänteen sanastolähdetyyppiin lukeutuvat vieraista kielestä lainatut sanat. Sanoja lai-
nataan slangeihin runsaasti esimerkiksi englannin ja ruotsin kielistä, mutta slangisanojen
alkuperäkielet eivät toki rajoitu ainoastaan niihin. Samoin kuin sanastolähteiden toisessa
alatyypissä eli vanhojen sanojen äänteellisessä muuntelussa, myös lainasanoja mukaute-
taan usein suomen kieleen sopivaksi joiltain osin. Lainaperäisten sanojen loppuun lisä-
tään usein vokaali, koska alkuperäiskieliset sanat ovat usein konsonanttiloppuisia. Lai-
nattuja sanoja ovat esimerkiksi latinalaisperäinen *pliku* (< *blicca bjoerkna*) 'pasuri' ja
ruotsalaisperäinen *göössi* ~ *jöössi* (< *gös*) 'kuha'. (Nahkola 1999b: 620–621.)

3. AINEISTON JAOTTELU SANASTOLÄHTEISIIN

TAULUKKO 1. Sanastolähdetyyppeihin jaotellut sanat.

	f	%
Vanhat sanat uusissa merkityksissä	254	44,4
Vanhat sanat uusissa äänneasuissa	179	31,3
Uudet, kieleen aiemmin kuulumattomat sanat	46	8,0
Vieraista kielistä lainatut sanat	56	9,8
Vanhakantaiset ja murreperäiset sanat	37	6,5
YHTEENSÄ	572	100

Taulukossa 1 on listattuna kaikki aineiston sanastolähteisiin jaotellut vapaa-ajankalastajien slangin sanat. Olen lisännyt jaoteltuun sanastolähteiden neljään päätyyppiin kuulumattoman viimeisen sanastolähteen, johon osa vapaa-ajankalastajien slangin sanoista kuuluu. Tämä lähde on **vanhakantaiset ja murreperäiset sanat**. Aineistoon kuuluu siis sanoja, jotka ovat vanhakantaista ja kalastukseen liittyvää sanastoa, ja osa niistä on murremuotoja. Luokittelen ne omaksi kategoriakseen, sillä ne ovat vanhaa puhekieltä eivätkä siis muodostuneet slangikäytössä.

Taulukosta 1 huomataan, että vanhat suomen kielen sanat uusissa merkityksissä on aineiston perusteella vapaa-ajankalastajien slangissa ylivoimaisesti runsassanaisin sanastolähdetyyppi 254 slangisanallaan. Toiseksi eniten sanoja, yhteensä 179, on muodostunut vanhojen sanojen äänteellisellä muuntelulla. Uusiin, kieleen aiemmin kuulumattomiin sanoihin lukeutuu yhteensä 46 sanaa, vierasperäisiin slangisanoihin 56 sanaa sekä vanhakantaisiin sanoihin ja muresanoihin 37 sanaa, eli kyseiset sanastolähteet ovat aineistossa selkeässä vähemmistössä. Aineisto kattaa kokonaisuudessaan yhteensä **572** vapaa-ajankalastajien slangisanaa.

3.1. Yleiskielen sanat tai vanhat slangisanat uusissa merkityksissä

Tässä alaluvussa tarkastelen aineiston nimityksiä, jotka ovat jo valmiiksi suomen kielessä mutta esiintyvät vapaa-ajankalastajien puhekielisessä sanastossa uusissa merkityksissä.

Tarkastelussa ovat siis metaforat, metonyymit ja niihin läheisesti liittyvät synekdokeet sekä paronyymit. Analysoin aineistoa siten, että luokittelen metaforiksi nimitykset, joissa uuden slangisanan ja vanhan kieleen kuuluvan sanan merkitysyhteys on abstraktimpi tai kokonaisvaltaisempi: metaforat perustuvat usein kohdesanaan kokonaisvaltaisesti eli ne yhdistävät itsessään useita sanan piirteitä (Koski 1992: 14–15). Metonyymeiksi ja synekdokeiksi luokittelen puolestaan ne nimitykset, joissa uuden ja vanhan merkityksen läheinen (metonyymi) tai osittainen (synekdokee) yhteys on selkeästi havaittavissa. Tämän sanastolähdetyypin kohdalla on kuitenkin huomautettava, että on suurelta osin tulkinnanvaraista, miten uudet merkitykset luokitellaan, sillä usein etenkin metaforan ja metonyymin rajanveto ei ole yksiselitteistä.

3.1.1. Metaforat

TAULUKKO 2. Metaforat.

	f	%
Vavat	24	14,7
Vieheet	39	23,9
Veneet ja niiden välineet	27	16,6
Vaatteet ja asusteet	14	8,6
Muut välineet	9	5,5
Kalastuspaikat	15	9,2
Kalat	35	21,5
Verbit	0	0
YHTEENSÄ	163	100

Taulukossa 2 on esitetty aineiston metaforat. Huomataan, että metaforiset nimitykset ovat jakautuneet suhteellisen tasaisesti aineiston kategorioihin, eli kaikille kyselytutkimuksessa esittämilleni tarkoitteille paitsi kalastuksessa käytettäville verbeille on aineistossa metaforisia slanginimityksiä. Eniten nimityksiä on vieheille, joiden nimityksiä on yhteensä 39 eli 23,9 % kaikista metaforista. Kalojen, veneiden ja niiden välineiden sekä vapojen nimityksiä on hieman vähemmän, ja vaatteiden ja asusteiden sekä kalastuspaikojen nimityksiä huomattavasti vähemmän. Muut kalastuksessa käytettävät välineet ovat

ainoa kategoria, jonka sisältämät nimitykset jäävät alle kymmenen. Yhteensä metaforisia nimityksiä on 163.

Vapojen nimityksissä suuri osa metaforista on selkeästi muodostunut jonkin ulkomuotoon liittyvän ominaisuuden mukaan. Osa kalastuksessa käytettävistä vavoista on pitkiä, osa lyhyitä, ja jotkin vavat taas taipuvat enemmän kuin toiset. Vapojen metaforiset nimitykset perustuvat siis johonkin toiseen kielessä olemassa olevaan käsitteeseen, joka vastaa uutta merkitystään kokonaisvaltaisesti joltain osin. Nimityksiä on yhteensä 24 eli 14,7 % kaikista aineiston metaforista.

Suurimman ryhmän aineiston vapojen metaforista muodostavat nimitykset, jotka kuvaavat jotakin toista kielen sanaa, joka on kyseisen metaforan kanssa samankaltainen ulkoisilta ominaisuuksiltaan. Tässä tapauksessa kyseisiä ominaisuuksia kuvaavat adjektiivit suora ja jäykkä. Tällainen on aineistossa tiheästi esiintyvä nimitys *keppi*. Muita vavan nimityksiä ovat *risu*, *oksa*, *tanko*, *tikku*, *puikko*, *putki*, *antenni*, *sauva*, *lankku*, *salko*, *kanki*, *ukkosenjohdatin*, *seiväs* sekä *masto*. Kyseisten slangisanojen alkuperäiset merkitykset vaihtelevat jonkin verran esimerkiksi pituuden, paksuuden ja muodon mukaan, mutta kaikkia niitä yhdistää kuitenkin pitkä ja kapea muoto, joka metaforan näissä tapauksissa muodostaa. Nimitykset *salko*, *ukkosenjohdatin* ja *masto* viittaavat esimerkiksi pitkään onkivapaan, kun taas *tikku*, *puikko* ja *sauva* puolestaan lyhyempään heittovapaan.

Jäykkien ja pitkien vapojen nimitysten lisäksi aineistossa on myös vapojen taipuvaisuuteen ja samalla niiden käyttötyyliin liittyviä nimityksiä. Esimerkiksi nimitys *letku* kuvaa taipuvaista vapaa, ja *piiska*, *ruoska*, ja *huiska* kuvaavat kyseisen ominaisuuden lisäksi heiluvaa liikettä, joka on esimerkiksi perhokalastukselle ja heittokalastukselle yleisesti hyvinkin ominaista. Liikkeeseen liittyvät myös nimitykset *vihta* ja *linko*, joista *vihdalla* ilmaistaan niin ikään vavan edestakaista liikettä (vrt. saunavihta) ja *lingolla* syötiin linkoamista kohti haluttua paikkaa. Vavat rinnastetaan aineistossa muotonsa lisäksi käyttötarkoituksena myös urheiluvälineisiin. Nimitykset *maila* ja *keihäs* ovat siitä moniulotteisia metaforia, että niiden voidaan katsoa suhteutuvan vapaan sekä harrastuskäyttönsä että ulkomuotonsa puolesta.

Vieheiden nimityksissä metaforiksi luokiteltavia nimityksiä on huomattavasti vapoja enemmän, yhteensä 39. Metaforat rakentuvat vieheiden kohdalla niiden käyttötarkoitukseen syöttinä ja kalan houkuttajana. Metaforia puoleensa vetävä vieheen ominaisuus on sen tarkoitus huijata kalaa eli pettää sen luottamus: tätä ominaisuutta kuvaavat vieheen nimitykset *petturi*, *pettäjä* sekä *ryöstäjä*. Pettämiseen perustuu myös nimitys *ansa*. Nimitykset *tarjous* ja *ehotus* puolestaan ilmentävät vieheen tarkoitusta *tarjota* tai *ehdottaa* saaliille jotakin syötävää. Samaan tapaan, joskin konkreettisemmin, on keksitty ruokaan viittaavat nimitykset *herkku* sekä *lounas*. Nimitys *pyyntö* liittyy luonnollisesti kalan pyytämiseen, ja *lelu*-nimityksen voi tulkita merkitsevän kalastusharrastajan leikkikalua. Aineistossa on myös adjektiivinen metafora *varma* 'Mepps no. 2 -mallinen viehe', joka kuvaa jonkin tietyn vieheen ominaisuutta taata nimensä mukaisesti käyttäjälleen varma saalis.

Kumiselle ja värikkäälle jigi-malliselle vieheelle on aineistossa kaksi mielenkiintoista nimitystä. Nimitys *dildo* 'kuminen ja värikäs jigiviehe' muistuttaa ulkomuodoltaan nimensä mukaisesti hieromasauvaa. Toinen kiinnostava vieheen nimitys on erisnimestä muodostunut *Britney Spears* 'vaaleanpunainen jigi'. Nimityksen metaforisuus perustuu samannimiseen poptähteen.

Edellisten nimitysten lisäksi aineistossa on myös kaksi metaforista johdosta, jotka luokitelen ensisijaisesti metaforiksi, sillä niitä ei ole muodostettu johtimilla slangia vaan aiempaa merkitystensä varten. Nimityksellä *lörtsy* 'haukijigi' tarkoitetaan perinteisesti ainakin piirasmaista ruokalajia, jonka voi tässä kontekstissa tulkita kuvailevan syöttiä kaloille. Toisaalta SMS:n mukaan *lörtsy* on murteellinen nimitys märälle ja pehmeälle maalle, joten *lörtsyn* voisi myös käsittää affektiivisena nimityksenä koostumukseltaan löysästä jigivieheestä. Toinen metaforinen vieheen nimitys on vanhasta murreperäisestä *kuvake*-nimityksestä johdettu *kuvake* 'viehe'. -*Ke*-johdin luo usein kantasanaansa verrattuna deminutiivisen eli pienuutta ilmaisevan merkityksen, kuten tässäkin tapauksessa (VISK §211). *Kuvake*-nimellä tarkoitetaan myös esimerkiksi tietokoneiden käyttöliittymissä käytettävää pientä ikonimaista kuvaa.

Muotoa ilmaisevia vieheiden metaforia ovat affektiiviset nimitykset *palikka*, *pulikka*, *kalikka* sekä *kapula* 'puinen vaappu', joilla kaikilla tarkoitetaan tarkemmin yleisesti pientä kappaletta tai esinettä. Puista vaappua kuvaa myös nimitys *halke*, joka viittaa niin ikään

puukappaleeseen. Muita muotoa kuvaavia nimityksiä ovat *lappu*, *lätkä* ja *kenkälusikka* 'lusikkauistin'. Aineistossa on myös yksi suurta kokoa ilmaiseva metafora, *jättiläinen* 'suuri tasapainopilkki'. Edellisten lisäksi vieheen muotoa ilmaisee nimitys *henkari* 'spinner bait -tyylinen viehe'. Spinner baitit koostuu useasta metallisin sangoin yhdistetystä osasta, mikä tekee syötistä henkaria eli vaateripustinta muistuttavan. Samaa viehetyyppiä tarkoittaa myös nimitys *himmeli*, jonka alkuperäinen merkitys on perinteisesti oljista rakennettu, katosta riippuva koriste-esine.

Aineistossa on lisäksi muutama metafora, joissa merkitsevä ominaisuus on vieheen käyttötarkoitus. *Veturi* 'syvännuistin, joka vie perässään muita uistimia syvemmälle' ymmärretään yleisemmin junaa ohjaavana ja vetävänä kulkuneuvona. Käyttötarkoitus on sanan alkuperäisen merkityksen kanssa siis kuitenkin samankaltainen. Nimitys *surffilauta* 'viehe, joka ui veden pinnan tuntumassa' puolestaan perustuu vesiturheiluvälineeseen. Aineistossa on lisäksi vieheen uittamiseen liittyvä nimitys *majava* 'itse tehty, huonosti uiva vaappu'.

Perhoissa käytetään usein höyheniä tai erilaisia karvaa muistuttavia materiaaleja, mihin pohjautuvat perhojen yleisnimitykset *suti*, johon on aineistossa liitetty myös *kettu*-määrite (*kettusuti*) ilmentämään perhon muotoa, sekä affektiivinen *karvaparse*. Osa perhoja kuvaavista nimityksistä liittyy myös hyönteisiin, sillä juuri niitä ne pyrkivät esittämään käytössä. Tällaisten perhojen nimityksiä ovat yleislangiset *pörriäinen* ja *öttiäinen* sekä *ötökkä*, *perhonen*, *kirppu* ja *mato*. Lisäksi eräs hyönteisiin liittymätön, mutta eläimiin liittyvä perhon nimitys aineistossa on *lepakko* 'iso vesiperhosperho'. Lisäksi yksi perhoa kuvaava metafora on muotoon perustuva *tuutti* 'iso putkiperho'.

Veneiden ja niiden välineiden nimityksiä on 27. Venettä kuvaa aineistossa kaksi sellaista metaforista nimitystä, joita ei yleensä sanan alkuperäisen merkityksen mukaan piehenköksi kalastusveneeksi helposti miellä. Nämä nimitykset ovat *jahtti*, jolla yleensä tarkoitetaan matkailuun ja purjehtimiseen suunniteltua, suhteellisen suurikokoista laivaa, sekä *proomu*, joka puolestaan on raskaan tavaran kuljetukseen tarkoitettu laiva. Näiden lisäksi veneen metaforinen nimitys on aineistossa *toimisto*, jolla viitataan veneen asemaan jopa työpaikkana, ainakin harrastuksen parissa.

Muut veneiden metaforat viittaavat niiden muotoon tai valmistusmateriaaliin. Muoto on osittaisena samankaltaisuutena esimerkiksi veneen yleisnimityksissä *purkki*, *purrukka*, *kippo*, *kiulu* ja *motti*, jotka kaikki viittaavat täytettävään astiaan. Nimityksestä *purkki* on lisäksi muodostunut kaksi etumääritteistä nimitystä *peltipurkki* sekä *säilykepurkki*, jotka viittaavat myös veneen metalliseen materiaaliin. Myös nimitykset *pulkka*, *ahkio*, *kaukalo*, *kylpyamme*, *kelkka* sekä *herneenpalko* kukin mukailevat perinteisen kalastuksessa käytettävän veneen muotoa ainakin suurilta osin.

Veneiden välineissä metaforisia nimityksiä ovat saaneet pääosin moottorit, navigaattorit sekä kaikuluotaimet. Moottoreiden nimitykset perustuvat esimerkiksi niiden mekaanisiin ominaisuuksiin tai tarkoitusperään voimanlähteenä. Mekaanisuuteen perustuvat nimitykset *mylly* ja *vispilä* 'sähköperämoottori', ja *kiuas* sekä *pata* liittyvät mahdollisesti moottorin lämpöön. Voimaan ja tehoon liittyy lisäksi nimitys *peto*.

Välineistä kaikuluotaimet ovat elektronisia laitteita, joilla pystytään tarkkailemaan vesialueen ja pohjan muotoja sekä mahdollisesti myös kalojen sijainteja (VK). Molempien nimitykset perustuvat suurilta osin toisiin elektroniisiin ja samankaltaisiin laitteisiin. Tällaisia nimityksiä ovat yleisslanginen *telkkari* (< *televisio*) sekä videopeleihin liittyvät *Nintendo* ja *pelikone* 'kaikuluotain'. Kaikuluotaimen ominaisuuteen antaa ja käsitellä tietoa perustuu puolestaan slanginimitys *aivot*.

Myös veneiden ankkureille on aineistossa kaksi metaforista nimitystä. Veden pohjaan laskettavalle ja siten sitä paikallaan pitävälle ankkurille löytyy aineistosta nimitys *kuokka*, joka on lähtöisin ankkurin kuokkamaisesta muodosta. *Puntti*-nimitys taas perustuu ankkurin käyttötarkoitukseen painona.

Vaatteiden ja asusteiden metaforisia nimityksiä on aineistossa 14. Uuden merkityksen on saanut aineistossa esimerkiksi nimitys *henkivakuutus* 'vedenpitävä ja kelluva pelastuspuku'. Helly Hansen -merkkistä sadeasua taas kutsutaan slangissa nimityksellä *norjalaisten kansallispuku*¹.

¹ Helly Hansen on norjalaislähtöinen ulkoiluvaatevalmistaja. (www.hellyhansen.com)

Konkreettisempia metaforia vaatteista ja asusteista ovat esimerkiksi nimitykset *kurahousut* tai *kurapöksyt* 'kahluuhaalarit', jotka viittaavat lasten kuravaatteisiin. Myös *makuupussi* 'pilkkihaalarit' on vanha sana uudessa merkityksessä, jolla viitataan pilkkihaalarin muotoon, materiaaliin ja lämmöneristykseen. Materiaaliin viittaavat lisäksi välillisesti yleisslangiset, kondomiin viittaavat nimitykset *kortsu*, *kortonki* 'sadetakki, pelastautumispuku, kuivapuku tai vedenpitävä vaate yleisesti' sekä etumääritteinen *kokovartalo-kondomi* 'sadeasu'. Vedenpitäville vaatteille on lisäksi kolme muuta affektiivista metaforista nimitystä, jotka eivät suoraan viittaa vaateen valmistusmateriaaliin. Tällaisia ovat nimitykset *sammakkohousut* 'ja *avaruuspuku* 'kahluuhousut' sekä *ankkapuku* 'kellunta-haalari'.

Vaatteiden nimityksissä on myös yksi ulkonäköön viittaava metafora armeijaslangista: *tetsari* (< *TST*-vyö) 'kalastusliivi' on alkuperäiseltä merkitykseltään armeijassa käytettävä taskullinen liivi, jota käytetään taistelussa tarvittavien välineiden kantamiseen (esim. Säärelä 2018: 33, 44). Aineiston mukaan vapaa-ajankalastajien slangissa *tetsari*-nimityksellä tarkoitetaan kalastusliiviä: näillä kahdella on useita yhteisiä ominaisuuksia, kuten taskujen runsaus, liivimäinen leikkaus ja usein maanläheinen väritys. Aineistosta löytyy lisäksi toinen osittain armeijaslangiin viittaava vaateen nimitys, *turistilakki* 'hyttysshappu'. Osittain siksi, että nimityksellä voidaan viitata turistien käyttämään lierimalliseen hattuun mutta myös armeijassa käytettävään kiristysnarulliseen lierihattuun. Lisäksi aineistossa on kaukonäkölaitteeseen viittaava nimitys *kiikarit* 'suojatut ja kestävät aurinkolasit'.

Muiden kalastuksessa käytettävien välineiden nimityksissä on yhteensä 9 metaforista nimitystä. *Kalojen kirkko* 'katiska' liittyy kalojen keräämiseen yhteen paikkaan. Muotoon viittaavia välineiden metaforisia nimityksiä ovat esimerkiksi nimitykset *haarukka* 'atrain', *pora* 'kaira' sekä *kiekko* 'kela'. Kela tarkoittaa myös nimitys *vispilä*, jolla on aineistossa viitattu toisaalta myös sähköperämoottoriin. Myös nimitys *halko* 'kalojen tainnutukseen käytettävän kalanuija' on metaforinen: alkuperäiseltä merkitykseltään *halko* on suunnilleen kalanuijan kanssa samankokoinen kappale polttopuuta. Samalla nimityksellä viitataan aineistossa siis sekä puiseen vaappuun että kalanuijaan. Siimoille on aineistossa kolme nimitystä: *liina* 'leveä kuitu- tai perhosiima', *naru* ja *piuha* 'siima yleisesti'.

Kalastuspaikoista metaforisia nimityksiä on 15. Tällaisia ovat *pesukone* 'koskessa oleva kuohuinen paikka', *peili* 'hyvä *ottipaikka* eli paikka, jossa todennäköisesti on kaloja'. Toinen nimitys paikalle, josta on mahdollisuus saada runsaasti saalista, on *kalatori*. Näiden lisäksi aineistossa on kaksi vesikasvillisuuteen perustuvaa nimitystä, joiden alkuperäinen nimitys on löytänyt paikkansa slangissa. Tällainen on *plantaasi* 'kalastuspaikka, jossa on runsaasti vesikasvillisuutta'. *Plantaasi* on alkuperäiseltä merkitykseltään suuri viljelytila etenkin trooppisella tai subtrooppisella ilmastovyöhykkeellä. Toinen, vähemmän selkeä mutta aineistossa selitetty nimitys on *tungos* 'vesistön alue, jossa on runsaasti jäiden katkoma kaislaa'. Katkennut kaisla on siis luonut *tungoksen* kalastuspaikalle.

Konkreettisemmat kalastuspaikkojen metaforat on aineistossa nimetty muotonsa perusteella. Kalastuksen harrastajat hahmottavat ympäristöään ja erottavat siitä erilaisia maaston kohteita, joita he nimittävät yleisnimisesti maastoappellatiiviston avulla (Nykysuomen sanavarat 1989: 326–327). Tällaisia nimityksiä ovat *kulho* 'lampi tai lampimainen osa järvessä', *ränni* 'kapea järvenselkä' sekä *kenttä* 'tasasyvyinen alue vesistöissä'. Myös *patti* 'matalikko', *pöytä* 'laakea matalikko' sekä *nokka* 'niemi' kuvaavat vesistöjen paikkoja: *patti* ja *pöytä* kuvaavat pohjan pinnanmuotoa ympäristöään korkeampana ja laajempaan alueena, kun taas *nokka* viittaa niemen muotoon. Affektiivinen nimitys *lätäkkö* 'lampi' perustuu muodon lisäksi kalastuspaikan kokoon, ja nimitykset *pussinperä* ja *pussinpohja* 'lahti' vesistöä ympäröivän rantaviivan pussimaiseen muotoon. Nimitys *potero* 'vesistön kuoppa' on lähtöisin armeijasanastosta.

Aineistossa esiintyy runsaasti **kalojen** nimityksiä, jotka ovat vanhoja suomen yleiskielen sanoja tai slangisanoja uusissa merkityksissä. Tällaiset nimitykset kuvaavat kalan piirteitä, kuten esimerkiksi ulkomuotoa, kuviointia tai luonnetta. Yksityiskohtaisia kalojen piirteitä kuvaavat nimitykset olen luokitellut metonyymeiksi tai synekdokeiksi.

Ensimmäinen selkeä piirre, jonka mukaan kaloja on nimetty, on kalan ulkomuoto. Hauet ovat pitkäruumiisia kaloja, ja niiden pään muoto on suippomainen. Kalan muodosta kertovat esimerkiksi nimitykset *kiila* ja siihen määritteisesti liittyvät *muta-*, *routa-*, *ovi-* ja *maakiila*. Lisäksi nimitykset *pulikka*, *puikula*, *puikko*, *kapula*, *tuubi* ~ *tuupi* sekä *nokka-huilu* kuvaavat hauen pitkulaista ulkomuotoa kokonaisuudessaan. Hauen suurta kokoa kuvaa myös nimitys *leka*. Lohesta esiintyy aineistossa vain yksi ulkomuotoon kohdistuva metaforinen nimitys, *jalka*, joka kuvaa kalan suurta kokoa. Lahnan ulkomuotoa kuvaavaa

puolestaan nimitys *lätty*. Aineistossa on myös kaksi metaforista yleistä puhekielistä nimitystä, jotka kuvaavat kokoa: tällaisia ovat *mörkö* 'suuri kala' ja *sintti* 'pieni kala', jotka on aineiston mukaan yhteinen useille eri kalalajeille.

Aineistossa esiintyy myös joitakin kalojen nimityksiä, jotka kuvaavat yhden ominaisuuden sijaan useita samanaikaisesti. Ulkomuodon sekä ruokien nimityksiä yhdistää esimerkiksi *kurkku* 'hauki', jonka voi tulkita kuvaavan sekä pitkulaista muotoa että vihreää väritystä. Nimitys *broileri* 'kirjolohi' taas on saanut lihantuotantoon kasvatettuun kanaan liittyvän merkityksensä kalan paksusta muodosta, ruokaisuudesta tai rasvaisuudesta. Kirjolohelle on aineistossa useita muitakin luovia ruokaan liittyviä nimityksiä, mutta olen luokitellut ne uusiksi, kieleen kuulumattomiksi sanoiksi, sillä ne eivät ole kuuluneet aineistossa esiintyvissä asuissaan aiemmin kieleen.

Jotkin kalan nimitykset viittaavat myös muihin eläimiin. Tällaisia ovat nimitykset *possu* 'suuri ahven tai kirjolohi', *krokotiili* 'hauki', *piikkisika* 'kiiski' sekä *sisilisko* 'pienikokoinen made'. Kaloja verrataan nimityksissä joidenkin ominaisuuksiensa vuoksi lisäksi toisiin kaloihin. Sekä väritykseensä että kokoonsa liittyviä nimityksiä ovat *maastopukuinen taimen* ja *maastopukuinen lohi* 'hauki'. Kirjalohesta käytetään puhekielessä ja on ennen käytetty virallisesti nimitystä *sateenkaarirautu*² kirjavan värityksensä vuoksi. Rautu on toinen nimi nierialle.

Metaforat perustuvat kalojen nimityksissä myös muihin ulkoisiin tekijöihin kuin ulkomuotoon. Kalojen usein liukasta ja limaista olemusta kuvataan aineistossa esimerkiksi nimityksillä *limatuubi*, *limanuljaska* 'hauki, made tai harmaanieriä' ja *limamikko* 'made'. *Limamikko* on puhekielessä esiintyvä appellatiivistunut etunimiyhdyssana (ks. luku 3.1.3.). Aineistossa on myös affektiiviset nimitykset *liero* ja *niljake* 'ankerias' sekä etumääritteiset *räkäkiiski* ja *limakiiski* 'kiiski'. Tällaisista nimityksistä huomaa, että joskus metaforat perustuvat erilaisiin aistihavaintoihin (ks. esim. Koski 1992: 14-16), kuten tässä tapauksessa limaiseen ja liukkaaseen olemukseen. Lisäksi kalojen luonnetta kuvaavia nimityksiä on aineistossa kaksi. Hauki on petokala ja se oleilee usein rannan lähetyvillä, minkä vuoksi se on saanut nimityksen *rosvo* ja *rantarosvo*.

² Presidentti Urho Kekkonen lanseerasi vuonna 1965 kalalle nimen kirjolohi, joka vakiintui kalan suomalaiseksi nimeksi. (Kalassa.net)

3.1.2. Metonyymit ja synekdokeet

TAULUKKO 3. Metonyymit ja synekdokeet.

	f	%
Vavat	2	3,3
Vieheet	9	14,7
Veneet ja niiden välineet	7	11,5
Vaatteet ja asusteet	3	4,9
Muut välineet	3	4,9
Kalastuspaikat	0	0,0
Kalat	37	60,7
Verbit	0	0
YHTEENSÄ	61	100

Metonyymejä ja synekdokeita on aineistossa yhteensä 61, joista valtaosa on taulukon 3 mukaan kalojen nimityksiä – kaloille on yhteensä 37 nimitystä, joka vastaa 60,7 % kaikista metonyymeistä ja synekdokeista. Vieheiden nimityksiä on yhdeksän, ja veneiden ja niiden välineiden nimityksiä seitsemän. Muissa kategorioissa nimityksiä on vain muutama, ja metonyymisiä kalastuspaikkojen nimityksiä tai verbejä ei aineistossa ole ainuttakaan.

Aineistossa on kaksi adjektiivista **vavan** nimitystä, jotka luokittelen metonyymeiksi. Molemmilla nimityksillä kuvataan vavan jäykkyyttä. Nämä kaksi nimitystä ovat *tönkkö* 'uisteluvapa tai onkivapa' ja *lötkö* 'joustava perhovapa'.

Vieheiden metonyymit perustuvat suurelta osin niiden valmistusmateriaaliin. Vieheitä voidaan valmistaa useista eri materiaaleista sen mukaan, missä kalastusmuodossa niitä on tarkoitus käyttää. Valmistusmateriaaleihin liittyvät vieheiden nimitykset olen luokitellut metonyymeiksi, sillä ne ovat syntyneet kuvaamaan tarkoitteen yhtä tiettyä ominaisuutta. Metallista valmistetuille vieheille löytyy aineistosta nimitykset *pelti*, *rauta* ja *peltilätkä* 'metallinen lusikkauistin', kun taas puusta valmistetulle uistimelle yksinkertainen *puu*. Kaksi muuta ainoastaan materiaaliin liittyvää nimitystä ovat *tina* 'lusikkauistin' sekä *kumi* 'jigiviehe'. Lisäksi nimitys *kumilötkö* tai pelkkä määritteetön *lötkö* perustuu kumista

valmistetun vieheen joustavaan materiaaliin. Metonyymi *vilkku* 'lippauistin' liittyy puolestaan lippauistimen ominaisuuteen heijastaa uidessaan auringon valoa, mikä saa vieheen vilkkumaan.

Ainoastaan **vene** valmistusmateriaaliin perustuvia metonyymisiä nimityksiä on aineiston tässä kategoriassa kolme, joista kaksi on saman merkityksen kaksi eri äänneasua: tällainen nimitys on *guttaperkka* ~ *kuttaperkka* 'lasikuituvene'. Nimitykset perustuvat veneen valmistusmateriaaliin: guttaperkka on muovin kaltainen materiaali, josta valmistetaan mm. veneitä. Nimitys *peltivene* 'alumiinivene' puolestaan perustuu valmistusmateriaalien, pellin ja alumiinin, samankaltaisuuteen.

Veneiden **välineistä** yhden keskeisimmistä, moottorin, tehoa mitataan hevosvoimilla, mihin puolestaan perustuvat hevosiin viittaavat yleisslangiset metonyymit *kaakki* ja *heppa*. *Mercury*-nimisen valmistajan moottoreista on lisäksi kaksi väritykseen liittyvää metonyymistä nimitystä. Metonyymi *jätessäkki* viittaa tietyn moottorimallin kiiltävän mustaan väriin ja synekdokee *siniraita* puolestaan kyseisen valmistajan moottorin tunnusomaiseen siniseen raitaan.

Materiaaliin viittaavia **vaatteiden ja asusteiden** metonyymejä on aineistossa kolme. Kalastuksessa käytettävät vaatteet ovat yleensä hyvin vettä ja tuulta pitäviä, mikä näkyy niiden metonyymisissä nimityksissä. Kahluuhousuja valmistetaan esimerkiksi kumimaisesta neopreenista, johon perustuukin nimitys *neopreenit* 'kahluuhousut'. Vedenpitäville kahluuhousuille on myös toinen nimitys, *lateksi(asu)*, jolla viitataan yleensä lateksista valmistettuun esiintymisasuun. Kolmas, affektiivisempi materiaaliin liittyvä vaatteiden nimitys on *mateennahka* 'sadeasu yleisesti'.

Myös **muiden kalastuksessa käytettävien välineiden** nimityksiä on kolme. Pilkkimisessä käytettävälle kairalle on edellä mainitun *poran* lisäksi myös muotoon liittymätön, mutta kairan pyörivään liikkeeseen liittyvä nimitys *veivi* 'kaira'. Myös nimitys *keittiö* 'kaasukäyttöinen retkikeitin, Trangia' on selkeä synekdokee, sillä *keittiö*-nimityksellä viitataan Trangian ominaisuuteen ruoanlaittovälineenä. Tässä tapauksessa synekdokee siis toteutuu, kun kokonaisuudella viitataan sen yhteen pienempään osaan.

Kalojen metonyymisiä nimityksiä eli sellaisia aineiston kalojen nimityksiä, jotka perustuvat kokonaisvaltaisten ominaisuuksien sijaan yksityiskohtaisempiin piirteisiin, on aineistossa 37. Tällaiset nimitykset kuvaavat kuitenkin kalaa kokonaisuudessaan. Kalojen nimityksistä valtaosa on synekdokeita, jotka kuvaavat ainoastaan kalan yhtä osaa, kuten päätä. Tällaisia ovat aineistossa *pitkäleuka*, *limaniska*, *lättä-* ja *lattanokka*, *kiilapää*, *viis-topää* sekä *luupää* 'hauki'. Myös nimitykset *kyrmy*, *kyrmyńska* tai *körmyńska* 'ahven' olen tulkinnut myös synekdokeiksi, sillä nimitysten merkitys perustuu vain yhteen kalan osaan – niskaan – kokonaisuuden sijasta. Myös kahdelle muulle kalalle on aineistossa kalan päähän liittyvä synekdokee: *koukkuleuka* 'lohi', joka perustuu lohen alaleuan koukunomaisesta muodosta, sekä *räkäpää* 'kiiski'.

Myös kalojen silmiin kohdistuu useita synekdokeita. Silmiin liittyviä nimityksiä ovat *killi-* ja *mulkosilmä* 'kuha' sekä *punasilmä* ja *krapulasilmä* 'särki'. Näillä nimityksillä viitataan kuhan silmien kokoon ja muotoon sekä särjen silmien punertavaan väriin. Myös lahnan silmien väri on usein punainen tai jopa rusehtava, mihin perustuu synekdokee nimitys *pihkasilmä*. Samaan ulkonäölliseen piirteeseen liittyvät myös nimitykset *krapulainen*, *krapulasiika* ja *krapulakala* 'särki', jotka tulkitsen metonyymeiksi, en synekdokeiksi.

Kalojen ulkoasu eli esimerkiksi väri ja kylkien kuviointi ovat metaforia kerääviä ominaisuuksia. Ahvenella on kyljissään raidallinen kuviointi, minkä vuoksi suosittu nimitys ahvenelle on *raitapaita*. Haukea puolestaan kutsutaan vihreän värinsä vuoksi *vihertorpedoksi*. Kuhan synekdokeisia nimityksiä ovat niin ikään metallisen kiiltävien kylkien värityksen vuoksi *kuparikylki* ja *messinkikylki*. Taimenella sen sijaan on kyljissään pilkkuja, minkä vuoksi sitä kutsutaan aineistossa metonyymeillä *pilkukas*, *pilkkutakki* ja *hopeapaita* sekä synekdokeilla *pilkkukylki*, *täpläkylki*. Sorvaa nimitetään punaisten eviensä vuoksi *punakontiksi*. Aineistossa on lisäksi metonyymi *pannunkokoinen* 'ahven', joka viittaa ahvenen sopivaan kokoon paistinpannulla paistamiseen nähden.

Metonyymit kuvaavat myös muita yksityiskohtaisia ominaisuuksia. Kalan väriä kuvaavat nimitykset *vihree* 'hauki' ja *kirjava* 'kirjolohi', ja evän muotoa synekdokee *purje-evä*

'harjus' sekä evää yleensä *rasvaevä*³ 'taimen'. Lahnaa kutsutaan suun alueensa vuoksi nimityksellä *kumihiuli* ja muotonsa perusteella adjektiivisella nimityksellä *littana*.

3.1.3. Paronyymit

TAULUKKO 4. Paronyymit.

	f	%
Vavat	0	0,0
Vieheet	1	3,3
Veneet ja niiden välineet	2	6,7
Vaatteet ja asusteet	0	0,0
Muut välineet	0	0,0
Kalastuspaikat	0	0,0
Kalat	27	90
Verbit	0	0
YHTEENSÄ	30	100

Myös paronyymien alatyypissä kalojen nimityksiä on ylivoimaisesti eniten. Taulukon 4 mukaan kaikkiaan 30:stä aineiston paronyymistä jopa 27 eli 90 % on kalojen nimityksiä, ja jäljelle jäävistä kaksi nimitystä ovat veneille ja niiden välineille sekä yksi vieheille. Muiden kategorioiden nimityksiin paronyymejä ei lukeudu.

Vieheiden paronyymisiä nimityksiä on yksi, *pervo*, joka mukailee äänteellisesti perhoa. **Veneiden ja niiden välineiden** kategoriassa paronyymit perustuvat samaan erisnimeen, *Mercury*-nimiseen moottoreiden valmistajaan. *Mercury*-nimisiä moottoreita kutsutaan aineiston perusteella paronyymeillä *Mörkö* ja *Mersu*. *Mörkö* tarkoittaa alun perin pelottavaa satuolentoa, kun taas *Mersu* on yleisslanginen nimitys *Mercedes-Benz*-automerkestä.

Aineiston **kalojen nimityksissä** paronyymit perustuvat suurelta osin sananalkuiseen ään-teelliseen samankaltaisuuteen. Mielenkiintoinen ilmiö on, että valtaosa paronyymeistä

³ Taimenen lisäksi myös muilla lohikaloilla sekä kuoreella on rasvaevä eli pieni ruodoton ihopoimu, joka sijaitsee selkä- ja pyrstöevän välissä. (Kielitoimiston sanakirja)

ovat suomalaisia miesten etunimiä tai niiden lempinimiä. Tässä on siis kyse jonkinasteisesta **appellatiivistumisesta** eli erisnimien yleisnimistymisestä slangissa. Esimerkiksi *maajussi* on appellatiivinen yhdyssana, jossa *maa-* on määriteosa ja *jussi* on erisnimen homonyymi. (Sarhema & Sivonen 2015: 191.)

Ahvenen paronyymisiä nimityksiä aineistossa ovat *aapo*, *antti*, *aatu*, *aapeli* sekä *artturi*, joista jokainen pohjautuu miesten etunimiin. Ahvenesta on lisäksi kuudes paronyymi, *appi*, joka edellisistä poiketen ei viittaa etunimeen. Hauella vastaavat nimitykset ovat *hookkani* (< *Håkan*), *haagert* ~ *hagertti* ~ *haagertti* ~ *haagertsoni* (< *Hagert*), ja taimeilla *tane*, *taneli*, *tauno*, *taisto*, *tapsa* sekä *tanttu*, joista *tane*, *tapsa* ja *tanttu* ovat etunimien lempinimiä. Kuhasta on yksi paronyyminen nimitys, *juha*, joka muista aineiston paronyymeistä poiketen jäljittelee sanan loppuosaa alkuosan sijaan. Kirjolohta kutsutaan *keijoksi*, *kirkaksi* sekä *kirstiksi*, joka on poikkeuksellisesti ainoa naisen etunimeen perustuva nimitys. Lahnan paronyymisiä nimityksiä ovat *late* ja *lasse*, ja harjuksen murreperäisestä *harri*-nimityksestä johdettu *hartsa*. Aineistossa on myös kolme suomalaiseen sukunimeen perustuvaa nimitystä. Meritaimen on saanut paronyymisen nimityksen *mertanen*, kuhasta esiintyy aineistossa nimitys *gunnarssoni* (< *Gunnarsson*), ja särjelle löytyy aineistosta nimitys *särkelä*.

3.2. Yleiskielen sanat tai vanhat slangisanat uusissa äänneasuisissa

3.2.1. Johdokset

TAULUKKO 5. Johdokset.

	f	%
Vavat	5	4,2
Vieheet	30	25,0
Veneet ja niiden välineet	17	14,2
Vaatteet ja asusteet	6	5,0
Muut välineet	1	0,8
Kalastuspaikat	4	3,3
Kalat	41	34,2
Verbit	16	13,3
YHTEENSÄ	120	100

Taulukossa 5 näkyy, että vanhojen sanojen uusien äänneasujen sanastolähdetyypissä johdokset ovat hyvin runsasanainen alatyyppe: johdoksia on yhteensä 120. Suurin osa johdoksista on jälleen kalojen nimityksiä, joita on yhteensä 41 eli 34,2 %. Toiseksi eniten on vieheiden nimityksiä, ja veneiden ja niiden välineiden sekä verbien nimityksiä on molempia pitkälle toistakymmentä. Muissa kategorioissa johdosten määrä jää selkeästi alle kymmenen.

Aineiston slangijohdokset on muodostettu useiden erilaisten slangijohtimien avulla. Näistä johdinaineksista useat ovat puhekielisessä yleisslangissakin säännöllisesti esiintyviä, mutta aineistosta löytyy myös harvinaisempia slangijohtimia. VISKin (§216–§218) mukaan yleisimpiä slangijohtimia ovat esimerkiksi *-Ari-* ja *-is-*johtimet, joita esiintyy aineiston perusteella myös vapaa-ajankalastajien slangisanastossa suhteellisen runsaasti. Muita yleisiä aineistossa esiintyvien nimitysten slangijohtimia ovat esimerkiksi *A-*loppuiset *-tsA*, *-skA*, *-kkA* sekä *U-*loppuiset *-tskU*, *-tkU*, *-kkU*, *-ssU*, *-mu* sekä *-rsU*.

Luettelen slangijohdoksia järjestyksessä kategorioittain, ja mikäli kategoriassa on runsaasti nimityksiä, analysoin niitä johdostyyppien mukaan käsitellen ensin yleisimmillä ja

sen jälkeen harvinaisemmilla johtimilla muodostettuja nimityksiä. Huomionarvoista johtamalla muodostettuja slangisanoja analysoidessa on, että tietyt aineiston kategoriat ovat vetäneet puoleensa myös erisnimikantaisia nimityksiä. Käsittelen analyysissä erisnimikantaisia johdoksia joko tiettyä johdintyyppiä tai -joukkoa käsittelevän kappaleen lopussa tai koko aineiston kategoriaa käsittelevän kappaleen lopussa riippuen nimitysten lukumäärästä.

Vapojen nimityksissä slangijohtimien avulla muodostettuja johdoksia on ainoastaan viisi. Aineistossakin esiintyneestä, vavan metaforisesta *keppi*-nimityksestä on muodostunut *kepukka*, jossa johtimena on *-(u)kka*. *-kka*-ainekselliset johdokset ovat slangissa usein affektiivisia, eli ne ilmaisevat jollain tavalla kielenkäyttäjän asennoitumista puheen kohteeseen. Tällaisia affektiivisia ilmauksia esiintyy runsaasti puhutussa kielessä, ja ne ovat yleensä substantiiveja. Affektiivisia käyttöyhteyksiä on useita, kuten esimerkiksi vähätely, leikillisuus ja arki- tai slangityylisyys. (VISK §206.) Samankaltainen ja yleisslangisakin esiintyvä nimitys on myös *-(a)kko*-johtimella samasta nimityksestä muodostunut *kepakko*. Vapojen kategoriaan lukeutuu myös *-ppa*-johtimella muodostunut *virppa* 'virveli'. Aineistossa on kaksi erisnimikantaista vapojen nimitystä. Vapoja valmistavan Vision-tuotemerkin vavoista on aineistossa kaksi eri varianttia, *Vissy* ja *Vissu*, jotka on johdettu *-ssU*-johtimella.

Vieheiden nimityksissä slangijohtimilla muodostuneita johdoksia esiintyy moninkertaisesti vapojen nimityksiä enemmän. *-Vri*-loppuiset johdokset ovat vieheiden nimityksissä enemmistössä, sillä niitä on yhteensä 10. Näistä *-Ari*-johtimella muodostuneita nimityksiä ovat *tasari* 'tasapainopilkki', *pystäri* 'pystypilkki', *putkari* 'putkiperho', *levari* 'levyperho', *klasari* 'klassinen perho' sekä *surffari* 'veden pinnalla uiva viehe'. Kuten huomataan, slangin *-ri*-johtimiset substantiivit ovat pääsääntöisesti kolmitavuisia, ja johdoksen kantavartalona toimii yhdyssanan määräiteosa lopustaan lyhentyneenä (VISK §216). *-Ari*-loppuisten johdosten lisäksi *-Vri*-johdoksiin kuuluu myös kaksi *-Uri*-johtimella muodostunutta johdosta. Toinen, niin ikään tasapainopilkkiä kuvaava nimitys ja *tasari*-nimityksen variantti on *tasuri*, ja toinen nimitys on *pinturi* 'pintaperho'. Tässä yhteydessä voidaan mainita myös *-ri*-johtimella muodostettu nimitys *morri* 'mormuska eli painokoukku'. Myös vieheiden nimityksissä on aineistossa kaksi erisnimikantaista johdosta, *-ari*-johtimella muodostetut *Minnari* 'Rapala Minnow Spoon -mallinen viehe' sekä *Merkkari* 'Merimetso-vaappu', jossa *-ari*-johdinta edeltää *kka*-aines.

Yleisimmillä slangijohtimilla muodostetuista nimityksistä myös *-is*-loppuisia johdoksia on vieheiden nimityksissä useampi. Johtimella *-is* muodostetaan nominatiivimuodoltaan kaksitavuisia slangisubstantiiveja. *-Is*-johdoksen kantasana on useimmiten yhdyssubstantiivi, mutta joskus johdoksia muodostuu myös muunlaisista sanoista ja jopa vierassanoista. (VISK §217.) Aineiston nimityksissä tällä johtimella ovat muodostuneet vieheiden nimitykset *uppis* 'uppoperho', *paskis* (< *paskasärki*) 'syöttinä toimiva särkikala' sekä *mulkkis* (< *mulkosilmä*) 'kuha'. *-Is*-johtimella muodostetuista nimityksistä löytyy myös yksi erisnimikantainen johdos, *Orkkis* 'Original Shad -viehe'.

Myös vieheiden nimityksissä on affektiivisia, *-kkA*-johtimella muodostettuja nimityksiä. Tällaisia ovat perhon yleisnimitys *tussukka* sekä *mollukka* 'jigipää'. Nimitykset eivät ole johdettu suoraan kantasanaan, vaan kantavartalo on enemmänkin deskriptiivinen eli kuvaileva. Samassa yhteydessä voidaan mainita aineistossa esiintyvä, yleisslangiinkin kuuluva, *-kku*-johtimella johdettu nimitys *murkku* 'muurahaista mukaileva perho'. Muita *a*-vokaaliin loppuvia vieheiden nimityksiä ovat uistinten nimistä *a*-johtimella johdetut *Busa* 'Buster Jerk -viehe', yleisslanginen mutta tässä merkitysyhteydessä erisnimikantainen *Proffa* 'Kuusamo Professor -viehe' sekä *-ula*-johtimella muodostettu *Jerkula* 'Buster Jerk -viehe'. Aineistossa on myös *U*-vokaaliin loppuvia vieheiden erisnimikantaisia johdoksia. Tällaisia ovat *-u*-johtimella muodostunut nimitys *Nilsu* 'Nils Master -viehe', *-su*-johtimella muodostunut *Rapsu* 'Rapala-viehe' sekä *-ssy*-johtimella muodostunut *Rässy* 'Kuusamo Räsänen -viehe'.

Muita aineiston slangijohtimien avulla muodostuneita vieheiden nimityksiä ovat *-sku*-johtimella muodostunut *tinsku* 'tinseliperho', *-pa*-johtimella muodostunut *vespa* 'vesiperhosperho' sekä *ula*-johtimella muodostunut *mormula* 'mormuska'. Lisäksi *spinnerbait*-tyylisestä vieheestä on johdettu (*n*)*de*-johtimella *spinde*-nimitys. Tämä *e*-pääteaineksen sisältävä slangisana perustuu vieraskieliseen kantasanaan, jossa *e*:tä edeltää soinnillinen klusiili *d*. Tällainen ilmiö on slangin *e*-loppuisissa sanoissa yleinen (ISK §220). Toinen *e*-ainekseen loppuva nimitys on yleisesti uistinta tarkoittava nimitys *uiste*. Aineistossa on lisäksi kaksi vieheiden nimitystä, jotka on muodostuneet *-tsV*-johtimella. Tällaisia ovat *vertsu* 'vertikaalijigi' sekä erisnimisestä Merimetso-vaapusta johdettu, *Merkkari*-nimityksen variantti *Mertsi*.

Veneiden ja niiden välineiden nimitysten joukossa on yhteensä viisi *-Ari-*, *-is-* ja *-kka-* johtimella johdettua nimitystä. *-Ari-*johtimella muodostettuja slanginimityksiä ovat *kumppari* 'kumivene' ja *sähkökäri* 'sähköperämoottori', ja *-is-*johtimella on puolestaan muodostettu nimitys *keulis* 'keulamoottori'. *-Kka-*johtimella muodostettuja veneiden välineiden nimityksiä on kaksi: *planikka* 'plaanari (vetouistelussa käytettävä kelkka)' sekä *motikka* 'moottori'.

Moottorille on *motikka*-nimityksen lisäksi muita slangivariantteja, kuten *motti*, *motski* sekä *mosa*. Näissä johdinainekset ovat *motti*-nimityksessä *-tti*, *motski*-nimityksessä *-(t)ski* sekä *mosa*-nimityksessä *-a*. Auton perässä venettä kuljetettavalle trailerille on muodostettu *-kku-*johtimella *traikku*-nimitys.

Veneet ja niiden välineet on vapojen ja vieheiden nimitysten lisäksi sellainen kategoria, joka on vetänyt kyselyssä puoleensa myös erisnimikantaisia slangijohdoksia. Johdoksia on muodostettu muutamista veneitä ja niiden välineitä, kuten moottoreita, valmistavien yritysten nimistä. Tällaisia ovat *-kkU-*johtimella muodostuneet *Merkku* 'Mercury' ja *Rönkky* 'Rönnquist' sekä *-kka-* sekä *-(t)ku-*johtimilla muodostuneet *Evikka* ja *Evinrutku* 'Evinrude'. Suzuki-nimisestä valmistajasta on aineistossa useita erilaisia slangijohtimilla muodostettuja variantteja. Niitä ovat *ska-*johtimellinen *Suska*, *-(i)tsa-*johtimellinen *Suitsa* sekä *-(s)ku-*johtimellinen *Susku*.

Aineistossa on joitakin slangijohtimilla muodostettuja **vaatteiden ja asusteiden** nimityksiä. Kalastuksessa vedessä käytettävistä kahluuhousuista on muodostettu *-ari-*johtimella *kahlarit* sekä *-uri-*johtimella *kahlurit*. Jälkimmäisellä johtimella on lisäksi muodostettu kahluuhousuja tarkoittava affektiivinen nimitys *peuhurit* (verbistä *peuhata* > *peuhaus-**housut*). Monikkomuotoinen nimitys *kurikset* 'kurahousut' on muodostettu *-is-*johtimella, ja *-tsu-*johtimella puolestaan *kintsut* 'kintaat'. Erisnimikantaisia vaatteiden ja asusteiden nimityksiä on aineistossa yksi, *-(s)ka-*johtimella johdettu *Urskä* 'Ursuit-puku'.

Muiden kalastuksessa käytettävien välineiden slangijohtimellisiä nimityksiä on ainoastaan yksi. Aineistossa *-ari-*johtimella muodostettu nimitys *houkkari* 'houkutinlevy'. Houkutinlevy tarkoittaa kalastuksessa käytettävää viehemäistä ja usein värikästä siimaan kiinnitettävää houkutinta.

Kalastuspaikkojen slanginimityksissä on ainoastaan neljä slangijohdosta. Aineistossa esiintyy jokseenkin yleisslanginen ja *-tsu*-johtimen sisältävä nimitys *rantsu* 'ranta' sekä affektiiviset slangijohdokset *lahdukka* ja sen murteellinen variantti *lahukka* 'pieni lahti'. Nämä ovat *-kka*-johtimella muodostettuja slangijohdoksia, minkä lisäksi aineistossa on myös kolmas pieneen lahteen viittaava nimitys, *lahduke*, joka on muodostettu *-(u)ke*-johtimella.

Aineiston **kalojen** slangijohdoksella muodostettuja nimityksiä on muihin aineiston kategorioihin nähden erittäin runsaasti, ja nimitysten joukossa on sekä yleisiä että harvinaisempia slangijohtimia. *-Ari*-johtimen avulla on muodostettu nimitykset sekä *purtsari* ja *purkkari* 'puronierä', joissa *-ari*-johdinta edeltävät *-ts-* sekä *-kk*-ainekset. Samanlainen ilmiö toistuu nimityksissä *mertsari* ja *merkkari* 'meritaimen'. Aineiston *merkkari*-nimitys voi siis merkitysyhteydestä riippuen tarkoittaa sekä Merimetso-viehettä että meritaimenta. Tässä näkyy se, että samalla *Ari*-johdoksella voi siis olla useitakin merkityksiä, kun kantasanoina on samanklaisia eri yhdyssanoja (VISK §216). Muita *Ari*-johtimella johdettuja kalojen slanginimityksiä ovat *lohnari* (< *lohna*) 'lohi' sekä *järväri* 'järvilohi'.

-Is-johtimella puolestaan on muodostettu *kuhis* 'kuha', *järvis* 'järvilohi', *räkis* (< *räkäkiiski*) 'kiiski', *härkis* 'härkäsimppu', *täplis* 'mustatäplätokko' sekä metaforisesta *limanuljaska*-nimityksestä johdettu nimitys *limis* 'hauki'. *Kuhis*-nimityksen kohdalla huomataan, ettei *-is*-johdoksen kantasanan tarvitse aina olla yhdyssubstantiivi. *Täplis*-nimitys taas on siitä erikoinen, että kyseinen nimitys on johdettu kantasansa keskiosasta, ei alusta.

A-vokaaliin loppuvia slangijohdoksia on aineistossa neljä. Taimenelle on lisäksi nimitys *taimena*, johon on lisätty ainoastaan *-a*-vokaali typistämättömän kantasanan perään; samankaltainen nimitys on myös *ahvena* 'ahven'. Muita *a*-loppuisia johtimia ovat *-(t)ska* ja *-na*, joiden avulla on muodostettu johdokset *toutska* 'toutain' sekä *lohna* 'lohi'.

U-vokaaliin loppuvia slangijohdoksia on puolestaan seitsemän. Aineistosta löytyy *-tsku*-johtimellinen *rutsku* sekä *-tku*-johtimellinen *rutku* 'ruutana', ja lisäksi edellisen tapaan muodostunut *sutku* 'suutari'. *Täplis*-nimityksen tavoin kantasanan keskiosasta on joh-

dettu *-kku*-johtimella nimitys *niekku* (< *neriä*) 'puronieriä', ja muita *u*-loppuisia nimityksiä ovat *-ssu*-johtimellinen *lassu* 'lahna', *-mu*-johtimellinen *tamu* 'taimen' sekä *kirsu* 'kiiski', jossa johdinainesta on *-rsu*.

-Ari-johtimen lisäksi aineistosta löytyy myös muita *i*-vokaaliin loppuvilla slangijohtimilla muodostettuja kalan nimityksiä, joita on yhteensä kahdeksan. Tällaisia johtimia ovat *-li*, *-kki* ja *-tsi* sekä tilapäisemmät *-(r)beli* sekä *-gsteri*, jotka olen tulkinnut harvinaislaatusemmiksi slangijohtimiksi. *-Li* on vanha suomalainen johdintyyppi (NS), ja sillä on johdettu aineiston nimityksissä olevat *tamuli* ja *tameli* 'taimen' sekä *kuhveli* 'kuha'. Muita *-i*-loppuisia nimityksiä ovat *-kki*-johtimellinen *salkki* 'salakka' ja *-(t)si*-johtimellinen *toutsi* 'toutain'. Harvinaisempiin lukeutuvia nimityksiä on kolme: harjukselle että kirjolohelle on aineistossa samankaltaiset johdokset *harbeli* 'harjus' ja *kirbeli* 'kirjolohi', ja lisäksi aineistosta löytyy ainutlaatuinen ja tilapäinen johdos *jägsteri* 'järvilohi'.

Viimeiseksi selkeäksi johdinryhmäksi tässä luokittelussa jää *e*-vokaaliin loppuvilla johtimilla muodostetut slangijohdokset, joita on yhdeksän. *E*-loppuisia johtimia ovat *-(k)ke*, *-lle*, *-sse*, *(r)re*, *-je* sekä *-nake*. Tällaisia ovat *kike kille* ja *kirre* 'kirjolohi', *passe* 'pasuri', *hakke* 'hauki' sekä *muje* 'muikku'. *-Nake*-johtimella muodostuneita nimityksiä on kolme: *lahnake* 'lahna', *kuhnake* 'kuha' sekä *lohnake* (< *lohna*) 'lohi'.

Ahvenesta on aineistossa myös affektiivinen *-oinen*-johtimellinen nimitys *ahveroinen*. Kyseisen nimityksen affektiivisuuden tarkoituksena on kuvata kalan pienuutta, mikä on *(i)nen*-aineksisille johdoksille tyypillistä. (VISK §207) Kyseiseen nimitykseen on lisätty johtimen lisäksi *r*-aines.

Aineistossa on myös jonkin verran nominikantaisia **verbijohdoksia**, jotka ovat muodostuneet slangissa esiintyvien nimitysten pohjalta. Kaikki aineiston nominikantaiset verbit voi luokitella semanttiselta luonteeltaan instrumentatiivisiin verbeihin, sillä ne kuvaavat kantasansa avulla toimimista. (VISK §317) Tämä näkyy siis siten, että tiettyjen kalastuksessa käytettävien välineiden nimityksestä on johdettu toimintaa tarkentava verbi. Esiintään seuraavassa, miten slangin verbijohdos on johdettu kantasastaan.

Verbejä aineistossa ovat *jigata* (< *jigi*) 'kalastaa jigillä', *nymfata* (< *nymfi* 'nymfi-mallinen perho'), *säipätä* (< *säippä* 'pitkä uisteluvapa'), *perhostaa* 'perhokalastaa', *larvastaa*

'kalastaa larvaperholla', *täkystää* 'käyttää *täkyä* eli kalaa syöttinä' sekä *verkottaa* 'verkkokalastaa'. *Jigata*-verbistä on myös muunnellut verbimuodot *jigailla* ja *jigittää*. Verbien muuntelujohdokset kertovat esimerkiksi kuvattavan tilanteen toistuvuudesta, jatkuvuudesta, kestosta tai hetkellisyydestä, eli ilmiö on sidoksissa aspektiin. (VISK §351) Aineistosta löytyy lisäksi kolme verbijohdosta, joilla on myös metaforinen merkitys. Nämä verbit ovat *kelkkailla* (< *kelkka* 'plaanari') 'uistella vetouistelussa käytettävällä plaanarilla', *puntaroida* (< *puntari* 'tasapainopilkki') 'kalastaa tasapainopilkillä' sekä *papittaa* (< *pappi* 'tainnutusnuija') 'tainnuttaa saalis kalanuijalla'.

Osa slangin intransitiivista verbijohdoksista on myös muodostunut edelleen johdetusta slanginimityksestä. Tällaisia ovat *virpata* (< *virppa* < *virveli*) 'kalastaa virvelillä', *vert-sata* tai *vertsuttaa* (< *vertsu* < *vertikaalijigi*) 'kalastaa vertikaalijigillä' ja *pinturoida* (< *pinturi* < *pintaperho*) 'kalastaa pintaperholla'. Myös *virpata*-verbistä on aineistossa muuntelujohdos *virppailla*.

3.2.2. Äänteellisesti muunnellut kantasanat

TAULUKKO 6. Äänteellisesti muunnellut kantasanat.

	f	%
Vavat	2	10,5
Vieheet	7	36,8
Veneet ja niiden välineet	6	31,6
Vaatteet ja asusteet	0	0,0
Muut välineet	0	0,0
Kalastuspaikat	1	5,3
Kalat	3	15,8
Verbit	0	0
YHTEENSÄ	19	100

Vartalonsisäisesti ja äänteellisesti muunneltuja slangisanoja eli alkuperäisasuisia sanoja, joiden sanavartaloa on slangissa muunneltu äänteellisesti yhdestä tai useammasta kohdasta, on aineistossa yhteensä 19. Taulukon 6 mukaan eniten kantasanoista muunneltuja

nimityksiä on vieheiden kategoriassa, johon sisältyy seitsemän nimitystä eli 36,8 % tämän sanastolähteen sanoista. Vaatteiden ja asusteiden tai muiden välineiden nimityksiä tai verbejä ei tässä alatyypissä ole lainkaan.

Kalastuksessa käytettävien **vapojen** äänteellisesti muunneltuja nimityksiä on kaksi. Kategoriassa vartalonsisäisesti muunnellut nimitykset ovat *fapa* 'vapa' sekä *skirbeli* 'virveli', joista ensimmäisessä nimityksessä *v*-konsonantti on korvattu *f*-konsonantilla sekä jälkimmäisessä slangille ominaisella *sk*-konsonanttiyhtymällä, minkä lisäksi *skirbeli*-nimityksessä kantasanana keskellä oleva *v*-konsonantti on korvautunut *b*-konsonantilla.

Vieheiden kategoriassa on useita erisnimikantaisia äänteellisesti muunneltuja nimityksiä. Tällaisia ovat *Rapakala* ~ *Raappala* ~ *Skrapala* 'Rapala', *Prapa*, *Kätteri* 'Rapala Scatter Rap', *Räisänen* 'Kuusamo Räsänen' sekä *Kuusamon puukala* 'Kuusamon suupala'. **Veneiden ja niiden välineiden** nimitykset, jotka ovat muodostuneet kantasanana äänteellisellä muuntelulla, ovat kaikki erisnimikantaisia. Näitä nimityksiä ovat *Alurölli* 'Alutroll', *Rönsvisti* 'Rönquist', *Pusteri* 'Buster' sekä *Zukizuki* ~ *Sukisuki* ~ *Sutsuki* 'Suzuki'. Usein vartalonsisäisessä muuntelussa kantasanaan lisätään proteettisia konsonantteja tai muunnellaan vokaaleja, jolloin muutos kohdistuu vokaalin kvaliteettiin (Nahkola 1999b: 619). **Kalastuspaikkojen** nimityksistä äänteellistä muuntelua on samaan tapaan kohdannut ainoastaan yksi kantasana: lumpeikkoa nimitetään aineistossa *ludmeikko*-nimityksellä.

Vartalonsisäistä muuntelua esiintyy myös aineiston **kalojen** nimityksissä lukumäärällisesti vähän. Vartalonsisäisesti muunneltuja nimityksiä on yhteensä viisi. Ahvenelle löytyy aineistosta vartalonsisäisesti muunneltu nimitys *affen*, jossa *hv*-gemiinaan on korvannut *ff*, ja hauelle nimitys *hakki*. *Hakki*-nimityksessä *u*-vokaali on korvautunut *k*-konsonantilla. Näiden lisäksi ruutanalle esiintyy aineistossa nimitys *ruudana*, jossa kantasanana *t*-konsonantin on korvanut *d*.

3.2.3. Johdosten ja äänteellisesti muunneltujen kantasanojen yhdistelmät

TAULUKKO 7. Johdosten ja äänteellisesti muunneltujen kantasanojen yhdistelmät.

	f	%
Vavat	2	10
Vieheet	4	20
Veneet ja niiden välineet	7	35
Vaatteet ja asusteet	0	0,0
Muut välineet	0	0,0
Kalastuspaikat	1	5,0
Kalat	6	30
Verbit	0	0
YHTEENSÄ	20	100

Edellisten sanastolähteiden alatyyprien yhdistelmä eli kantasanan vartalonsisäisen muuntelun ja slangijohtimen yhdistäviä nimityksiä on aineistossa vain yksi enemmän kuin aiemmassa alatyypissä eli yhteensä 20. Taulukosta 7 nähdään, että tässäkin alatyypissä ei ole yhtään vaatteiden ja asusteiden tai muiden kalastuksessa käytettävien välineiden nimitystä tai verbiä; eniten nimityksiä, yhteensä seitsemän eli 35 %, on veneiden ja niiden välineiden kategoriassa.

Vapojen nimityksissä vartalonsisäisen muuntelun ja johdoksen kombinaatioita on kaksi. Nämä ovat *-Ari*-johtimella muodostettu *odari* ('ootto-onki' eli pilkkimisessä käytetty vapa) sekä harvinaisemmalla *-ba*-johtimella ja sananalkuisella *s*-konsonantilla muodostunut *skeba* (< *keppi*). *Skeba*-nimityksellä on toisaalta slangissa myös muita merkityksiä, sillä se tarkoittaa Stadin slangissa myös esimerkiksi kitaraa ja keihästä. (Paunonen 2000: 1001). Nimitys on siis myös metaforinen.

Vieheiden nimityksissä yhdistelmänimityksiä on neljä. Yleisellä *-is*-johtimella on muodostunut nimitys *pluppis* 'putkiperho', jossa on lisäksi *l*-konsonanttiaines, ja *-skä*-johtimella muodostunut *mörskä* 'mormuska', jossa kantasanan *o*-vokaali on korvautunut *ö*:llä. Nimityksessä *sluki* 'lusikka(uistin)' johdinaineksena on *-ki* sekä sananalkuinen *s*-konso-

nantti. Neljäs vieheiden vartalonsisäisen muuntelun ja johtimen yhdistävä nimitys on lainaperäinen nimitys *striimu*, jossa slangijohtimena on *-u* ja *ea*-vokaaliryhtymä on muuttunut *ii*:ksi eli lausumisasuunsa.

Veneiden ja niiden välineiden kategoriassa vastaavalla tavalla muodostuneita slangisanoja on seitsemän. Nimitys *lankku* 'plaanari' on muodostunut *-kku*-johtimella. *Lankku*-nimitys on mukautettu suomalaiseen äänneasuun slangille varsin epätyypilliseen tapaan, sillä sanan alun *p*-konsonantti on ääntämisen helpottamisen vuoksi jäänyt pois. Aineiston toinen nimitys tässä kategoriassa on *lotikka* '(kartta)plotteri', jossa johdinainesta on *-kka* ja sananalkuinen konsonantti *p* on samaan tapaan kadonnut. Aineistossa on myös erisnimikantaisia veneiden ja niiden välineiden nimityksiä. Niitä ovat *-mu*-johtimellinen *Jammu*, *-ppi*-johtimellinen *Jamppi* *-ppu*-johtimellinen *Jamppu* sekä *-e*-johtimellinen *Jame* 'Yamaha'. Aineistossa on myös yksi erisnimikantainen yhdistelmänimitys, *-a*-johtimella muodostunut *Suiza* 'Suzuki', jonka keskelle on lisätty vokaali *i*. **Kalastuspaikkojen** nimityksiä on ainoastaan yksi, *flada* 'melkein umpilahti meren yhteydessä', jossa slangijohtimena on *-da* ja sanan alussa lisätty *f*-konsonantti.

Kalojen vartalonsisäisesti muunneltuja johdoksia on yhteensä kuusi. Slanginimityksissä *assu* ja *afu* 'ahven' kantasanaansa yhdistävää ainesta on ainoastaan sanan alku, ja niissä kantasanan vartalosta on korvattu konsonantteja sekä loppu on *-u*-johtimellinen ja kantasanaansa lyhentävä. Äänteellisesti on muunneltu myös *-ffe*-johtimella muodostettu nimitys *guffe* 'kuha' sekä *skidari* ~ *skitari* 'kiiski tai kolmipiikki', josta niin ikään voi huomata slangille tyypillisen *-ari*-johtimen sekä äänteiden muuntelun sekä sanan alusta että keskeltä. Lisäksi nimityksessä *mätky* 'made' *a*-vokaali on korvautunut *ä*:llä ja sanan perään on lisätty *-tky*-johdin.

3.2.4. Typisteet

TAULUKKO 8. Typisteet.

	f	%
Vavat	4	20
Vieheet	4	20
Veneet ja niiden välineet	2	10
Vaatteet ja asusteet	6	30
Muut välineet	1	5,0
Kalastuspaikat	0	0,0
Kalat	3	15
Verbit	0	0
YHTEENSÄ	20	100

Aineistossa esiintyy yhteensä 20 kantasanaansa typistäväää slanginimitystä. Taulukon 8 mukaan tässä sanastolähteiden alatyypissä vain kalastuspaikkojen ja verbien kategoriat jäävät vaille slangisanoja. Eniten typistettyjä nimityksiä on vaatteilla ja asusteilla: niitä on yhteensä kuusi eli 30 % typisteistä. Kaikissa muissa kategorioissa typisteitä on neljä tai vähemmän.

Vapojen typistettyjä nimityksiä on yhteensä neljä. Nimitys *tele* 'teleskooppivapa' tarkoittaa eräänlaista pidennettävää vapamallia. Loput kolme typistämällä muodostettua vapojen nimitystä on erisnimikantaisia. Nämä nimitykset ovat *Guide* 'Guideline-vapa', *Vola* 'Volatile-vapa' sekä *Dööri* 'Ambassadeur-vapa', jossa erisnimen alkuosa on typistetty ja loppuosan vokaaleja muunneltu äänteellisesti.

Vieheiden typistettyjä nimityksiä on neljä. Tällaisia ovat *putki* 'putkiperho' ja *pumu* 'väriykseltään punamustaa viehe'. *Pumu*-nimityksessä sanaa on typistetty sekä keskeltä että lopusta. Toinen esimerkki kantasanan typistämisestä keskeltä on *luska* 'lusikka(uistin)', jonka olen kuitenkin tässä tutkimuksessa luokitellut vanhaksi murreksaksi. Lisäksi kaksi typistetyistä vieheiden nimityksistä ovat erisnimikantaisia: tällaisia ovat *Klinkki* 'Klinkhammer-viehe' sekä *Suspi* 'Suspending Swim Shad -viehe'.

Veneiden ja niiden välineiden nimityksissä on kaksi tyypistettä, *kaiku* 'kaikuluotain' ja *navi* 'navigaattori'. Molemmat näistä kuvaavat veneessä käytettäviä kalastuksen apuvälineitä. Kaikuluotaimella voidaan etsiä kalojen sijainteja, ja navigaattori puolestaan on GPS-järjestelmää hyödyntävä suunnistuslaite (VK). **Vaatteiden ja asusteiden** tyypistettyjä nimityksiä ovat aineistossa *Ursu* 'Ursuit-märkäpuku' ja monikkomuotoiset *Hellyt* 'Helly-Hansen-merkkinen asu', *goret* 'Gore-Tex-pinnoitettu eli vedenpitävä asu', *merinot* 'merinovillasta valmistettu aluskerrasto' sekä *Powerit* ~ *Poverit* 'PowerBoots-lämpökengät'. **Muiden välineiden** nimityksiä on vain yksi, *kellurengas* 'kellukergengas', joka on tyypistetty keskeltä.

Aineistossa on kolme tyypistettyä **kalan** nimitystä, joista kahden nimityksen kantasana on kirjolohi. Ensimmäisessä tyypisteessä *kirjo* yhdyssanan jälkiosa on tyypistetty pois. Toisessa nimityksessä *kirolohi* puolestaan sanaa on tyypistetty keskeltä: *j*-konsonantti on kadonnut. Kolmas tyypistetty kalan nimitys on affektiivisesta ja metaforisesta *limanuljaska*-nimityksestä tyypistetty nimitys *lima* 'hauki'.

3.3. Uudet, kieleen aiemmin kuulumattomat sanat

TAULUKKO 9. Uudet, aiemmin kieleen kuulumattomat sanat.

	f	%
Vavat	2	4,3
Vieheet	1	2,2
Veneet ja niiden välineet	0	0,0
Vaatteet ja asusteet	0	0,0
Muut välineet	0	0,0
Kalastuspaikat	5	10,9
Kalat	34	73,9
Verbit	4	8,7
YHTEENSÄ	46	100

Taulukosta 9 näkyy, että uusia ja kieleen aiemmin kuulumattomia slangisanoja on aineistossa yhteensä 46, ja sanojen määrälliset erot aineiston eri kategorioiden välillä ovat merkittäviä. Kalojen nimityksiä on jälleen yli kaksi kolmesta kaikista uusista nimityksistä – kaloille on yhteensä 34 nimitystä eli 73,9 % tästä sanastolähdetyypistä. Veneiden ja niiden välineiden, vaatteiden ja asusteiden sekä muiden välineiden kategoriat jäävät vaille uusia ja kieleen aiemmin kuulumattomia nimityksiä, ja loppuisissa kategorioissa nimityksiä on viisi tai vähemmän.

Uusia **vapojen** nimityksiä on aineistossa kaksi. Nämä nimitykset ovat *kelaonki* sekä *koneonki* 'virveli'. Näissä nimityksissä *onki*-kantasanan eteen on liitetty määriteosa *kone*, jolla tarkoitetaan virvelin kelaa. Aineistossa on ainoastaan yksi kieleen kuulumaton **vieheen** nimitys, deskriptiivinen *monttutulkki* 'painotettu perho'. Nimityksen merkitys perustuu perhon ominaisuuteen uida syvällä *tulkaten* vesistön muotoa.

Kalastuspaikkojen nimityksiä on yhteensä viisi. Nimitykset ovat syntyneet kuvaamaan tiettyä kalastuspaikan ominaisuutta, vesistön muotoa tai kalastuspaikkaa, josta voi saada tiettyä kalaa. Sellaista rantaa, jossa kasvaa kaislikkoa, kuvataan aineistossa kaislikon rannansuuntaisen pituuden mukaan nimityksillä *kilometrikaisla* 'pitkä rantakaislikko' tai vaihtoehtoisesti nimityksellä *tynkäkaisla* 'lyhyt rantakaislikko'. Kalastuspaikkoja, joissa voi kalastaa tiettyjä kalalajeja, on syntynyt kuvaamaan nimityksiä, joissa yhdyssanan määriteosana on kalan nimi. Tällaisia nimityksiä ovat *rautukari* 'karikkoinen vesistön kohta, josta voi saada rautua eli nieriää', *särkisyyvä* 'syväne, jossa on särkiä' sekä *harri-matala* 'matalikko, josta voi kalastaa harjusta', jossa *harri*-määriteosa on harjuksen murteellinen nimitys.

Sellaisia **kalojen** nimityksiä, jotka on keksitty kieleen slangia varten, eikä niitä siis ole suomen kielessä aiemmin ollut, on aineistossa 34. Osa nimityksistä jäljittelee kantasanaan äänneasua, osa viittaa kalojen joihinkin ominaisuuksiin, ja joidenkin nimitysten alkuperää taas on aineiston perusteella hankala selvittää. Olen luokitellut aineistosta uusiksi sanoiksi ne nimitykset, joita ei voi tulkita johdoksiksi, sillä mahdollista johdinainesta on ollut vaikea erottaa.

Aineistossa on useampia pitkiä uusia nimityksiä eli kaksi painohuippua sisältäviä sanoja, jotka ovat kaikki yhdyssanoja. Kalojen nimityksissä on useampi ruokaan viittaava nimitys, kuten *evämakkara*, *eväpulla*, *pullalohi*, *jokimakkara*, *sateenkaarimakkara*, *kirjobroileri* sekä *jokibroileri* 'kirjolohi'. Kirjolohta kutsutaan aineistossa myös nimityksellä *turbolohi*. Uusia ja kieleen aiemmin kuulumattomia slangisanoja ovat myös *turbo-* ja *turposärki* 'toutain', *nahkalohi* 'harmaanieriä', muihin kaloihin viittaavat nimitykset *vihernieriä*, *suotaimen* sekä *maastotaimen* 'hauki' sekä *taloussiika* 'särki', joka merkitsee särjen toisarvoisuutta siikaan nähden. Kyseiset uudet nimitykset ovat luonteeltaan metaforisia yhdyssanoja, jotka perustuvat tarkoitteidensa ominaisuuksille jopa luovaan ja hieman humoristiseen sävyyn. Ilmiö onkin slangille tyypillinen (Nahkola & Saanilahti 2000: 91).

Lyhyitä keksittyjä ilmauksia esiintyy aineistossa useille kalalajeille. Osa lyhyistä ilmauksista jäljittelee paronymian kaltaisesti kantasansa äänneasua, mutta kyseiset nimitykset ovat kieleen aiemmin kuulumattomia sanoja. Tällaisia ovat esimerkiksi *haageni* ~ *haagoni*, *hööberi* ja *hafardi* 'hauki'. Myös osa muiden kalojen nimityksistä jäljittelee kantasansa äänneasua: tällaisia ovat *kuhilus*, *kuhilas* sekä *kuhven* 'kuha' ja *tamaani*, *tami*, *taimaani* sekä *tampaksi* 'taimen'. Lisäksi uusia sanoja ovat *säyne* 'säynävä' sekä *tounas* 'toutain'. Jotkin edellä mainituista nimityksistä voisi myös tulkita kertaluontoisiksi johdoksiksi, mutta niiden johdinosan epäselvyyden vuoksi luokittelen ne tässä uusiksi, kieleen aiemmin kuulumattomiksi nimityksiksi.

Joidenkin nimitysten etymologiat ovat hankalia selvittää. Aineistossa on useaan kertaan mainittu uusi ja kieleen aiemmin kuulumaton nimitys *titti* 'lohi'. Nimitys *jäägeri* 'hauki' voi olla jonkinlainen muunnelma hauen ruotsin vastineesta *jedda* tai liittyä esimerkiksi sotilasarvoon jääkäri tai Jägermeister-nimiseen alkoholijuomaan. Muita uusia lyhyitä nimityksiä ovat *kääkylä* 'kuha', *ronkula* 'kirjolohi' sekä *nulju* 'kivenuoliainen'. Lisäksi lahnalle löytyy aineistosta nimitys *pleku*.

Vapaa-ajankalastusta varten on syntynyt myös joitakin aiemmin kieleen kuulumattomia **verbejä**. Osa verbeistä on syntynyt kuvaamaan tiettyä toimintaa, samaan tapaan kuin aineistossa esiintyvät, slanginimityksistä johdetut nominikantaiset verbijohdokset; toisten alkuperää taas on hankalampi selvittää, sillä ne ovat aivan uusia sanahahmoja.

Toimintaa kuvaavia verbejä on aineistossa yksi: tiettyä kalastustyyliä ovat syntyneet kuvaamaan verbi sekä *spottikalastaa* 'kalastaa ennalta päätetyssä ja hyväksi havaitussa vesistön paikassa'. Kyseisessä verbissä *kalastaa*-verbi on siis saanut eteensä toimintaa tarkentavan määriteosan. Vaikeammin analysoitavia verbejä on kolme, ja niiden merkitykset ovat suoraan kyselytutkimuksen vastaajilta. Tällaisia ovat verbit, kuten *nykyttää* 'pilkkiä', *ronata* 'täsmäuistella eli uistella ennalta määrättyssä paikassa' ja *lirkkiä* 'perhokalastaa painavalla perholla läheltä pohjaa'.

3.4. Vieraista kielistä lainatut sanat

TAULUKKO 10. Vieraista kielistä lainatut sanat.

	f	%
Vavat	7	12,5
Vieheet	8	14,3
Veneet ja niiden välineet	3	5,4
Vaatteet ja asusteet	1	1,7
Muut välineet	0	0,0
Kalastuspaikat	2	3,6
Kalat	30	53,6
Verbit	5	8,9
YHTEENSÄ	56	100

Kaikista aineiston kategorioista, paitsi muiden kalastuksessa käytettävien välineiden kategoriasta, löytyy taulukon 10 mukaan vieraista kielistä lainattuja sanoja. Vierasperäisiä slanginimityksiä on aineistossa yhteensä 56. Joissakin kategorioissa vierasperäisiä nimityksiä on kuitenkin huomattavasti toisia enemmän: kalojen kategoria on tässä jälleen ylivoimaisesti suurin, sillä kalojen vierasperäisiä nimityksiä on yhteensä 30 eli 53,6 % vierasperäisistä slanginimityksistä. Toiseksi eniten niitä on vieheillä. Lainatut nimitykset ovat pääosin ruotsin ja englannin kielistä: ruotsalaisperäisiä sanoja slangissa on yhteensä **31**, englantilaisperäisiä **16** ja loput **9** on lainattu muista kielistä tai alkuperäkieltä ei voi tarkasti määrittellä. Luettelen slangissa esiintyvät nimitykset ja samalla alkuperäkielen vastineen lainaperäisyyden selkeyttämiseksi.

Vapojen vierasperäisiä nimityksiä on yhteensä seitsemän, joista neljä on peräisin englannin kielestä sekä kolme ruotsista. Englantilaisperäisiä nimityksiä ovat *stikki* (< *stick*) ’tikku’, *rodi* (< *rod*) ’vapa’, *pole* (< *pole*) ’onkivapa’ sekä *partti* (< *part*) ’jatkopalavapa’. *Stikki*-nimitys on muunnettu suomenkieliseen asuun, ja niin siinä kuin *rodi*- sekä *partti*-nimityksissäkin sanan loppuun on lisätty *i*-vokaali lausumisen helpottamiseksi. Tässä huomataan, että koska englannin kielen sanavartaloista monet ovat yksitavuisia ja konsonanttiloppuisia, niin loppuvokaalin lisääminen sanan loppuun onkin yleistä lainaamisen ja suomen kieleen mukauttamisen yhteydessä (Nahkola 1999b: 620–621). Vapojen ruotsalaisperäiset nimitykset ovat *staga* ~ *staka* (< *staga*) ’keppi, tikku’, *stonga* (< *stång*) ’tanko’, ja tässä käy ilmi sama ilmiö kuin edellisessä. Osa vapojen nimityksistä – *stikki*, *staga* ~ *staka* ja *stonga* – on siis metaforisia, ovat siis osaltaan muodostuneet kuvaamaan uutta merkitystä mutta vieraasta kielestä lainattuna.

Vieheiden nimityksiä on kahdeksan, joista kolme on lainattu englannin kielestä sekä kaksi ruotsista. Nimitykset *spuuni* (< *spoon*) ’lusikka(uistin)’, *gummi* (< *gum*) ’kumi-viehe’, *tuubi* (< *tube*) ’putkiperho’ ovat alun perin englannin kielestä, ja kuten vapojen nimityksissä, myös näiden nimitysten perään on lisätty *i*-vokaali lausumisen helpottamiseksi. Ruotsalaisperäiset vieheen nimitykset ovat saman alkuperäissanakan kaksi varianttia, jotka molemmat esiintyvät aineistossa. Kyseiset nimitykset ovat *fluuga* ja *flyyga* (< *fluga*) ’perho’. Aineistossa on myös kolme englanninkielisestä erisnimestä käännettyä lainasanaa. Käännettyjä nimityksiä ovat *Possu* ’Pig Shad -viehe’, *Katti* ’Calico Cat -lippauistin’ sekä *Rokotiili* ’Bete Crocodil’.

Veneet ja niiden välineiden nimityksiä on kolme, ja myös ne ovat saman lainatun sanan eri kirjoitusasuja. Nimitykset ovat *botski*, *potski* sekä *båtski*, jotka voivat olla lainattu joko englannin kielestä (*boat*) tai ruotsin kielestä (*båt*). Kyseisten slangisanojen mukautumisessa on auttanut lisäksi slangijohdin *-ski*, eli ne ovat lainasanasta edelleen johdettuja slangijohdoksia.

Vaatteiden ja asusteiden vierasperäisiä nimityksiä on ainoastaan yksi eli *vesti* (< *vest* ’liivi’) ’perholiivi’, kun taas **kalastuspaikkojen** nimityksiä kaksi: *spotti* (< *spot* ’piste, paikka’) ’hyvä kalastuspaikka’ sekä *pooli* (< *pool* ’allas’) ’joessa oleva altaan kaltainen, tasainen kalastuspaikka’. Kaikki kolme nimitystä ovat englantilaisperäisiä.

Kalojen vierasperäiset nimitykset perustuvat pääosin niiden alkuperäiskielen vastineeseen, eli esimerkiksi metaforisia vierasperäisiä nimityksiä ei aineistossa kaloille juurikaan ole. Kuitenkin kalojen alkuperäiskielen vastineilla on aineistossa useita kieleen eri tavoin mukautuneita variantteja. Luokittelen kaikki äännevariantit omiksi nimityksikseen, sillä slangissa sanojen tarkat kirjoitusasut vaihtelevat runsaasti ja eri asujen käyttö on puhujakohtaista. (Paunonen 2000: 10–11). Luettelen nimitykset kaloittain. Nimitysten alkuperäikieli on pääosin ruotsi; englannin kielestä sekä muista kielistä lainattuja nimityksiä on vain muutama.

Ahvenelle (ruots. *abborre*) on aineistossa nimitykset *abbore* ~ *abborre* ~ *abbora* ~ *appura* ~ *apro* ~ *börre*. Kyseisissä vierassanoissa on havaittavissa sanansisäistä äänteellistä muuntelua (*appura*, *apro*, *abbora*, *börre*) sekä vierassanan lainaamista alkuperäisessä asussaan (*abborre*). Hauella (ruots. *gädda*) on ahvenen kaltaisesti runsaasti nimityksiä, jotka varioivat puhekielessä ja sen myötä myös kirjoitetussa kielessä: hauen vierasperäisiä nimityksiä ovat *gädda* ~ *gäddä* ~ *gedda* ~ *jedda* ~ *jädda* ~ *jäddä*, ja kyseisistä variaatioista on myös johdettu muodot *jedu* -U-johtimella, *jedukka* -kkA-johtimella sekä *jeetu* - (e)tu-johtimella. Kuhan (ruots. *gös*) nimitykset ja niiden variointi seuraavat edellisiä: nimityksiin lukeutuvat *kössi* ~ *göössi* ~ *gösse* ~ *gössi* ~ *jöössi* sekä äänteellisesti muunneltu *kösö*.

Lisäksi aineistossa on ruotsalaisperäinen nimitys *mörtti* (< *mört*) 'särki' ja *laxi* ~ *laksi* (< *lax*) 'lohi', joista jälkimmäisessä vierasperäinen x-konsonantti on korvattu suomenkielise mmällä ks-konsonanttiyhtymällä. Lohelle on myös kolmas ruotsalaisperäinen nimitys *laksu*, jossa on edellisen kaltaista kirjoitusasun suomenkielistämistä sekä lisätty -(ks)u-johtimellinen loppu.

Muita kuin ruotsalaisperäisiä kalojen nimityksiä on aineistossa seitsemän. Englantilaisperäisiä nimityksiä ovat *pike* sekä *camo* (< *camouflage*) 'hauki', joista ensimmäinen on hauen englanninkielinen vastine ja jälkimmäinen kuvaa hauen maastoon sulautuvaa väri tystä. Aineistossa on myös kaksi latinalaisperäistä nimitystä, *pliku* (< *blicca bjoerkna*) 'pasuri' ja *rutilus* (< *rutilus rutilus*) 'särki', sekä yksi saamelaisperäinen nimitys *luossa* 'lohi', joka on alkuperäisasussaan. Yleisesti kaloja kutsutaan aineiston mukaan yleisslangisesti nimityksellä *fisu* (< *fish*) 'kala', joka on myös englantilaisperäinen lainasana.

Vierasperäisiä **verbejä** on aineistossa viisi. Englantilaisperäinen *dropshotata* (< *to drop shot*) 'kalastaa tekniikalla, jossa uitetaan painoilla varustettua viehettä nykivällä liikkeellä' on suoraan englannista lainattu ja supistumaverbien paradigmaan mukautettu verbi. Toinen verbi on yleislangisempi *fisustaa* (< *fisu* < *fish*) 'kalastaa'. Ruotsin kielestä ovat lainautuneet ja mukautuneet verbit *meskata* (< *meta*) 'onkia' sekä *pimplata* (< *pimpla*) 'pilkkii'. Aineistossa on lisäksi yksi englantilaisperäinen erisnimikantainen verbi. Se on *jerkata* 'kalastaa Buster Jerk -vieheellä'.

3.5. Vanhakantaiset sanat ja murreperäiset sanat

Varsinaisten slangisanojen lisäksi tutkimuksen aineisto sisältää jonkin verran vanhoja suomalaisia murreperäisiä sanoja. Jotkin murreperäisistä sanoista on muodostettu johtimilla ja jotkin taas lainaamalla vieraista kielistä, eli vaikka sanojen muodostustavat ovat osittain samoja kuin sanastolähdejaottelussa, luokittelen ne omaksi vanhakantaisten sanojen ryhmäkseen, sillä ne eivät ole syntyneet slangissa vaan ovat kuuluneet kieleen jo aiemmin. Vanhakantainen ja murreperäinen sanasto ei kuitenkaan varsinaisesti ole osa slangia, sillä slangiksi on ollut tutkimusperinteessä tapana laskea sellainen sanasto, joka ei yleiskieleen, virallisiin ammattikieliin tai kansanmurteisiin kuulu (Saanihahti & Nahkola 2000: 87).

Olen kuitenkin koonnut kyseisiä sanastolähdejaottelun ulkopuolisia nimityksiä tähän alalukuun, sillä ne ovat vapaa-ajankalastajien puhekielessä mielenkiintoinen lisä. Luettelen nimityksiä tarkoitteiden mukaan, joten kussakin kappaleessa on useilla eri sananmuodostustavoilla syntyneitä nimityksiä. Murteelliset ja vanhakantaiset nimitykset on tarkistettu Nykysuomen sanakirjasta (NS) ja Suomen murteiden sanakirjasta (SMS).

TAULUKKO 11. Vanhakantaiset suomen kielen sanat ja murreperäiset sanat

	f	%
Vavat	4	10,8
Vieheet	4	10,8
Veneet ja niiden välineet	2	5,4
Vaatteet ja asusteet	1	2,7
Muut välineet	5	13,6
Kalastuspaikat	6	16,2
Kalat	12	32,4
Verbit	3	8,1
YHTEENSÄ	37	100

Taulukosta 11 voi havaita, että myös vanhakantaisista ja murreperäisistä sanoista eniten nimityksiä on kaloilla: niitä on yhteensä 12 eli 32,4 % lähteen sanoista. Toiseksi suurin kategoria tässä lähteessä on kalastuspaikat kuudella nimityksellään; muissa kategorioissa on viisi tai vähemmän. Kaikki kategoriat ovat kuitenkin keränneet vähintään yhden nimityksen, ja yhteensä vanhoja ja murreperäisiä sanoja on 37.

Vapojen vanhakantaisia nimityksiä on neljä. Aineiston ensimmäinen vavan nimitys on *saitta*, jonka alkuperäinen merkitys on kalastuksessa käytettävä seiväs, jolla esim. vene kiinnitetään paikalleen (NS). Toinen yllättävä ja aineistossa useamman kerran mainittu vavan nimitys on *säippä* 'pitkä uisteluvapa'. Mielenkiintoisen nimityksestä tekee se, että Nykysuomen sanakirjan mukaan *säippä*-nimityksen alkuperäinen merkitys on kiertokanki. Kolmas nimitys on aineistossa useamman kerran esiintyvä nimitys *pahla* 'vapa', joka puolestaan tarkoittaa pitkää ja ohutta salkoa (NS). Myös *sutarin kuula* 'pystypilkki' on kiinnostava vanhakantainen nimitys, sillä *sutari* on vanhakantainen nimitys nuohoojalle ja *sutarin kuula* savupiipun hormiin laskettava nuohoojan työväline, joka kuvaa uudemmassa merkityksessä osuvasti kalastusta pystypilkillä.

Vanhoja murreperäisiä **vieheiden** nimityksiä ovat *kuva* 'ongessa t. uistimessa käytettävä kalanhahmoinen syötti', *luska* (< *lusikka*) 'lusikkauistin' sekä murreperäinen nimitys *pörhö* 'perho'. Eräs mielenkiintoinen vanha nimitys on aineistossa useamman kertaan esiintyvä *raksi* 'luonnollinen syötti'. Nykysuomen sanakirjan mukaan *raksi* kuitenkin on

esim. köydestä tai nahasta valmistettu silmukan muotoinen kiinnitys tai kantolaite, silmukka tai lenkki, eli luultavasti myös kalastuksessa aikoinaan käytetty väline (NS: esim. *rantatietä nousi vanhahko vaari kolmea haukea raksissa roikottaen*).

Veneiden ja niiden välineiden nimityksiä on kaksi: aineistosta löytyy veneen runollisen vanhakantainen nimitys *venho*, ja toinen nimitys on *riippa* 'ankkuri', joka tarkoittaa veneen ankkurikiveä, johon sidotaan köysi. Aineistossa on lisäksi yksi **vaatteiden ja asusteiden** murreperäinen nimitys, *kutju* 'huonolaatuinen pilkkipuku'.

Muiden kalastuksessa käytettävien välineiden nimityksiä taas on viisi. Nimityksen *litka* 'useampien koukkujen jono yhdessä siimassa' kohtaa osittain vanhan merkityksensä eli jonon. Nimitys *tapsi* 'peruke' on aineiston mukaan sekä peruke että tasapainopilkki, ja murreperäinen nimitys *huki* 'piikki tai koukku' on kalastuksessa käytettävä nostokoukku. Nimitys *klunssi* 'siimaan asetettava paino' taas merkitsee murteessa yleisesti möykkyä tai paakkua. Aineistossa on myös murteellinen nimitys *koussikka* (< *kousa*) 'pienehkö ammennusastia eli äyskäri'.

Kalastuspaikkojen nimityksiä on yhteensä kuusi. Tällaisia ovat nimitys *kulju* 'painauma tai syväne vesistössä', *kaseikko* 'kaislikko' sekä *pakkula* 'luoto'. Alkuperäiseltä merkitykseltään *kaseikko* on ryteikkö ja *pakkula* puolestaan määrittelemätön pahka tai möykky. *Pakkula*-nimityksestä on muodostettu myös kollektiivijohdos *pakkulaiikko*. Muita kalastuspaikkojen vanhakantaisia nimityksiä ovat *pakka* 'selkämatalikko, matalikko syvän veden ympäröimänä' ja myös murreperäinen nimitys *lutakko* 'matalikko', jonka voi tulkita vastaavan sanan alkuperäistä merkitystä vetisenä maastonkohtana tai lätäkkönä.

Myös **kaloille** löytyy aineistosta useita murrenimityksiä. Nimityksen *haaki* 'hauki' *audifongi* on redustoitunut *aa:ksi*. Nimityksessä *maje* 'made' *d*-konsonantin on puolestaan korvannut *j*, ja *affena*-nimityksessä 'ahven' vartalonsisäisesti muunnellun kantasanan *affen* loppuun on lisätty vokaali *a* nimityksen lausumisen helpottamiseksi. Nämä ovat kuitenkin yleiskieleen kuuluvien sanojen murteellisia äänneasuja, ei vanhakantaisia itsenäisiä sanoja. Kyselytutkimukseen vastaajat ovat siis luetelleet aineistoon myös tarkoitteiden alkuperäisiä nimityksiä erilaisissa murteellisissa asuissa, mutta luen ne kuitenkin nimitysten joukkoon.

Hauelle on aineistossa myös useaan kertaan esiintyvä nimitys *jänkäkoira*, ja vanhoja kalojen murteellisia nimityksiä ovat lisäksi *tammukka* 'taimen, tarkemmin purotaimen' ja *matikka* 'made', *norssi* 'kuore', *rökäs* 'kiiski' sekä *apora* 'ahven'. Kaloista yleisesti on murreperäiset nimitykset *tintti* ja *luiru* 'pieni kala'. Aineistossa on lisäksi nimitys *väenkala* 'sulkava', jonka voi tulkita tarkoittavan pientä, mitätöntä tai toisarvoista kalaa, joka on myös "toisarvoiselle" väelle kuten palvelusväelle ja rengeille tarkoitettu.

Murreperäisistä aineiston sanoista löytyy myös **verbejä**. Vanhaa murretaustaa on verbeillä *kolkkakalastaa* 'nuijia kala tajuttomaksi kalanuijalla jään läpi' sekä *kulkuttaa* 'kalastaa verkolla virrassa sekä säikytellä kaloja kohti nuotan perää, jotta ne eivät karkaa nuotasta'. *Käestää*-verbi tarkoittaa sen sijaan 'verkkokalastusta matalassa vedessä, jossa tavoitteena on kalojen ajaminen verkkoon'.

3.6. Pohdintaa ja yhteenvetoa aineiston sanastolähdejaottelusta

Aineiston sanastolähdejaottelussa merkittävin asema on kahdella ensimmäisellä sanastolähdetyypillä eli vanhoilla sanoilla uusissa merkityksissä sekä uusissa äänneasuisissa. Näiden sanastolähdetyyppien alatyyppeiden sanamäärissä esiintyy kuitenkin myös paljon vaihtelua: sanojen, jotka ovat saaneet slangissa uuden merkityksen, runsassanaisin alatyyppeistä on metaforat, joita on lähes kolminkertainen määrä (163) metonyymien (61) ja yli viisinkertainen määrä paronyymien (30) lukumääriin nähden. Toisaalta, kuten kyseisen sanastolähdetyypin käsittelevän alaluvun alussa totesin, metaforan ja metonymian raja on paikoin hyvin häilyvä, ja toinen tutkija saattaisi jaotella nimityksiä eri ominaisuuksien perusteella ja siten saada jaottelussa hyvinkin paljon näistä eroavia tuloksia.

Paronyymien vähyys aineistossa ei kuitenkaan ole yllättävää, sillä voisi kuvitella, että sanan vanhan ja uuden välisen merkityksen muodostaminen äännteellisellä mukailulla on slangin käyttäjälle haasteellisempaa kuin löyhien metaforien kehittäminen. Kiintoisa ilmiö kuitenkin on, että slangin paronyymeistä valtaosa on appellatiivistuneita nimityksiä eli erisnimiä, jotka ovat muuttuneet slangissa yleisnimisiksi. Tällaiset nimitykset kuuluvat kalojen kategoriaan, ja ne ovat siis personifikaatioita (esim. *ahven* > *aatu*, *lahna* > *lasse*).

Myös vanhojen sanojen uusien äänneasujen sanastolähdetyypissä on paljon sisäistä vaihtelua, sillä johdosten lukumäärä on aineistossa metaforien tavoin moninkertainen kaikkien kolmen muun alatyypin sanamääriin verrattuna: johdoksia on yhteensä 120, kun taas äänteellisesti muunneltuja kantasanoja, äänteellisesti muunneltuja johdoksia sekä tyypisteitä noin pari kymmentä kutakin. Slangijohdoksia on muodostettu useilla suosituimmista slangijohtimista, ja kertaluontoisempia johdoksia ei lopulta kovin runsaasti ole. Mielenkiintoinen seikka on erityisesti tyypisteiden vähyys aineistossa, sillä tyypisteitä on usein pidetty slangissa tyypillisenä sananmuodostuskeinona (Nahkola 1999b: 621).

Uusilla, kieleen aiemmin kuulumattomilla sanoilla ei sanastolähteenä ole vapaa-ajankalastajien slangissa kovin keskeistä asemaa, sillä erittäin suuri osa uusista sanoista on aineistossa ainutlaatuisia, eivätkä ne siis omaa vakiintunutta suosiota harrasteryhmän puhkielessä. Uusiin sanoihin kuuluvia nimityksiä on ainoastaan 46, ja niistä valtaosa on kalojen nimityksiä, eli koko aineistoon verrattuna nimityksiä on prosentuaalisesti vähän. Luovuuden kannalta uusien sanojen syntyminen on mielenkiintoista, mutta nimitysten ymmärtäminen vaatii usein niiden syntymisen taustan selittämistä; kyselytutkimuksen vastausten perusteella joidenkin tämän tyyppin sanojen taustamerkityksiä on vaikeaa ellei mahdotonta selvittää.

Vierasperäisten nimitysten osuuden pienuus slangissa on yllättävä. Vieraista kielistä lainattuja sanoja on slangissa 56 eli vain hieman uusia, kieleen aiemmin kuulumattomia sanoja enemmän. Määrä on yllätys, sillä lainasanat – erityisesti englantilaisperäiset sanat – ovat kielessä nykyisen ja myös slangissa erittäin yleisiä. (Karttunen 1979: 8–9; Hiidenmaa 97–98). Tämän vuoksi on myös yllättävää, että valtaosa aineiston vierasperäisistä nimityksistä ei edes ole englannista peräisin, vaan ruotsalaisperäisiä nimityksiä on reilusti eniten.

Toki suuri osa ruotsista slangiin lainatuista nimityksistä on kalojen nimitysten useita, keskenään vain hieman erilaisia saman lainasanan variantteja, ja on myös huomautettava, että olen luokitellut erisnimikantaisia nimityksiä muihin sanastolähdetyyppeihin esimerkiksi slangijohtimien vuoksi, vaikka useiden kalastusvälinevalmistajien välineiden nimet ovat englanninkielisiä. Kuitenkin sanastolähdetyypin nimitysten hallitseva alkuperäkieli on mielenkiintoinen yllätys. Ilmiön taustalla lienee ainakin ruotsin nykyinen asema Suomen toisena virallisena kielenä sekä ruotsin kielen pitkäaikainen ja historiallinen vaikutus

suomeen, joka on ollut slangissa yleinen ilmiö jo Stadin slangista lähtien (Paunonen 2000: 28).

Myös vanhakantaisten suomalaisten sanojen ja murreperäisten sanojen esiintyminen aineistossa on kiinnostava ilmiö. Vanhakantaisia sanoja on varmasti peräisin jo ajalta, jolloin kalastus oli harrastuksen sijaan elinkeino. Murremuotojen ja vanhojen kalastusvälineiden suomalaisten nimitysten esiintyminen tämän päivän vapaa-ajankalastajien slangissa kertoo siitä, että harrastus on yhä samankaltaista vuosisatojen ellei -tuhansien takaiseen, ja yhteisö tuntee harrastuksensa vanhan kielen ja murrenimitysten merkityksillä. Tämä tarkoittaa, että erikoiskieli voi elää tietyssä yhteisössä ja tietyn toiminnan piirissä pitkäänkin, vaikka tuo sanasto yleisellä tasolla kuulostaisikin täysin tuntemattomalta.

4. VAPAA-AJANKALASTAJIEN IDENTITEETTI SLANGIN HEIJASTAMANA

Vapaa-ajankalastajien harrasteryhmän slangin heijastamaa identiteettiä ei ole tuotu kyselytutkimuksessa esiin, sillä kyselytutkimuksen ensisijaisena tavoitteena on ollut slangisanaston kerääminen. Kyselylomakkeen kysymykset on muotoiltu niin, että vastaajat ovat luetelleet nimityksiä irrallisina leksemeinä, eikä lomakkeessa ole yhtään kysymystä, jossa pyydetään vastaajilta täysiä virkkeitä. Näin ollen identiteettiä peilaavia merkityksiä on täytynyt etsiä toisistaan irrallisista slanginimityksistä. Aineistoa tulkitsemalla sieltä voi kuitenkin löytää joitakin sellaisia sanaston ja sen myötä kielenkäytön piirteitä, jotka viittaavat kalastajien harrastuksen luomaan ja muovaamaan identiteettiin.

Harrasteryhmän identiteetissä on kyse **kollektiivisesta identiteetistä**, joka muodostuu laajempaan ryhmään kuulumisesta ja sen osoittamisesta ryhmän toiminnassa, kuten esimerkiksi kielenkäytössä. Erillisenä tyyppinä kollektiivisesta identiteetistä voidaan nähdä **yksilöllinen identiteetti**, joka rakentuu joukon sijaan yksilöstä itsestään. Nämä tyypit voidaan erottaa toisistaan kielellisen käyttäytymisen perusteella; ihminen voi toisaalta myös itse määritellä kuulumisensa johonkin ryhmään kielenkäyttönsä mukaan esimerkiksi muuttamalla rekisteriään yhteisön mukaan. (Mantila 2004: 324–325.) Identiteetin muodostuminen voi olla suurelta osin myös tiedostamatonta, mutta toisaalta kielenkäyttäjä saattaa siis tehdä myös tietoisia kielenkäytön valintoja – kuten sanavalintoja tai murrepiirteitä – muokatakseen sitä (Mantila 2004: 331). Tiettyyn ryhmään kuuluminen on mahdollista ilmaista esimerkiksi selkeillä puhekielisyyksillä yleiskielen joukossa (Mantila 2004: 340).

Ryhmään kuuluminen on osa yksilön identiteettiä, mikä merkitsee myös sitä, että yksilön identiteetti rakentuu osaltaan ryhmän sisäisten ajattelutapojen ja arvojen mukaan. Yksilö identifioituu eli samaistuu ja kokee itsensä tuon yhteisön jäsenenä, millä on vaikutusta yksilön kuvan ja käsityksen muodostumiseen itsestään. Myös ryhmän kirjoittamattomat säännöt normeineen ja odotuksineen ohjaavat yksilön suhtautumista ja asenteita ympäröivän todellisuuden ilmiöihin. (Lehtonen 1997: 24–25.)

Vuorovaikutus on oleellinen käsite identiteetin syntymisessä, sillä identiteetin muodostuminen tapahtuu yksilön eli ”minän” ja yhteiskunnan eri kulttuuristen yhteisöjen ja niiden

tarjoamien identiteettien välillä. Tämä on osa sosiologista identiteettikäsitystä, jossa erotetaan yksilön sisäinen puoli ja ulkoinen puoli ja sijoitetaan identiteetti niiden välille. (Hall 1999: 22.) Tämän perusteella voisi olettaa myös kalastajien olevan vuorovaikutuksessa harrasteryhmänsä muiden jäsenten, julkaisujen ja vaikkapa sosiaalisen median kanavien kanssa ja omaksuvan niistä piirteitä omaan identiteettiinsä.

Identiteetin määrittely ei kuitenkaan ole yksiselitteistä, sillä on vaikeaa ellei mahdotonta määrittää tiettyjä identiteetin rakennusosia vastaamaan koko ryhmän yksilöitä. Myös tulokset identiteetistä vaihtelevat niin yksilöittäin, tilanteittain kuin alueittainkin, joten tietyn ryhmän muodostaman identiteetin kokonaisvaltainen määrittely on osittain ongelmallista. (Lappalainen & Vaattovaara 2005: 105–107). Koska tässä tutkimuksessa ei ole erikseen tutkittu vapaa-ajankalastajien asenteita, jää identiteetin määrittäminen slangisanaston ilmentämien piirteiden pohdinnan tasolle, mikä sekin voi toisaalta tuoda esiin jotain uutta ja kenties jatkotutkimuksen kannalta kiinnostavaa.

Mitkä vapaa-ajankalastajien puhekielisen slangisanaston sanoista sitten voivat heijastaa harrasteryhmänsä identiteettiä? Kyselytutkimuksen perusteella kyselyyn vastanneita miehiä on yhteensä **209** ja naisia **32**: vastanneista siis 86,7 % on miehiä ja 13,3 % naisia. Kyselyyn vastanneiden sukupuolijakauma on siis erittäin miesvoittoinen, ja tämän otannan perusteella voidaan olettaa, että vapaa-ajankalastuksen harrastajista enemmistö on miehiä.

Aineistossa on viisi suoraan ja yksi osittain maanpuolustuksen kieleen kuuluvaa nimitystä. Kaksi näistä, nimitykset *tetsari* (armeijaslangissa TST-vyö) 'kalastusliivi' ja *turistilakki* (armeijaslangissa kenttälakki) 'hyttyshuppu', kuuluvat vaatteiden ja asusteiden kategoriaan. Kalojen nimitykset *jäägeri* 'hauki', *jägsteri* 'järvilohi' ovat armeijaslangissa muunneltuja variantteja *jääkäri*-sotilasarvolle (esim. Säarelä 2018: 35, 45). Nimitys (*viher*)*torpedo* 'hauki' tarkoittaa alkuperäiseltä merkitykseltään vedenalaista ammusta. Nimitys *potero* eli maahan tai lumeen kaivettu kuoppa ja tuliasema puolestaan lukeutuu aineistossa kalastuspaikkojen nimityksiin. Armejaan ja asepalvelukseen liittyy useita kalastuksen kanssa yhteisiä tekijöitä, kuten luonnossa liikkuminen sekä joidenkin varusteiden ja vaatteiden samankaltaisuus. Molemmat ryhmässä – kalastajissa ja varusmiehissä – enemmistö on miehiä, ja siten kalastuslangin yhtäläisyydet armeijaslangiin voivat hyvinkin olla osa miehisen identiteetin rakentamista. Historiassa perinteistä miehen mallia

on muovanneet juurikin erilaiset instituutiot, kuten urheilu, armeija ja kulttuurintuotannon monet muodot, joilla on siis ollut läheinen yhteys sekä maskuliinisen että kansallisen identiteetin tuottamiseen (Lehtonen 1999: 80).

Aineistossa on myös seksuaalisuuteen liittyviä nimityksiä, kuten *kokovartalokondomi* 'sadeasu', *kortsu* 'kahluuhousut tai -asu tai pelastautumispuku' ~ *kortonki* 'kelluntapuku tai vaihtoehtoisesti kertakäyttöinen sadetakki', ja *dildo* 'kumista valmistettu, joskus kirkkaan värinen viehe, jigi'. Samassa yhteydessä voidaan mainita aineistossa esiintyvän joidakin alatyylisiä nimityksiä. Perhojen slanginimitykset *tussu* ja *tuhero* viittaavat alatyylisesti naisen sukupuolielimiin, mutta miesten elimiin liittyviä nimityksiä ei aineistossa ole. Myös seksuaalisuuteen liittyvässä tai alatyylisessä kielenkäytössä voi olla kyse maskuliinisuuden osoittamisesta huumorin varjolla.

Myös vanhojen kansankielisten ja kalastukseen liittyvien sanojen käyttö lienee identiteetin rakentumiselle tärkeä. Nimitykset useasta eri kategoriasta, kuten vavan nimitys *saitta* 'kalastuksessa käytetty seiväs (jolla esim. vene kiinnitetään paikalleen)', pienen lohien nimitys *tintti* 'tiainen mutta myös pieni kala', verbi *käestys* 'verkkokalastus matalassa vedessä, jossa kalat ajetaan verkkoon' tai kalastuspaikan nimitys *kulju* 'vetinen painama, syväne, lätäkkö' ovat säilyneet kalastussanastossa pitkään, todennäköisesti useita vuosisatoja ellei -tuhansia. Mielenkiintoinen ilmiö on, että kyseiset sanat ovat käytössä puhekielisessä slangissa nykyäänkin. Kyse on siis vanhakantaisesta sanastosta, jonka sanoja ei yleisessä puhekielessä esiinny mutta joka on kuitenkin säilynyt harrasteryhmänsä kielessä. Tämä kertoo, että vanhasta elinkeinosta on tullut harrastus, ja vanha sanasto ilmentää kyseistä jatkumoa. Todennäköisesti identiteetistä kertoo se, että harrastaja on omaksunut vuosikymmeniä vanhat sanat omaan sanastoonsa ja jatkaa niiden säilyvyyttä omassa kielenkäytössään.

Voidaan myös miettiä, rakentaako harrastuksessa käytettävä slangi kokonaisuudessaan ryhmänsä identiteettiä. Alun perin Stadin slangiin kuuluneet ja nykypuhekielessä maanlaajuisiksi levinneiden slangijohdosten merkitykset tiettyine johtimineen eivät harrasteryhmän ulkopuoliselle välttämättä aukea, mutta ryhmän sisällä tiedetään, mistä välineestä, kalasta tai paikasta milloinkin puhutaan. Niin metaforiset nimitykset, johdokset kuin lainasanatkin esiintyvät ja elävät lähes ainoastaan harrasteryhmänsä sisällä, ja oma

slangi on ryhmän identiteetille eittämättä hyvin oleellinen. Kaunismaan (1997: 41) mukaan kollektiivinen identiteetti edellyttää useiden ihmisten – joukon – yhteistä käsitystä asiainiloista sekä merkitysten tunnistamista ja niiden ymmärtämistä. Tämän mukaan voi päätellä, että harrastukseen liittyvät julkaisut, keskustelupalstat, sosiaalisen median kanavat ja järjestötoiminta pitävät yllä yhteisön kollektiivisuutta, kieltä ja identiteettiä.

Kalastajien sanaston vanhojen kotoperäisten sanojen ja murre sanojen voi sanoa ilmentävän suomalaisuutta yleisesti, minkä lisäksi esimerkiksi vanhat kalastusvälineiden nimitykset muistuttavat varmasti kalastuksesta vanhana elinkeinona. Myös aineiston lainasanojen prosentuaalisen vähyden voi käsittää merkinä harrastajien suomalaisen identiteetin tuntemisesta ja omaksumisesta. Ja koska aineiston vierasperäisten sanojen valtaosa on ruotsista globaalin englannin sijaan, voi myös pohjoismaisella historialla eli Ruotsin vaikutuksella Suomeen nähdä roolinsa harrasteryhmän identiteettiin globalisaation ja englantilaistumisen edellä.

Vaikka vapaa-ajankalastajien puhekielinen slangisanastosta voi aineiston perusteella havaita mainittuja identiteettiä rakentavia ominaispiirteitä, täytyy todeta, ettei kyselytutkimus ja sen avulla kerätty aineisto ole aivan omiaan identiteetin tutkimiseen. Kyselylomakkeessa olisi identiteetin syvällisempää tutkimusta ajatellen tullut osoittaa joitakin kysymyksiä esimerkiksi kalastusharrastukseen ja sen slangiin liittyviin asenteisiin ja mielihiteisiin, joista olisi voinut muodostaa kollektiivisia, harrastajia yhdistäviä identiteetin osia.

Lisäksi harrastajien kokemia stereotypioita koskevat kysymykset olisivat varmasti ruokineet identiteetin tutkimista. Olisi kiinnostavaa tietää, kokevatko vapaa-ajankalastajat harrastuksessaan heihin kohdistuvia stereotypioita tai käyttävätkö he tietoisesti sellaista kieltä, joka stereotypioita luo. Toisaalta kyselyssä olisi voinut esittää myös suoraan identiteettiin viittaavia kysymyksiä, kuten miten harrastaja kokee harrasteryhmänsä ja oman kuulumisuutensa siihen, ja miten ryhmän kieli tuohon kokemukseen vaikuttaa.

5. VERTAILUA MUIHIN KOTIMAISIIN SLANGEIHIN

Vertailen tässä pääluvussa vapaa-ajankalastajien slangin sanojen muodostamistapoja ja eri muodostustyyppien määriä muutamiin muihin viime vuosina tutkittuihin slangeihin, joiden sanoja on jaoteltu samaan tapaan sanastolähteiden avulla. Vertailussa ovat neljässä Oulun yliopiston pro gradu -tutkielmassa analysoidut slangit: Paakin (2005) tutkima vanhoillislestadiolaisten slangi, Oinas-Panuman (2011) tutkimat neljä harrasteslangia eli ravi-, lintu-, pokeri- ja jenkkiautoharrastajien slangit, Lämsän ja Mikkosen (2015) tutkimat asiakaspalvelualan slangit eli vartijoiden ja McDonald’ sin työntekijöiden slangit sekä Sohvi Heikkilän (2016) tutkima Japani-harrastajien slangi.

Olen valinnut nämä tutkielmat vertailuun, sillä niissä tutkitut slangit ja niiden puhujaryhmät ovat keskenään hyvin erilaisia, minkä oletan johtavan mielenkiintoisiin tuloksiin. Samalla olen halunnut pitää vertailun nimenomaan Oulun yliopiston slangintutkimuksen piirissä. Keskityn Oinas-Panuman ja Lämsän ja Mikkosen tutkielmissa käsiteltyihin useampiin slangeihin kuitenkin kokonaisuuksina, eli en käsittele heidän tutkielmiensa neljää harrasteslangia ja kahta asiakaspalveluslangia erikseen.

Vertailun tutkimusten aineistojen kokonaissanamäärä on vertailuasetelmassa oleellinen. Paakin vanhoillislestadiolaisten slangia käsittelevän tutkielman aineistossa on yhteensä **274** sanaa, kun taas Oinas-Panuman neljän harrasteryhmän slangisana-aineisto käsittää **1296** sanaa. Lämsän ja Mikkosen tutkivat asiakaspalvelualan slangeja **330** sanan aineiston pohjalta, ja Heikkilän tutkimuksessa Japani-harrastajien slangisanoja on yhteensä **488**. Vapaa-ajankalastajien slangisanoja on tämän tutkimuksen aineistossa puolestaan **572**. Kuten huomataan, jo aineistojen sanamäärissä on siis suurta vaihtelua. Taulukoissa olevien kunkin sanastolähdetyypin yhteenlaskettu slangisanamäärä on suhteutettu prosenttina aineiston kokonaissanamäärään.

TAULUKKO 12. Pro gradu -tutkielmissa tutkittujen slangien sanastolähdejaottelu.

	P (2005) Vanhoillis- lestadiolais- ten nuorten slangi f (%)	O-P (2011) Neljän har- rasteryh- män slangit f (%)	L & M (2015) Asiakaspal- velu-ala- n slangit f (%)	H (2016) Japani-har- rastajien slangi f (%)	S (2020) Vapaa-ajanka- lastajien slangit f (%)
Vanhat sanat uusissa merkityksissä	138 (50,4)	323 (24,9)	59 (17,9)	31 (6,4)	254 (44,4)
Metaforat	60 (21,9)	207 (16,0)	49 (14,8)	2 (0,4)	163 (28,5)
Metonyymit	44 (16,1)	109 (8,4)	7 (2,1)	26 (5,3)	61 (10,7)
Paronyymit	34 (12,4)	7 (0,5)	3 (0,9)	3 (0,6)	30 (5,2)
Vanhat sanat uusissa äänneasuissa	88 (32,1)	93 (7,2)	148 (44,8)	61 (12,5)	179 (31,3)
Johdokset	27 (9,9 %)	32 (2,4 %)	92 (27,9 %)	9 (1,8)	120 (21,0)
Äänteellisesti muunnellut kantasanat	18 (6,6)	11 (0,8)	0 (0,0)	13 (2,7)	19 (3,3)
Äänteellisesti muunnellut johdokset	14 (5,1)	17 (1,3)	37 (11,2)	0 (0,0)	20 (3,5)
Typisteet	13 (4,7)	33 (2,5)	19 (5,7)	39 (8,0)	20 (3,5)
Muut	16 (5,8)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
Uudet, kielen aiemmin kuulumattomat sanat	26 (9,5)	380 (29,3)	58 (17,6)	134 (27,5)	46 (8,0)
Vieraista kielistä lainatut sanat	22 (8,0)	500 (38,6)	65 (19,7)	263 (53,9)	56 (9,8)
Englanti	5 (1,8)	471 (36,3)	(ei eritelty)	139 (28,5)	16 (2,8)

Muut kielet	17 (6,2)	29 (2,3)	(ei eritelty)	124 (25,4)	40 (7,0)
Muut sanat	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	37 (6,5)
YHTEENSÄ	274 (100)	1296 (100)	330 (100)	488 (100)	572 (100)

Vertailen slangien sanojen muodostusta sanastolähdetyypeittäin. Vertailen tutkielmien slangien sanamääriä ja niiden prosenttiosuutta koko aineistosta taulukossa 12, jonka vaakasarakkeisiin sanastolähdetyypit on sijoitettu. Kunkin sanastolähdetyypin ja sen mahdollisten alatyypin sanamäärien vertaaminen koko aineiston sanamäärään kertoo kunkin slangisanaston rakenteen hahmottamista. Taulukoiden sarakkeissa on siis sanamäärät (f) ja niiden perässä prosenttiosuudet suluissa (%). Lihavoitua tekstiä sisältävät sarakkeet ovat sanastolähteiden päätyypit, ja niiden alatyypit on eroteltu niiden alapuolelle. Taulukon alaosassa on Yhteensä-sarake, jossa on yhteenlaskettuna sanastolähteiden päätyyppien sanamäärät ja prosentit.

Ensimmäinen vertailtava sanastolähdetyyppi on **vanhat sanat uusissa merkityksissä** eli metaforat, metonyymit ja synekdokeet sekä paronyymit. Taulukon 12 mukaan vanhoillislestadiolaisten nuorten slangisanastosta yli puolet koostuu vanhoista suomen kielen sanoista uusissa merkityksissä –uusimerkityksisiä slangisanoja on kaikkiaan 138 eli 50,4 % aineiston sanoista. Neljässä Oinas-Panuman tutkimassa harrasteslangissa vanhoja sanoja uusissa merkityksissä on 323, joka vastaa 24,9 % koko aineiston sanoista. Asiakaspalvelualan slangissa kyseistä sanastolähdetyyppiä edustaa 59 sanaa eli 17,9 % ja Japani-harrastajien slangissa vastaavasti 31 sanaa eli 6,4 %. Vapaa-ajankalastajien slangin sanamäärä tässä sanastolähdetyypissä on vertailussa toiseksi suurin 254 sanallaan, mikä on 44,4 % aineistosta.

Taulukon mukaan vanhoillislestadiolaisten ja vapaa-ajankalastajien slangeissa sanojen merkittävin lähde on uudet merkitykset vanhoille sanoille: Paakin aineistossa metaforia, metonyymejä ja paronyymejä on jopa yli puolet, ja omassa tutkimuksessani vähän vajaat eli 44,5 %. Paakin mukaan metaforien, metonyymien ja paronyymien suosion eräänä selityksenä on yleinen uskonnollisen viestinnän tyyli, jolle on ominaista kielikuvien runsaus

(Paakki 2000: 62–63). Yhdistävä syy näiden kahden slangin uusimerkityksisten slangisanojen määrässä voi olla esimerkiksi yhteisön ja sen kielen kotoperäisyys, sillä aineistojen mukaan slangeissa näyttää olevan suhteellisen vähän vierasperäisiä slangisanoja.

Kolmessa tutkimuksessa slangien vanhojen uusimerkityksisten sanojen määrä on huomattavasti pienempi, sillä tätä sanastolähdetyyppiä edustaa Oinas-Panuman tutkimuksessa aineistosta noin neljännes, Lämsän ja Mikkosen tutkimuksessa alle viidennes ja Heikkilän tutkimuksessa vain 6,4 %. Huomionarvoista on, että alatyypeistä metaforia on slangeissa eniten Japani-harrastajien slangia lukuun ottamatta, ja se, että vanhoillislestadiolaisten ja kalastajien slangit pois lukien paronyymien määrä on slangeissa lähes olematon.

Seuraavana taulukossa 12 on vertailun slangien **äänteellisesti muunnellut vanhat sanat**. Taulukon Muut-kategoriaan kuuluu Paakin erikseen jaottelemat ellipsit eli yhdyssanat tai sanaliitot, joissa toinen osista on kadonnut (Paakki 2000: 24). Muissa slangeissa niitä ei ole tai ne on luettu osaksi typisteitä, kuten tässä tutkimuksessa. Lämsän ja Mikkosen tutkimassa asiakaspalvelualojen slangissa tämä sanastolähdetyyppi on erityisen produktiivinen, sillä yhteensä 44,8 % koko aineiston sanoista on muodostettu äänteellisellä muuntelulla. Vanhoillislestadiolaisten nuorten ja vapaa-ajankalastajien slangissa tätä sanastolähdetyyppiä edustaa vajaa kolmannes aineistosta, ja kaikissa kolmessa slangissa johdosten alatyypit on runsassanaisin. Kahdessa muussa slangissa sanastolähteen osuus on huomattavasti marginaalisempi. Japani-harrastajien slangissa tätä lähdetä edustaa 12,5 % sanoista ja neljässä harrasteslangissa vain 7,2 %. Molemmissa suurin osa lähteen sanoista on typisteitä, joskin Oinas-Panuman tutkimuksessa hyvin niukasti.

On hieman yllättävää, että Oinas-Panuman ja Heikkilän tutkimissa harrasteslangeissa johdosten ja muiden äänteellisellä muuntelulla muodostettujen slangisanojen osuus on näin pieni. Yllätys johtuu ehkä siitä, että kalastusharrastajien slangin jaottelun tulokset eroavat niistä hyvin paljon. Japani-harrastajien kohdalla voi toki arvata, että valtaosa slangisanastosta on lainaperäistä, mutta Oinas-Panuman jaottelun tulos on mielenkiintoinen. Vertailun slangeissa, joissa äänteellisesti muunnellut sanat ovat merkittävämmässä osassa, voisi siis kuvitella olevan vähemmän lainaperäisiä ja siten enemmän kotoperäisiä sanoja, kuten on ainakin omassa tutkimuksessani.

Taulukossa 12 on vain yksi slangien **uusia, kieleen aiemmin kuulumattomia** sanoja koskeva vaakasarake, sillä osassa tutkimuksista tämän sanastolähdetyypin sanoja ei ole jaoteltu Nahkolan mallin tapaan lyhyisiin ja pitkiin ilmauksiin. Sen vuoksi olen jättänyt kyseiset ilmaukset erittelemättä. Vertailussa prosentuaalisesti eniten kieleen aiemmin kuulumattomia slangisanoja, yhteensä 29,3 % koko aineistosta, on Oinas-Panuman tutkimissa harrasteslangeissa, ja Heikkilän Japani-harrastajien slangissa sanoja on vajaat kaksi prosenttia vähemmän. Asiakaspalvelualan slangeissa sanastolähdetyyppejä edustaa 17,6 % ilmauksista, ja vanhoillislestadiolaisten nuorten sekä vapaa-ajankalastajien slangissa uusia sanoja on alle 10 %.

Eri slangeissa syntyy siis hyvin vaihtelevin määrin täysin uusia ja kieleen aiemmin kuulumattomia sanoja ja ilmauksia. Tämän vertailun perusteella ei voi sanoa, mitkä ovat syyt uusien sanojen syntymisen takana: voi olla, että sanat syntyvät kuvaamaan sellaisia merkityksiä, joita on hankala selittää kielessä jo olevilla sanoilla. Toinen mahdollisuus on slangin käyttäjien luovuus, josta näkyy piirteitä ainakin vapaa-ajankalastajien slangin aiemmin kieleen kuulumattomissa nimityksissä, vaikka sanoja onkin prosentuaalisesti vähän.

Taulukon 12 alimpana sanastolähdetyypinä on **vieraista kielistä lainatut sanat**. Taulukko osoittaa, että Japani-harrastajien slangin selkeästi suurin sanastolähde on vieraista kielistä lainatut ilmaukset, ja niitä on yli puolet (53,9 %) koko tutkimuksen aineistosta. Myös Oinas-Panuman neljässä harrasteslangissa vierasperäisillä slangisanoilla on merkittävä osuus, lähes 40 %. Japani-harrastajien slangin vierasvoittoisuus ei tule yllätyksenä, sillä harrastuksen kohteena on vieraan maan kulttuuri. Myös harrasteslangeissa muista kielistä lainaaminen on yleinen ilmiö: esimerkiksi kandidaatintutkielmassani tutkimani rullalautailun slangit (ks. Saajoranta 2016), vetää sanastoonsa runsaasti lainaperäistä sanastoa harrastusten kansainvälisyyden ja englannin valta-aseman vuoksi. Oletan, että sama ilmiö näkyy Oinas-Panuman tutkimissa harrasteslangeissa, kuten jenkkiautoharrastajien ja pokeriharrastajien slangeissa, vaikkakin neljän slangin välillä onkin todennäköisesti vaihtelua.

Vapaa-ajankalastajien ja vanhoillislestadiolaisten nuorten slangeissa vieraista kielistä lainattuja sanoja on molemmissa alle 10 %. Syynä tähän voi olla se, että sekä kalastuksella että vanhoillislestadiolaisella herätysliikkeellä (ks. Paakki 2005: 8–12) on pitkät juuret

Suomessa ja Pohjolassa, eivätkä kyseiset yhteisöt ota mainittavasti vaikutteita esimerkiksi valtakieli englannista. Kotoperäisyys ja toisaalta luovuus saattavat siis ruokkia slangeja lainasanojen sijaan.

Vanhoillislestadiolaisten nuorten slangissa ja vapaa-ajankalastajien slangissa valtaosa sanoista muodostuu siis vanhojen suomen sanojen uusien merkitysten myötä, kun taas asiakaspalvelualan slangeissa enemmistö on vanhoja äänteellisesti muunneltuja sanoja. Neljän harrasteslangin ja Japani-harrastajien slangin sanastosta valtaosa puolestaan on vierasperäistä alkuperää. Tämä osoittaa, että slangien rakenne vaihtelee sananmuodostuksen osalta hyvin paljon – eri slangit mukautuvat käyttäjäyhteisönsä toimintaan ja elävät sen mukana usean muuttujan mukaan.

6. PÄÄTÄNTÖ

Olen tutkinut pro gradu -tutkielmassani vapaa-ajankalastajien harrastuksessaan käyttämää slangia. Olen kerännyt tutkielmani aineiston kyselytutkimuksella, jossa olen pyytänyt vastaajia luettelemaan antamilleni tarkoitteille heidän käyttämiään tai kuulemiaan slanginimityksiä. Aineistoni koostuu yhteensä 572 vapaa-ajankalastajien slangin sanasta. Tutkimuskysymyksiä olen asettanut kolme. Olen pyrkinyt selvittämään, mihin sanastolähteisiin vapaa-ajankalastajien slangisanat jakautuvat, ilmentääkö slangit aineiston perusteella jotakin harrasteryhmänsä identiteetistä ja miten kalastajien slangit vertautuu muutamaani muihin Oulussa 15 vuoden aikana tutkittuihin slangeihin.

Slangintutkimus voidaan lukea osaksi sosiolingvistiikan tutkimusalaa, joka tutkii kieltä sosiaalisissa yhteyksissä ja etsii yhteyksiä kielenkäytön ja sosiaalisen todellisuuden välillä. (Nuolijärvi 2000: 13–15). Slangi syntyy ja elää tietyssä sosiaalisessa kontekstissaan, rajatussa ryhmässä, kuten työyhteisössä, uskonnollisessa liikkeessä tai vaikkapa juuri harrastuksen parissa. Slangi on myös hyvin suurelta osin puhuttua kieltä ja sen vuoksi se vaihtelee runsaasti ja jopa puhujakohtaisesti. (Saaniolahti & Nahkola 2000: 87–89). Nämä seikat tekevät slangista siis erinomaisen sosiolingvistiikan tutkimuskohteen, mikä herätti myös oman mielenkiintoni alasta tätä pro gradu -tutkielmaa varten.

Tutkielmani metodi on Kari Nahkolan sanastolähdejaottelu, jonka mukaan slangin sanat ovat muodostuneet neljällä eri sanastolähteiden päätyypillä. Kyseiset sanastolähdetyypit ovat vanhat sanat uusissa merkityksissä, vanhat sanat uusissa äänneasuissa, uudet, kieleen aiemmin kuulumattomat sanat sekä vieraista kielistä lainatut sanat. Nämä sanastolähteet voidaan jakaa edelleen alatyyppeihin. Vanhojen uusimerkityksisten sanojen sanastolähdetyypin alatyypit ovat metaforat, metonyymit, synekdokeet ja paronyymit, ja äänteellisesti muunneltujen vanhojen sanojen alatyypit taas johdokset, äänteellisesti muunnellut kantasanat, äänteellisesti muunnellut johdokset sekä ty pisteet. Myös uudet ja kieleen kuulumattomat sanat voidaan jakaa lyhyisiin ja pitkiin ilmauksiin, ja vierasperäiset sanat alkuperäkieltensä mukaan.

Sanastolähdejaottelussa slangisanojen merkittävimmäksi lähteeksi ovat paljastuneet vanhat sanat uusissa merkityksissä, joita on yhteensä 254 eli 44,4 % koko aineiston sanoista. Alatyypeistä eniten on metaforia, joita on 163 eli 28,5 %. Metonyymejä on slangissa 61

(10,7 %) ja paronyymejä 30 (5,2 %). Toiseksi eniten kalastajien slangiin luodaan äänteellisellä muuntelulla, ja tästä lähteestä ylivoimaisesti suurin alatyyppejä on johdokset 120 (21,0 % koko aineistosta) slangisanallaan; muita alatyyppejä on vain reilut kolme prosenttia kutakin. Tutkimuksen perusteella uusien sanojen ja vierasperäisten sanojen sanastolähdetyyppien asema vapaa-ajankalastajien slangin sananmuodostuksessa on huomattavasti marginaalisempi, sillä uusia sanoja on jaottelun mukaan vain 46 (8,0 %) ja vieraista kielistä lainattuja sanoja 56 (9,8 %). Lainasanoista eniten slang ilmauksia tulee aineiston perusteella ruotsin kielestä, ja englannista hieman vähemmän.

Vapaa-ajankalastajat käyttävät slangissaan siis runsaasti vertauskuvia. Erityisesti kalojen ja vieheiden nimityksissä on runsaasti metaforia, mikä ehkä ilmentää kalastajan ja saaliinsa suhdetta. Esimerkiksi kalojen nimittely kekseliäillä kielikuvilla, kuten *luupää* 'hauki', *eväpulla kirjolohi* tai *taloussiika* 'särki' antaa viitteitä kalastajan suhtautumisesta ja asennoitumisesta saaliiseensa. Metaforiset ja uudet nimitykset tuovat nimityksiin siis sellaista uutta merkitystä, jota ei alkuperäisessä sanassa ole. Lisäksi kuvailevat yhdyssanat, kuten *sateenkaarimakkara*, *suotaimen* ja *limamikko* ilmentävät slangin rikkautta ja jopa ilkkurista huumoria. Oivaltavasti rakennetut kielikuvat kertovatkin nimityksiä keksivien persoonien älykkyydestä ja omalaatuisesta huumorintajusta (Saanilahti & Nahkola 2000: 91.)

Aineiston jaottelu sanastolähteisiin ei kuitenkaan ole ollut tutkimuksen joissain kohdin aivan yksiselitteistä. Kuten olen aiemmin todennut, metaforien ja metonyymien sekä synekdokeinen välinen rajanveto on paikoin ollut tulkinnanvaraista ja haastavaakin, mutta olen pyrkinyt olemaan jaottelussa johdonmukainen: vanhat, kokonaisvaltaiset merkitykset uusissa konteksteissa olen sijoittanut metaforiin, ja metonyymeihin taas olen luokitellut uudet merkitykset, jotka ovat läheisessä tai osittaisessa suhteessa vanhaan merkitykseensä. Tässä voin tukeutua Raddenin esittämään metonymiaan pohjautuvan metaforan käsitteeseen: metaforalla on siis metonyymien piirteitä, mutta luokittelussa sen voi määrittellä silti metaforaksi (Radden 2000: 93).

Äänteellisesti muunneltujen sanastolähdetyypissä johdosten runsaus muihin alatyyppeihin verrattuna on hieman yllättävää mutta ymmärrettävää: yleisimpinä ja produktiivisimpina slangijohtimina pidetyillä *-is*, *-ri*- sekä *-kkU-*, *kkA*-johtimilla on muodostunut suuri osa aineiston johdoksista. Typisteiden määrä (3,5 %) sen sijaan on erikoisen pieni, sillä

Nahkolan mukaan sanojen typistäminen on slangissa yleinen sananmuodostuskeino (Nahkola 1999b: 621).

Tutkimuksessa on myös tullut ilmi slangisanojen kuuluminen yhtä aikaa useaan eri sanastolähdetyyppiin, minkä vuoksi luokittelussa on täytynyt pohtia, mihin ensisijaiseen sanastolähteeseen kukin sana tulee sijoittaa. Olen esimerkiksi luokitellut englantilaisperäisiä erisnimikantaisia sanoja johdoksiksi (esim. *Original Shad* > *Orkkis*), sillä slangiin päätyneet nimitykset ovat syntyneet lainaamisen jälkeen slangijohtimien avulla. Joitakin metaforan piirteitä omaavia sanoja olen taas sijoittanut uusiin ja kieleen aiemmin kuulumattomiin sanoihin, kun kyseisiä sanoja ei kieleen slangiasussaan ole aiemmin kuulunut. Myös metaforiin ja johdoksiin sekä vaikkapa murreperäisiin sanoihin ja johdoksiin yhtä aikaa kuuluvat nimitykset on täytynyt luokitella ensisijaiseen sanastolähteeseensä lopullisen käyttöyhteytensä mukaan. Aineistossa on myös sellaisia äänteellisesti kantasaansa mukailevia uusia nimityksiä, jotka voi olla tarkoitettu ainutkertaisiksi johdoksiksi, mutta olen sijoittanut ne uusiin ja aiemmin kieleen kuulumattomiin sanoihin, sillä mahdollista johdinainesta on ollut mahdotonta tunnistaa.

Vapaa-ajankalastajien slangit kertoo myös jotain harrasteryhmän identiteetistä, vaikka kyselytutkimuksessa identiteettiä ei varsinaisesti painotetakaan. Tietyt armeijaan, alatyyliseen tai humoristiseen kieleen viittaavat nimitykset viittaavat osaltaan maskuliiniseen identiteettiin, mitä tukee myös se, että suurin osa kyselyyn vastanneista ja oletettavasti harrastajista yleisesti on miespuolisia. Myös lainasanojen vähäisen määrän kotoperäisiin sanoihin suhteutettuna voi tulkita heijastavan identiteettiä: kalastuksella on Suomessa sekä harrastuksena että elinkeinona pitkät perinteet, ja satoja ellei tuhansia vuosia vanha sanasto kulkee harrastajien puhekielessä tänäkin päivänä. Voidaan siis sanoa, että vapaa-ajankalastajien identiteetti kytkeytyy suomalaisuuteen myös kielensä puolesta. Kotoperäisten ja murreperäisten sanojen käyttö on osa suomalaisuuden tuntemusta. Myös slangisanojen runsauden kokonaisuutena voi nähdä merkinä harrasteryhmänsä identiteetistä, sillä kalastuksen aktiiviset harrastajat ja ryhmän sisäistä slangia käyttävät identifioituvat harrastuksensa kautta.

Slangin vertailu muutamiin muihin Oulun yliopistossa viimeisen 15 vuoden aikana tutkittuihin slangeihin paljastaa, että eri yhteisöjen slangit eroavat paljon toisistaan huomattavasti.

tavasti sanastolähdejaottelun osalta. Vertailun perusteella vanhat sanat uusissa merkityksissä ovat suosituin sanastolähde tämän tutkimuksen ja vanhoillislestadiolaisten nuorten slangissa, kun taas vieraista kielistä lainatut sanat hallitsevat Oinas-Panuman tutkimien neljän slangin sekä Heikkilän Japani-harrastajien slangisanastoja. Lämsän ja Mikkosen tutkimissa asiakaspalvelualan slangeissa taas äänteellisesti muunnellut sanat ovat aineistossa valtaosassa. Kaikkia slangeja yhdistää joidenkin sanastolähteiden alatyyppeiden, kuten paronyymien ja äänteellisesti muunneltujen kantasanojen sekä typisteiden vähyys aineistoissa, vaikkakin vanhoillislestadiolaisten nuorten slangissa paronymiaa esiintyy muihin slangeihin verrattuna prosentuaalisesti hieman enemmän. Muita kaikkia slangeja yhdistäviä piirteitä ei vertailussa esiinny.

Vieraisperäistä sanastoa vertaillen Heikkilän tutkimien Japani-harrastajien slangin lainasanaston vallan syy on ilmeinen Japanin sijaitessa Aasiassa, ja Oinas-Panuman tutkimista neljästä harrasteslangista ainakin osa on vahvasti kansainvälisiä. Eräs syy vallalla olevaan englantilaisperäisyyteen on varmasti käytännöllisyys ja harrastuksen sisäisen kielenkäytön sujuvuus, ja samalla vierasperäisten sanojen käytön voidaan olettaa lisäävän myös yhteenkuuluvuuden tunnetta harrastuksen parissa. Ruotsalaisperäisten ilmausten taustalla puolestaan lienee ruotsin kielen asema Suomessa ja sen historialliset vaikutukset suomen kieleen.

Tämän tutkimuksen raamit eivät ole antaneet mahdollisuutta tutkia esimerkiksi vapaa-ajankalastajien slangin sanojen vakiintuneisuutta tai alueellista variaatiota, sillä tutkimus olisi liian laaja. Myös näin pitkäikäisen harrastuksen ja elinkeinon harjoittajien kielen vaikutuksesta ryhmänsä identiteettiin ja asenteisiin voisi tehdä syvällisempää tutkimusta, sillä tämän tutkimuksen sanastoon perustuva identiteetin katsaus on vain pintaraapaisu. Nämä voisivat kuitenkin olla mielenkiintoisia jatkotutkimuskohteita sosiolingvistisen tutkimuksen ja slangintutkimuksen alalla. Kaikkiaan vapaa-ajankalastajien slangin on kuitenkin osoittautunut eläväksi, luovaksi, aikaansa mukautuvaksi ja toisaalta perinteitään kunnioittavaksi kielimuodoksi, joka on varmasti keskeinen tekijä harrastajaryhmänsä identiteetissä ja toiminnassa.

LÄHTEET JA LYHENTEET

Kirjallisuus

- ALANEN, RIIKKA 2011: Kysely tutkijan työkaluna. – Paula Kalaja, Riikka Alanen & Hannele Dufva (toim.), *Kieltä tutkimassa. Tutkielman laatijan opas* s. 146–161. Tampere: Finn Lectura.
- AULIO, OLLI 2010: *Vapaa-ajankalastaja*. Juva: Gummerus.
- COLEMAN, JULIE 2012: *The Life of Slang*. Oxford: OUP Oxford
- FASS, DAN 1997: *Processing Metonymy and Metaphor*. Greenwich: Ablex Publishing Corporation.
- HAKULINEN, AULI – OJANEN, JUSSI 1976: *Kielitieteen ja fonetiikan termistöä*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 324. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- HALL, STUART 1999: *Identiteetti*. – Mikko Lehtonen & Juha Herkman (suom. ja toim.) Tampere: Vastapaino.
- HEIKKILÄ, SOHVI 2016: *Japani-harrastajien slangi*. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto, suomen kieli.
- HIIDENMAA, PIRJO 2003: *Suomen kieli – who cares?* Helsinki: Otava.
- HIIVALA, LAURI 1931: *Raahen seudun kalastuksesta ja kalastussanoista*. Opinnäytetyö. Helsingin yliopisto.
- HÄKKINEN, KAISA 1997: *Mistä sanat tulevat. Suomalaista etymologiaa*. Tietolipas 117. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- HÄMÄLÄINEN, SIMO 1946: Suomalaisesta sotilasslangista. *Virittäjä* 50 s. 256–257.
- 1955: Kirjain- ja tyypesanoista. *Virittäjä* 59 (3) s. 241–257.
- 1963: *Suomalainen sotilasslangi*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 273. Helsinki: SKS.
- 1982: Mikrotason sosiolingvistiikka – keskustelun kielioppia. – Suojanen M.K. & Suojanen P. (toim.) *Sosiolingvistiikan näkymiä* s. 132–165. Helsinki: Gaudeamus.
- ITKONEN, TERHO 1990: *Vierassanat: Kielenkäyttäjän opas*. Helsinki: Kirjayhtymä.
- JARVA, VESA – NURMI, TIMO 2009: *Oikeeta suomee. Suomen puhekielen sanakirja*. Jyväskylä: Gummerus.
- KALLIO, KIVI 1996: *Stadin slangi- ja puhekielen sanasto*. Helsinki: Fenton Oy.
- KARTTUNEN, KAARINA 1979: *Nykyslangin sanakirja*. Helsinki: WSOY.

- KAUNISMAA, PEKKA 1997: Mitä on kollektiivinen identiteetti? – Kalle Virtapohja (toim.) *Puheenvuoroja identiteetistä* s. 37–54. Jyväskylä: Gummerus.
- KAUPPINEN, ANNELI 1992: Kaksivuotias analogioiden maailmassa. – Lauri Hirvilahti, Jyrki Kalliokoski, Urpo Nikanne & Tiina Onikki (toim.), *Metafora, ikkuna kieleen, mieleen ja kulttuuriin* s. 187–216. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden seura.
- KOSKI, MAUNO 1992: Erilaisia metaforia. – Lauri Hirvilahti, Jyrki Kalliokoski, Urpo Nikanne & Tiina Onikki (toim.), *Metafora, ikkuna kieleen, mieleen ja kulttuuriin* s. 13–32. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- KRIKMANN, ARVO 1992: Muutama sana metonymiasta. – Lauri Hirvilahti, Jyrki Kalliokoski, Urpo Nikanne & Tiina Onikki (toim.), *Metafora, ikkuna kieleen, mieleen ja kulttuuriin* s. 79–90. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- KUKUSHKINA, MARGARITA 2017: *Oikea termi siimaan: suomi–venäjä sanastotyö kalastusvieheistä*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston nykkykielten laitos.
- LAKOFF, GEORGE – JOHNSON, MARK 1980: *Metafors We Live By*. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- LAPPALAINEN, HANNA – VAATTOVAARA, JOHANNA 2005: Vielä murteen ja identiteetin suhteesta. *Virittäjä* 109, s. 98–110.
- LAURI, ANNA-LIISA 1937: *Kesäkalastus Rauman saaristossa ja siihen liittyvä sanasto*. Opinnäytetyö. Helsingin yliopisto.
- LEHTONEN, JAAKKO 1997: Kansallinen identiteetti ja yhteisöidentiteetti – käsitteitä ja käsitteiksiä. – Kalle Virtapohja (toim.) *Puheenvuoroja identiteetistä* s. 21–36. Jyväskylä: Gummerus.
- LEHTONEN, MIKKO 1999: Maskuliinisuus, kansallisuus ja identiteetti. – Jokinen, Arto (toim.) *Mies ja muutos. Kriittisen miestutkimuksen teemoja* s. 74–88. Tampere: Tampere University Press.
- LEIWO, MATTI 1969: Näkökohtia sosiolingvistiikasta. *Virittäjä* 73 (1) s. 46–52.
- LESKINEN, HEIKKI – TOIVONEN, TERHO 1995: *Lekuri suorittaa nesteensiirron. Lääkintäalan slangisanastoa*. Helsinki: Kirjayhtymä.
- LIPSONEN, LEO 1990: *Vankilaslängin sanakirja*. Vankeinhoidon koulutuskeskuksen julkaisuja 1990, 2. Helsinki: VAPK-kustannus.
- LYYTIKÄINEN, TOINI 1934: *Ristiinan pitäjän kalastus ja siihen liittyvä sanasto*. Opinnäytetyö. Helsingin yliopisto.
- LÄMSÄ, MINNA – MIKKONEN, LAURA 2015: *Asiakaspalvelualan slangeista: Vartija- ja*

- McDonald's-slangin vertailua*. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto, suomen kieli.
- MANNINEN, ARI 2017: *Kalastus. Ammattilaisten salaisuudet helppoina vinkkeinä*. Helsinki: Readme.fi
- MANTILA, HARRI 2004: Murre ja identiteetti. – *Virittäjä* 108 (3) s. 322–346.
- MEYERHOFF, MIRIAM 2006: *Introducing Sociolinguistics*. Abingdon & New York: Routledge.
- NAHKOLA, KARI 1999a: Nykyslangin sananmuodostusoppia. – *Virittäjä* 103 (2) s. 195–221.
- 1999b: Koululaisslangin sanastolähteistä. – *Virittäjä* 103 (4) s. 619–623.
- NIEMINEN, TOMMI 1999: Kieli ja vaihtelu sosiolingvistiikassa – Määttä, U., Pälli, P. & Suojanen, M.K. (toim.) *Kirjoituksia sosiolingvistiikasta* s. 1–22. Tampereen yliopiston suomen kielen ja yleisen kielitieteen laitos.
- NIKANNE, URPO: 1992: Metaforien mukana. – Lauri Hirvilahti, Jyrki Kalliokoski, Urpo Nikanne & Tiina Onikki (toim.), *Metafora, ikkuna kieleen, mieleen ja kulttuuriin* s. 79–90. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- NS = *Nykysuomen sanakirja I–VI*. Seitsemäs painos. Helsinki: SKS.
- Nykysuomen sanavarat*. – Jouko Vesikansa (toim.) Juva: WSOY.
- NUOLIJÄRVI, PIRKKO 1999: *Suomalainen slangitutkimus*.
(http://mnytud.arts.klte.hu/szleng/szl_kut/01szl_ut/suomensl.doc)
- 2000: Sosiolingvistiikka kielentutkimuksen kentässä. – Kari Saajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.), *Kieli, diskurssi & yhteisö* s. 13–39. Jyväskylän yliopistopaino.
- OINAS-PANUMA, MARTTA 2011: *Slangi ja alakulttuuri: Neljän harrasteryhmän slangisanastojen tarkastelua*. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto, suomen kieli.
- PAAKKI, SATU 2005: *Vanhoillislestadiolaisten nuorten slangii*. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopiston suomen kielen, informaatiotutkimuksen ja logopedian laitos.
- PALTEMAA, MARJA-RIITTA 2009: *Sotilasslangi sotakoulussa*. Tutkimuksia 1/2009, Maa-sotakoulu. Helsinki: Multiprint Oy.
- PAUNONEN, HEIKKI 2000: *Tsennaaks Stadii, bonjaaks slangii. Stadin slangin suursanakirja*. Helsinki: WSOY.
- 2006: Synonymia Helsingin slangissa. *Virittäjä* 110 (3) s. 336–364.
- 2009: Suomalaisen sosiolingvistiikan ja kielisosiologian näkymiä. *Virittäjä* 112 (4) s. 557–569.

- PENTTINEN, ANTTI 1984: *Sotilasslangin sanakirja*. Juva: WSOY.
- PULKKINEN, PAAVO 1976: Miten slangi viestii? – *Virittäjä* 80 (2) s. 298–301.
- RADDEN, GÜNTER 2000: How metonymic are metaphors? – Antonio Barcelona (toim.) *Metaphor and Metonymy at the Crossroads* s. 93–108. Berliini: Walter de Gruyter GmbH & Co.
- RANNISTO, JARI 2017: *Vetouistelu. Ammattilaisten salaisuudet helppoina vinkkeinä*. Helsinki: Readme.fi.
- SAAJORANTA, MIKKO 2016: ”Ländäsin lipparin tohon hänkkään” – *Rullalautailun slangisanaston tarkastelua*. Kandidaatintutkielma. Oulun yliopisto, suomen kieli.
- SAANILAHTI, MARJA – NAHKOLA, KARI 2000: Suomalainen slangi kielellisenä ja sosiaalisena ilmiönä. *Sananjalka* 42 s. 87–112.
- SARHEMAA, MARIA – SIVONEN, JARI 2015: *Suomen ja unkarin slangin appellatiivistuneet etunimiyhdyssanat*. *Folia Uralica Debreceniensia*, (22).
- SIPILÄ, MIRJAM 1948: *Seiskarin kalastus ja siihen liittyvä sanasto*. Opinnäytetyö. Helsingin yliopisto.
- SMS = *Suomen murteiden sanakirja*. 2012. Kotimaisten kielten keskuksen verkkojulkaisuja 30. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. Verkkojulkaisu HTML. URN:NBN:fi:kotus-201110, ISSN: 1796-041X.< URL <http://kaino.kotus.fi/sms>>. Jatkuvasti päivitettävä julkaisu. Päivitetty 16.1.2020 [viitattu 11.3.2020].
- SUOJANEN, MATTI 1982: Sosiolingvistiikka – synkretistinen tieteenala. – Suojanen M.K. & Suojanen P. (toim.) *Sosiolingvistiikan näkymiä* s. 7–33. Helsinki: Gaudeamus.
- SÄÄRELÄ, JENNA 2018: *Sotilasslangin tarkastelua*. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto, suomen kieli.
- Tieteen termipankki*. 2020. (<https://tieteentermipankki.fi>)
- TUOMI, JOUNI – SARAJÄRVI, ANNELI 2009: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- VALLI, RAINE – PERKKILÄ, PÄIVI 2015: Nettikyselyt ja sosiaalinen media aineistonkeruussa. – Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle* s. 109–120. Jyväskylä: PS-kustannus.
- VISK = HAKULINEN, AULI – VILKUNA, MARIA – KORHONEN, RIITTA – KOIVISTO, VESA – HEINONEN, TARJA RIITTA – ALHO, IRJA 2008: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. <http://scripta.kotus.fi/visk> (27.02.2020).

VK = *Vapaa-ajankalastajien keskusjärjestön kirjasto*. (<http://www.vapaa-ajankalastaja.fi/kirjasto>)

Verkkosivut

Kyselytutkimuksen laatimisessa käytetyt verkkosivut

fi.surveymonkey.com

www.kalastus.com

Muut

www.hellyhansen.com

www.kalassa.net

LIITE

Liite 1.

KYSELYTUTKIMUS

Tietoa tutkimuksesta

Olen Mikko Saajoranta, ja opiskelen suomen kieltä Oulun yliopistossa. Teen pro gradu - tutkielmaa vapaa-ajankalastuksen puhekielisestä sanastosta ja slangisanastosta. Tällä tarkoitan sellaisia vapaa-ajankalastuksessa käytettäviä puhekielisiä sanoja, jotka eivät kuulu yleiskieleen (esimerkiksi hauki = *vihernieriä*, *pitkänaama*, *jänkäkoira*, *jedda*). Kuten esimerkistä huomaa, kalastuksessa esiintyvillä sanoilla ja termeillä voi siis olla useita eri nimityksiä.

Kerään tällä kyselylomakkeella eri nimityksiä vapaa-ajankalastuksessa käytettävistä välineistä, kalan pyytämisestä, pyyntipaikoista sekä itse kaloista.

Yritä keksiä mahdollisimman paljon nimityksiä!

Muista lisäksi kertoa nimitysten merkitykset!

1. Perustiedot

Ikä

Sukupuoli

2. Asuminen

Missä asut?

Mistä olet kotoisin?

Oletko lisäksi asunut jossain muualla? Missä?

3. Millä tavalla tai tavoilla kalastat (esim. heittokalastus, perhokalastus, verkkokalastus, vetouistelu jne.)?

4. Mitä erilaisia puhekielisiä nimityksiä käytät tai olet kuullut käytettävän **kalastuksessa käytetyistä välineistä** (esim. vapa = *keppi*, *skeba*; Rapala Original = *Orkku*; Yamaha = *Jammu* jne.)?

Vavat

Vieheet

Veneet ja niiden välineet

Vaatteet

Asusteet

5. Tähän kommentikenttään voit lisätä välineiden ja varusteiden nimityksiä, jotka eivät mielestäsi kuulu yllä oleviin kategorioihin.

-
6. Mitä erilaisia puhekielisiä nimityksiä käytät tai olet kuullut käytettävän **kalastuspaikoista** (esim. matalikot, kosket, kaislikot jne.)?

7. Mitä erilaisia puhekielisiä nimityksiä käytät tai olet kuullut käytettävän **saaliista eli kaloista ja niiden** lajeista (esim. taimen = *tauno*, *tanttu*; järvilohi = *järväri*, *lohnake* jne.)?

8. Mitä erilaisia puhekielisiä nimityksiä käytät tai olet kuullut käytettävän **kalastuksessa esiintyvistä tekemistä kuvaavista sanoista** (esim. kalastaa jigillä = *jigata*)?

9. Tuleeko mieleesi muita vapaa-ajankalastuksessa käytettäviä, tavalliseen yleiskieleen kuulumattomia slangisanoja, jotka eivät mielestäsi kulu edellä mainittuihin kategorioihin? Kirjoita alle.

Suuret kiitokset kyselyyn osallistumisesta!

TUTKIMUKSEN AINEISTO

Vapojen nimitykset

Sanat, joiden perässä ei ole selitettä, tarkoittavat vapaa yleisesti.

<i>antenni</i>	<i>putki</i>
<i>fapa</i>	<i>risu</i>
<i>halko</i>	<i>rodi</i>
<i>huiska</i> 'perhovapa'	<i>ruoska</i> 'perhovapa'
<i>kanki</i> 'jäykkä vapa'	<i>saitta</i>
<i>keihäs</i>	<i>salko</i> 'pitkä vapa, onkivapa'
<i>kelaonki</i> 'virveli'	<i>sauva</i> 'lyhyt heittovapa'
<i>kepakko</i>	<i>seiväs</i>
<i>keppi</i>	<i>skeba</i>
<i>kepukka</i>	<i>skirbeli</i> 'virveli'
<i>koneonki</i> 'virveli'	<i>staga</i>
<i>lankku</i> 'lyhyt vapa'	<i>staka</i>
<i>letku</i>	<i>stikki</i>
<i>linko</i>	<i>stonga</i>
<i>lökö</i>	<i>säippä</i> 'pitkä uisteluvapa'
<i>maila</i>	<i>tanko</i>
<i>masto</i>	<i>tele</i> 'teleskooppivapa'
<i>odari</i> 'ootto-onki'	<i>tikku</i> 'kevyen luokan perhovapa, myös vapa yleisesti'
<i>oksa</i>	<i>tönkkö</i> 'onkivapa'
<i>pahla</i>	<i>ukkosenjohdatin</i>
<i>partti</i> 'jatkopalavapa'	<i>vihta</i>
<i>piiska</i> 'perhovapa'	<i>virppa</i> 'virveli'
<i>pole</i> 'onkivapa'	
<i>puikko</i>	
<i>Dööri</i> 'Ambassadeur-vapa'	<i>Vissy</i> 'Vision-vapa'
<i>Guide</i> 'Guideline-vapa'	<i>Vola</i> 'Volatile-vapa'
<i>Vissu 3</i> 'Vision-vapa'	

Vieheiden nimitykset

Sanat, joiden perässä ei ole selitettä, tarkoittavat viehettä yleisesti.

<i>ansa</i>	<i>lötkö</i> 'kumiviehe'
<i>Britney Spears</i> 'vaaleanpunainen jigi'	<i>majava</i> 'itse tehty jahuonosti uiva vaappu'
<i>dildo</i> 'iso jigi tai kuminen viehe'	<i>mato</i> 'perho'
<i>ehotus</i>	<i>mollukka</i> 'jigipää'
<i>fluuga</i> 'perho'	<i>monttutulkki</i> 'painotettu perho'
<i>flyyga</i> 'perho'	<i>mormula</i> 'mormuska'
<i>gummi</i> 'kumiviehe'	<i>morri</i> 'mormuska'
<i>halko</i> 'vaappu'	<i>mulkkis</i> 'mulkosilmä'
<i>henkari</i> 'spinner bait'	<i>murkku</i> 'perho'
<i>herkku</i>	<i>mörskä</i> 'mormuska (pilkkiväline)'
<i>himmeli</i> 'spinner bait'	<i>palikka</i> 'vaappu'
<i>jättiläinen</i> 'iso tasapainopilkki'	<i>paskis</i> 'syöttinä toimiva särkikala'
<i>kalikka</i> 'vaappu'	<i>pelti</i>
<i>kapula</i> 'vaappu'	<i>peltilätkä</i> 'lusikkauistin'
<i>karvaperse</i> 'perho'	<i>perhonen</i> 'perho'
<i>kenkälusikka</i> 'lusikkauistin'	<i>pervo</i> 'perho'
<i>kettusuti</i> 'perho'	<i>petturi</i>
<i>kirppu</i> 'perho'	<i>pettäjä</i>
<i>klasari</i> 'levysiipinen perho'	<i>pinturi</i> 'pintaperho'
<i>kumi</i> 'jigi'	<i>pulikka</i> 'vaappu'
<i>kuva</i>	<i>pumu</i> 'punamusta viehe'
<i>kuvake</i>	<i>putkari</i> 'putkiperho'
<i>lappu</i> 'lusikkauistin'	<i>putki</i> 'putkiperho'
<i>lelu</i>	<i>puu</i> 'puinen vaappu'
<i>lepakko</i> 'iso vesiperhosperho'	<i>pystäri</i> 'pystypilkki'
<i>levari</i> 'levysiipinen perho'	<i>pyyntö</i>
<i>lounas</i>	<i>pörhö</i> 'perho'
<i>luska</i> 'lusikka'	<i>pörriäinen</i> 'perho tai painoviehe'
<i>lätkä</i> 'lusikkauistin'	<i>raksi</i> 'luonnollinen syötti'
<i>lörtsy</i> 'haukijigi'	

<i>rauta</i>	<i>tuhero</i> 'perho'
<i>ryöstäjä</i> 'lohivaappu'	<i>tussu</i> 'perho'
<i>sluki</i> 'lusikka'	<i>tussukka</i> 'perho'
<i>spinde</i> 'spinner bait'	<i>tuubi</i> 'putki-perho'
<i>spuuni</i> 'lusikkauistin'	<i>tuutti</i> 'iso putki-perho'
<i>striimu</i> 'streamer-perho'	<i>uiste</i>
<i>surffari</i> 'veden pinnalla uiva viehe'	<i>uppis</i> 'uppoperho'
<i>surffilauta</i> 'veden pinnalla uiva perho'	<i>varma</i> 'Mepps no. 2'
<i>sutarin kuula</i> 'pystypilkki'	<i>vertsu</i> 'vertikaalijigi'
<i>suti</i> 'perho'	<i>vespa</i> 'vesiperhosperho'
<i>tapsi</i> 'tasapainopilkki tai peruke'	<i>veturi</i> 'syvänneustin, joka vie muita uistimia syvemmälle'
<i>tarjous</i>	<i>vilku</i> 'lippa'
<i>tasari</i> 'tasapainopilkki'	<i>öttiäinen</i> 'perho'
<i>tasuri</i> 'tasapainopilkki'	<i>ötökkä</i> 'perho'
<i>tina</i> 'lusikka'	
<i>tinsku</i> 'tinseliperho'	
<i>Busa</i> 'Buster Jerk'	<i>Possu</i> 'Rapala Super Fat Rap tai Pig Shad'
<i>Jerkula</i> 'Buster Jerk'	<i>Prapa</i> 'Rapala'
<i>Katti</i> 'Calico Cat -viehe'	<i>Proffa</i> 'Kuusamo Professor'
<i>Klinkki</i> 'Klinkhammer'	<i>Raappala</i> 'Rapala'
<i>Kuusamon puukala</i> 'Kuusamon Suupala'	<i>Rapakala</i> 'Rapala'
<i>Kätteri</i> 'Rapala Scatter Rap'	<i>Rapsu</i> 'Rapala'
<i>Merkkari</i> 'Merimetso-vaappu'	<i>Rokotiili</i> 'Bete Crocodil'
<i>Mertsi</i> 'Merimetso-vaappu'	<i>Räsänen</i> 'Kuusamo Räsänen'
<i>Minnari</i> 'Rapala Minnow Spoon'	<i>Rässy</i> 'Kuusamo Räsänen'
<i>Nilsu</i> 'Nils Master'	<i>Skrapala</i> 'Rapala'
<i>Orkkis</i> 'Original Shad'	<i>Suspi</i> 'Suspending Swim Shad'

Veneiden ja niiden välineiden nimitykset

Sanojen, joiden perässä ei ole selitettä, tarkoittavat venettä yleisesti.

<i>ahkio</i>	<i>mosa</i> 'moottori'
<i>aivot</i> 'kaikuluotain'	<i>motikka</i> 'moottori'
<i>botski</i>	<i>motski</i> 'moottori'
<i>båtski</i>	<i>motti</i> 'moottori'
<i>guttaperkka</i> 'lasikuituvene'	<i>mylly</i> 'moottori, kone'
<i>halko</i> 'tainnutusnuija'	<i>navi</i> 'karttaplotteri, navigaattori'
<i>heppa</i> 'moottori, hevosvoima'	<i>Nintendo</i> 'kaikuluotain'
<i>herneenpalko</i> 'pieni vene'	<i>pata</i> 'moottori'
<i>huki</i> 'nostokoukku'	<i>pelikone</i> 'kaikuluotain'
<i>jahti</i>	<i>peltipurkki</i>
<i>jätessäkki</i> 'Mercury-merkkinen moottori'	<i>peto</i> 'moottori'
<i>kaakki</i> 'moottori, hevosvoima'	<i>planikka</i> 'plaanari'
<i>kaiku</i> 'kaikuluotain'	<i>potski</i>
<i>kaukalo</i>	<i>proomu</i>
<i>kelkka</i>	<i>pulkka</i>
<i>keulis</i> 'keulamoottori'	<i>puntti</i> 'ankkuri'
<i>kippo</i>	<i>purkki</i>
<i>kiuas</i> 'moottori'	<i>riippa</i> 'ankkuri'
<i>kiulu</i>	<i>siniraita</i> 'Mercury-merkkinen moottori'
<i>koussikka</i> 'äyskäri'	<i>sähkökäri</i> 'sähkömoottori'
<i>kumppari</i> 'kumivene'	<i>säilykepurkki</i> 'alumiinivene'
<i>kuokka</i> 'ankkuri'	<i>telkkari</i> 'kaikuluotain'
<i>kuttaperkka</i> 'lasikuituvene'	<i>toimisto</i>
<i>kylpyamme</i> 'lasikuituvene'	<i>traikku</i> 'traileri'
<i>lankku</i> 'plaanari'	<i>venho</i>
<i>lotikka</i> 'karttaplotteri'	<i>vispilä</i> 'sähköperämoottori'
<i>Alurölli</i> 'Alutroll'	<i>Markku</i> 'Mercury'
<i>Evikka</i> 'Evinrude'	<i>Merkku</i> 'Mercury'
<i>Evinrutku</i> 'Evinrude'	<i>Mersu</i> 'Mercury'
<i>Jame</i> 'Yamaha'	<i>Mörkö</i> 'Mercury'
<i>Jammu</i> 'Yamaha'	<i>Pusteri</i> 'Buster'
<i>Jamppi</i> 'Yamaha'	<i>Rönkky</i> 'Rönnquist'
<i>Jamppu</i> 'Yamaha'	<i>Rönsvisti</i> 'Rönnquist'

Suitsa 'Suzuki'

Suiza 'Suzuki'

Sukisuki 'Suzuki'

Suska 'Suzuki'

Susku 'Suzuki'

Sutsuki 'Suzuki'

Zukizuki 'Suzuki'

Vaatteiden ja asusteiden nimitykset

ankkapuku 'kelluntahaalari'

avaruuspuku 'kahluuhousut'

henkivakuutus 'pelastautumispuku (*Ursuit*)'

kahlarit 'kahluuhousut'

kahlurit 'kahluuhousut'

kiikarit 'kalastuslasit'

kintsut 'kintaat'

kokovartalokondomi 'sadeasu'

kortonki 'kelluntapuku tai kertakäyttöinen sadetakki'

kortsu 'kahluuhousut tai -asu tai pelastautumispuku'

kurahousut 'kahluuhousut'

kurikset 'kahluuhousut'

Goret 'Gore-Tex-vaatteet'

Hellyt 'Helly Hansen -vaatteet'

Poverit 'Power Boats -lämpökengät'

Powerit 'Power Boats -lämpökengät'

kutju 'huonolaatuinen pilkkipuku'

lateksiasu 'kahluuhousut'

makuupussi 'pilkkihaalarit'

mateennahka 'sadeasu'

merinot 'merinovillainen alus- tai väliasu'

neopreenit 'neopreenista valmistetut kahluuhousut'

norjalaisten kansallispuku 'Helly Hansen -sadeasu'

peuhurit 'kahluuhousut'

puuhapöksyt 'kahluuhousut'

sammakkohousut 'kahluuhousut'

tetsari 'kalaliivi'

vesti 'perholiivi'

Urska 'Ursuit'

Ursu 'Ursuit'

Ursuitti 'Ursuit'

Muiden kalastuksessa käytettävien välineiden nimitykset

haarukka 'atrain'

houkkari 'houkutinlevy'

kalojen kirkko 'katiska'

keittiö 'Trangia'

kellurengas 'kelluntarengas'
kiekko 'kelluntarengas'
klunssi 'uistelupaino'
liina 'kuitu- tai perhosiima'
naru 'siima'
litka 'useampia koukkuja siimassa'
piuha 'siima'

pora 'kaira'
puntti 'paino'
tapsi 'peruke'
turistilakki 'hyttysshuppu'
veivi 'kaira'
vispilä 'kela'

Kalastuspaikkojen nimitykset

flada 'melkein umpinainen lahti tai tasamatala meren yhteydessä'
harrimatala 'matalikko, jossa voi kalastaa harjusta'
kalatori 'kaislikko'
kaseikko 'kaislikko'
kenttä 'tasasyvyinen alue'
kilometrikaisla 'pitkä rantakaislikko'
kulho 'lampi tai lampimainen osa järvessä'
lahduke 'pieni lahti'
lahdukka 'pieni lahti'
lahukka 'pieni lahti'
ludmeikko 'lumpeikko'
lutakko 'matalikko'
lätäkkö 'seisova vesi'
nokka 'niemi'
pakka 'selkämatalikko, matalikko syvän veden ympäröimänä'
pakkula 'luoto'

pakkulaikko 'luotorypäs'
patti 'matalikko'
peili 'yleensä hyvä ottipaikka'
pesukone 'kuohuva koski'
plantaasi 'kalastuspaikka, jossa on runsaasti vesikasvillisuutta'
pooli 'kalastuspaikka joessa'
potero 'kuoppa'
pussinperä 'lahti'
pussinpohja 'lahti'
pöytä 'laakea matalikko'
rantsu 'ranta'
rautukari 'karikko, jossa voi kalastaa nieriää'
ränni 'kapea järvenselkä, joki'
spotti 'ottipaikka'
särkisyvä 'syväne, jossa voi kalastaa särkeä'
tungos 'jäiden katkoman kaislan alue'
tynkäkaisla 'lyhyt rantakaislikko'

Kalojen nimitykset

Ahven

<i>aabo</i>	<i>afu,</i>	<i>artturi</i>
<i>aapeli</i>	<i>ahvena</i>	<i>assu</i>
<i>aapo,</i>	<i>ahveroinen</i>	<i>börre</i>
<i>aatu</i>	<i>antti</i>	<i>kyrmy</i>
<i>abbora</i>	<i>apora</i>	<i>kyrmynska</i>
<i>abbore</i>	<i>apotti</i>	<i>körmynska</i>
<i>abborre</i>	<i>appi</i>	<i>pannunkokoinen</i>
<i>abotti</i>	<i>appore</i>	<i>possu 'suuri ahven'</i>
<i>affen</i>	<i>appura,</i>	<i>raitapaita</i>
<i>affena</i>	<i>apro</i>	

Ankerias

liero
niljake

Harjus

harbeli
harri
hartsa
purje-evä

Harmaanieriä

limanuljaska,
nahkalohi

Hauki

<i>camo</i>	<i>jäddä</i>	<i>maastotaimen</i>
<i>gädda</i>	<i>jänkäkoira</i>	<i>mutakiila</i>
<i>gäddä</i>	<i>jäägeri</i>	<i>mörkö</i>
<i>haageni</i>	<i>kiila</i>	<i>nokkahuilu</i>
<i>haagertsoni</i>	<i>kiilapää</i>	<i>ovikiila</i>
<i>haagertti</i>	<i>krokotiili</i>	<i>pitkäleuka</i>
<i>haagoni</i>	<i>kurkku</i>	<i>puikko</i>
<i>haaki</i>	<i>lattanokka</i>	<i>puikula</i>
<i>hafardi</i>	<i>leka</i>	<i>pulikka</i>
<i>hagertti</i>	<i>lima</i>	<i>rantarosvo</i>
<i>hakke</i>	<i>limaniska</i>	<i>rosvo</i>
<i>hakki</i>	<i>limanuljaska</i>	<i>routakiila</i>
<i>hookkani</i>	<i>limatuubi</i>	<i>suotaimen</i>
<i>hööberi</i>	<i>limis</i>	<i>tuubi</i>
<i>jedda</i>	<i>luupää</i>	<i>tuupi</i>
<i>jedu</i>	<i>lättänokka</i>	<i>vihernieriä</i>
<i>jedukka,</i>	<i>maakiila</i>	<i>vihertorpedo</i>
<i>jeetu</i>	<i>maastopukuinen lohi</i>	<i>vihree</i>
<i>jädda</i>	<i>maastopukuinen taimen</i>	<i>viistopää</i>

Härkäsimppu*härkis***Järvilohi***jägsteri**järvis**järväri*

Kiiski*kirsu**räkis**rökäs**limakiiski**räkäkiiski**skidari**piikkisika**räkäpää***Kirjolohti***broileri**kirbeli**kirsti**evämaakara**kirjava**possu**eväpulla**kirjo**pullalohi**jokibroileri**kirjobroileri**ronkula**jokimaakara**kirka**sateenkaarimaakara**keijo**kirolohi**sateenkaarirautu**kike**kirre**turbolohi**kille***Kivenuoliainen***nulju***Kolmipiikki***skitari***Kuha***guffe**killisilmä**kuparikylki**gunnarssoni,**kuhilas**kääkylä**gösse**kuhilus**kössi**gössi**kuhis**kösö**göössi**kuhnake**messinkikylki**juha**kuhveli**mulkosilmä**jöössi,**kuhven*

Kuore*norssi***Lahna***kumihuuli**lassu**lätty**lahnake**late**pihkasilmä**lasse**littana**pleku***Lohi***jalka**laxi**luossa**koukkuleuka**lohna**tintti**laksi**lohnake**titti**laksu**lohnari***Made***limamikko**maje**mätky**limanuljaska**matikka**sisilisko**luiru***Meritaimen***merkkari**mertanen**mertsari***Muikku***muje*

Mustatäplätokko

täplis

Pasuri

passe

pliku

Puronieriä

niekku,

purkkari

purtsari

Ruutana

rutku

rutsku

ruudana

Salakka

salkki

Sulkava

väenkala

Suutari

sutku

Särki*krapulainen**mörtti**rutilus**krapulakala**punasilmä**särkelä**krapulasiika**roskis**taloussiika**krapulasilmä***Säynävä***säyne***Taimen***hopeapaita**taisto**tamuli**pilkkukylki**tamaani**tane**pilkkutakki**tameli**taneli**pilkukas**tami**tanttu**rasvaevä**tammukka**tapsa**taimaani**tampaksi**tauno**taimena**tamu**täpläkylki***Toutain***tounas**toutsi**toutska**turbosärki**turposärki***Muut***fisu**mörkö**sintti*

Verbit

dropshotata 'kalastustekniikka'

fisustaa 'kalastaa'

jerkata 'kalastaa Jerkillä'

jigailla 'kalastaa jigillä'

jigata 'kalastaa jigillä'

jigittää 'kalastaa jigillä'

kelkkailla 'plaanariuistella'

kepittää 'heittokalastaa'

kolkkakalastaa, 'nuijia kaloja tajuttomiksi jään läpi'

koneonkia 'kalastaa virvelillä'

kulkuttaa 'kalojen säikäyttely kohti nuotan perää, jotteivät ne karkaa nuotasta'

käestää 'verkkokalastus matalassa vedessä, jossa kalat ajetaan verkkoon'

larvastaa 'perhokalastaa larvaperholla'

lirkkiä 'perhokalastaa läheltä pohjaa

painavalla perholla'

meskata 'onkia'

nykyttää 'kalastaa pilkillä'

nymfata 'perhokalastuksen muoto'

papittaa 'tainnuttaa'

perhostaa

pimplata 'pilkkiä'

pinturoida 'kalastaa pintaperholla'

puntaroida 'kalastaa tasapainopilkillä'

ronata 'täsmämuistella'

spottikalastaa 'kalastaa tiettyä kohtaa'

säipätä

täkystää 'käyttää kalaa syöttinä'

verkottaa

vertsata 'kalastaa vertikaalijigillä'

vertsuttaa,

virpata

virppailla